

SLOVENSKI KLIC

Slovenci smo že dobro stoletje in več na slavnih taborih manifestirali za svoje narodne in jezikovne pravice. O tem pričajo imena Vižmarje, Ljutomer leta 1868, istega leta pa še na Primorskem Šempas idr. Na njih smo v dobi narodnega prebujenja izdelovali svoje narodne programe in s tem tudi navzven v habsburški monarhiji delali za lastno domovino in avtonomijo.

Naš čas je seveda drugačen, in to zlasti čas, ko medijska in tehnološka sredstva zahtevajo svoje. Vseeno pa smo našli tudi Slovenci v Italiji v zadnjih desetletjih spet tradicionalno obliko velike manifestacije, ki seveda odraža duh nekdanjih slavnih taborov. Množična navdušenost, prazničnost, vera v boljše bodočnost - vse to je tudi danes za primorske Slovence še kako aktualno. Pesem in beseda sta si tako nekoč kot danes složno podali roko in tako vžgali v prisotnih ogenj navdušenja in odobravanja.

Če pogledamo vsebino nekdanjih taborov, lahko ugotovimo, da je šlo predvsem za zahtevo po Zedinjeni Sloveniji, že od leta 1848 glavno programsko točko slovenskih dežel. Od presvetlega cesarja in "dobrega očeta" Ferdinanda so že v začetku pričakovali veliko. Čas je nato naredil svoje. Kaj, recimo, piše znani rodoljub Matija Majar v letu 1848? "Mnogo vekov je naš narod dremal glede narodnosti, ako zdaj junaško na noge ne skočimo, bode v naprej umiral. Mi se smemo oglasiti, mi le pravico terjamo, za pravico pa se sme, ali da prav rečem, ima v vsaki pravičen potegniti; mi svobodno moramo se oglašiti, ker je zdaj ravno čas, da potrebe slovenskega naroda razodenemo; vsi narodi svoj jezik in svojo narodnost branijo, zakaj bi mi tega ne storili; ustava ni samo drugim narodom dana, temoč tudi za nas, da svoj mili jezik in svojo narodnost povzdignemo..."

Danes imamo Slovenci v Italiji ob vstopu v tretje tisočletje zelo podobne zahteve. In prav to je veličastni sobotni shod na trgu Sv. Antona v Trstu dosegel. V malem se je ponovil gorški Travnik iz leta 1984. Takrat smo bili gotovo udeleženi v mnogo večjem številu kot sedaj. Vsekakor pa tržaška manifestacija ni imela manjšega pomena. Poleg obeh krovnih organizacij, SSO in SKGZ, je namreč pri tem uradno sodelovala tudi občina Trst, kar je politično gotovo izrednega pomena. Čeprav s kratko (a zelo pozitivno) mislijo, je tržaški župan Riccardo Illy izrazil stališče Trsta za sožitje, prijateljstvo in zaščito slovenske manjšine. S tem je "ipso facto" uradni Trst zavrnil vse nekdanje poskuse nacionalističnih gesel listarskih in še prej drugih županov, ki so hoteli Slovence izriniti in jih ignorirati ali celo primerjati s plemeni Mau-Mau...

Danes smo na poti v Evropo. Združena Evropa pa ni le Evropska unija, ki je še vedno bolj Evropa držav kot Evropa dežel in narodov. Veliko se govori o evropskih standardih za manjšinsko zaščito. Seveda, besede so lepe, marsikdaj pa tudi danes ostajajo še vedno le besede. Manjšinske zaščite so še marsikje nepopolne ali pa jih sploh ni (recimo - z malimi izjemami - v Franciji). Kljub vsem tem pomankljivostim pa vsekakor vidimo v bodočem razvoju Evrope pot od Evrope držav do Evrope narodov.

ANDREJ BRATUŽ

FOTO KROMA

ZA NAŠE PRAVICE

Manifestacije v podporo sprejemu zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji, ki sta jo v soboto, 6. t.m., na trgu Sv. Antona v Trstu priredili krovni organizaciji SSO in SKGZ v sodelovanju s tržaško občinsko upravo, se je po oceni policije udeležilo kakih 6.000 ljudi. Gre nedvomno za velik uspeh, pa čeprav je marsikdo pričakoval celo več ljudi.

IVAN ŽERJAL

Če pa se ozremo na nekatera mnenja, ki so krožila med predstavniki manjšine v dneh in tednih pred manifestacijo, po katerih bi bil velik uspeh že dejstvo, če bi se demonstracije udeležilo okoli 2.000 ljudi, smo lahko iskreno zadovoljni. Velika in predvsem pa izjemno kulturna, mirna udeležba pomeni, da je nereseno vprašanje naših narodnostnih pravic še vedno mobilizacijsko učinkovito, in to kljub demografskemu padcu in naraščajočemu nezanimanju za problematiko zaščitnega zakona.

Če naši skupnosti še vedno uspe zbrati več tisoč ljudi zaradi vprašanja, ki ga med nami marsikdo žal čuti kot

povsem abstraktno in oddaljeno, je to nedvomno razveseljivo in pozitivno dejstvo.

Podati kroniko dogajanja skoraj teden dni po manifestaciji je nesmiselno, a je kljub temu treba podčrtati dejstvo, da je bilo sobotno zborovanje mišljeno predvsem kot kulturna manifestacija, izraz umetniških zmogljivosti, ki ga Slovenci v Italiji premoremo in ponujamo širši tržaški in deželni stvarnosti. Na trgu Sv. Antona je namreč zapel večstoglavni pevski zbor ob spremljavi združenih godb pod vodstvom Janka Bana, nastopili so gojenci Glasbene matice, ansambla Zamejski kvintet in Kraški ovčarji, folklorna skupina Stu ledi, ple-

na skupina Show Chance ter mladi in obetavni pevki Martina Feri in Andrejka Možina. Lučka Počkaj in Giovanni Boni pa sta v slovenščini in italijanščini podala poezije Franceta Prešerna, predvsem pa Srečka Kosovela in Umberta Sabe. Osrednji del je napovedovala Loredana Gec, medtem kot je uvodni in sklepni del povezoval Tomaž Susič. Vsi nastopajoči so prepričljivo dokazali, da imamo Slovenci še kaj povedati na kulturnem in umetniškem področju na tem teritoriju, na katerem smo od vedno živo in dejavno prisotni. Večje število javnih upraviteljev, županov, parlamentarcev in drugih, ne samo Slovencev, ampak tudi Italijanov, je bilo do-

kaz, da v svojih prizadevanjih Slovenci v Italiji nismo sami in da imamo podporo lepega dela javnosti večinskega naroda. Dokaz tega je bilo predvsem dejstvo, da je bila občina Trst soprireditelj sobotne manifestacije, eden od govornikov pa tržaški župan Riccardo Illy, ki se je, skupaj s številnimi drugimi župani in upravitelji, predhodno udeležil svečanosti pri bazovski kraški jami.

Zaščitni zakon torej ni ozko vprašanje, ki zadeva le slovensko narodno skupnost v Italiji. Kot je bilo slišati iz ust govornikov (župana Illyja, predsednikov SSO in SKGZ Sergija Pahorja in Rudija Pavšiča ter šolnice Antonelle Bucovaz iz Benečije), je sprejem tega zakona priložnost tudi za Trst in za deželo Furlanijo-Juljsko krajino.

STRAN 2

Skerlavai
draguljarna

TRST - Ul. Battisti 2
tel. 040 7606012

02	Primož Sturman, Breda Susič ODMEVI NA MANIFESTACIJO	06	Iva Koršič SSG: SPOMIN IN OPOMIN
03	Alojz Tul KDO NASPROTUJE ZAJAMČENEMU...	07	DSI: NAGRADA VSTAJENJE PESNICI IZ ZDA
03	Ivan Žerjal / intervju PETER MOČNIK	07	Igor Devetak LETNIK 1999 "BELIH PRIROČNIKOV"
05	Danijel Devetak CERKEV OD KATAKOMB DO INTERNETA	13	OB IZVOLITVI DR. ANDREJA BAJUKA
06	Jurij Paljk ODŠEL JE LOJZE SPACAL	13	Marjan Drobež KONČNO POKLON RODOLJUBU

VSEBINA

1
ČETRTEK
11. MAJA
2000

BREZBRIŽNOST?

PRIMOŽ STURMAN

V zadnjem tednu sem z zanimanjem sledil pripravam na enotno manifestacijo na trgu Sv. Antona. Po udeležbi na manifestaciji pa me je predvsem zanimalo, kako bo o njej poročal slovenski tisk.

V ponedeljkovem *Delu* sem na zadnji strani prebral članek z naslovom *Zaščita manjšine je pogoj za sožitje*, ki je nekakšna kronika sobotne manifestacije s citati različnih govornikov. Na prvi pogled bi lahko rekli, da *Delo*

precej skopo poroča o tem dogodku, saj je uredništvo postavilo članek na zadnjo stran med t.i. "zanimivosti". Na tretji strani pa zasledimo komentar z naslovom *Kako naprej?* avtorja Lojzeta Kanteta. Avtor začne s soboto v Trstu z onim leta 1984 na goriškem Trstniku. Enači ju v tem, da je hotela manjšina v obeh primerih opozoriti nase in na ustreznih zaščitni zakon, ki ga pričakuje že več kot petdeset let. Med razlikami pa navaja tudi, da je "prvo zaz-

namoval protest proti nepravilnosti oblasti za sprejem zaščitnega zakona, drugo pa je opredeljevalo predvsem pričakovanje, da bo zakon končno le sprejet".

Kot bistveno razliko stanja v manjšini navaja pisec njen gospodarski položaj. Pred dvema desetletjema naj bi gospodarska moč manjšine in njena krepitev nekako prisilila oblasti, da bi jo jemale resneje v poštev. Nato je manjšinsko gospodarstvo začelo hirati, banki v Trstu in Gorici sta prešli v italijanske roke, mlada slovenska država pa ni pokazala prevelikega zanimanja za manjšinsko gospodarstvo.

Avtor nadaljuje z mislijo, da so sedaj Slovenci na križpotju. Obe krovni organizaciji sta po sili razmer prisiljeni, da sodelujeta. Ob tem pa se pojavljajo še nekatere stranske poti. Tista, ki na glas zahteva pravičen zakon (Samo Pahor in društvo Edinost), in tista, ki zakonu celo nasprotuje (Boris Gombač) ter prireja celo srečanja proti sprejetju, češ da zakon ni potreben, ker se lahko Slovenci sklicujemo na okvirni zaščitni zakon o manjšinah.

Zaključna misel pa odpira pogled vnaprej, ko se bosta morali obe krovni organizaciji le dogovoriti ter začeti verodostojno nastopati v odnosu do matičnega in večinskega naroda.

Ljubljanski *Dnevnik* sobotnemu dogodku na tržaškem trgu namenja samo komentar Franca Jurija. V njem je zapisano, da sta se krovni organizaciji nekako zedinili glede skupnih manjšinskih ciljev in presegli medsebojno sumničanje. Franco Juri meni, da je slovenska manjšina edina narodna skupnost v Italiji z neposrednim stikom z matico, ki še nima posebnega zaščitnega zakona. Dežela Furlanija-Juljska krajina pa že ves povojni čas utemeljuje svojo avtonomijo z navzočnostjo Slovencev, ki pa niso bili doslej deležni kakšne posebne zaščite. Rimski parlament pa je navsezadnje prisluhnil glasu manjšine ter spravi zaščitni zakon na dnevi red; drugo vprašanje pa je, če ga bo uspel v tej mandatni dobi odobriti. Če se bo to uresničilo, se bo zvečal ugled demokratične in evropske Italije ter se bodo izboljšali tudi njeni odnosi s Slovenijo.

Tako dva vidna slovenska dnevnika premalo poročata o dogajanju pri nas. Globoko sem razočaran zaradi površnosti v ocenjevanju položaja slovenske manjšine v Italiji. Vtis imam, da v Sloveniji vlada prevelika brezbržnost, ki preprečuje, da bi lahko ustrezno reševali manjšinsko problematiko na mednarodni ravni. Upamo, da se bosta obe novi vladi - tako Amato kot Bajukova - v prihodnje zavzeli za dokončno sprejetje globalnega zaščitnega zakona.

ODZIVI

Člani skupine Mladi v odkrivanju skupnih poti in Mladinske sekcije SSK so si v minulih tednih prizadevali, da bi opozorili mlade iz Slovenije in Evrope o prizadevanjih naše manjšine za sprejetje zaščitnega zakona. Prvi so se po pošti oglašili mladi pripadniki nemške manjšine na Madžarskem. Podpredsednika organizacije Gemeinschaft Junger Ungarndeutscher izražata solidarnost in pišeta: "Manjšinske pravice so barve vsake države. Vsaka zanikana pravica je barva, ki izgine s slikarjeve palete. Svet brez manjšin bi bil torej siv in enoličen. Kakšen dolgčas!" Z daljšim dopisom so solidarnostno izjavo poslali člani odbora evropske organizacije YEN - Youth of European Nationalities, ki združuje mladinske organizacije narodnih in jezikovnih manjšin v Evropi. V sporočilu izraža odbor zaprepanost nad dejstvom, da postopek za sprejetje zaščitnega zakona za Slovence v Italiji še ni pripeljal do konkretnih rezultatov. To je za mnoge mlade v Italiji in v tujini, ki se zavedajo lastne narodne identitete, nesprejemljivo, piše v izjavi. Prepričani so, da predstavljata ohranitev in razvoj lastne kulture in jezika nenadomestljiv del boljše prihodnosti, in so razočarani nad dejstvom, da se morajo za lastne pravice boriti tudi v današnji Evropi. Solidarnost so izrazili tudi predstavniki mladinskih organizacij Nemcev iz Rusije, Romunov iz Madžarske, Nemških Sudetov in Rusov iz Moldavije. Iz Slovenije so poslali svojo solidarnostno izjavo člani Združenja katoliških študentov, Mladinskega ceha, Samostojne akademske skupine in Skupnosti katoliške mladine iz Ljubljane, društva Mavrični most mladih iz slovenske Primorske ter Akademskega katoliškega združenja AMOS. Oglašili pa so se še predstavniki Združenja štajerskih študentov iz Maribora in študentskega sveta univerze v Ljubljani. Dva predstavnika združenja AMOS in Združenja štajerskih študentov sta se tudi udeležila manifestacije.

veliko več, študentov praktično sploh ni bilo, ni bilo profesorjev, duhovnikov, tudi športnikov bi lahko bilo veliko več. Čeprav sem kritičen, pa menim, da je bila v celoti manifestacija uspešna.

Tomaž Špacapan, Brišički, 19 let: *Udeležba na manifestaciji po mojem ni bila zadostna. Bilo je premalo ljudi. Tudi mladih je bilo po mojem premalo, bilo pa je precej starejših. Škoda, da nismo manifestirali na Velikem trgu! Sam sem se udeležil tudi manifestacije društva Edinost. Strinjam se z izbiro Sama Pahorja, da priredi še dodatno manifestacijo, saj je velika manifestacija postavila res minimalne zahteve za nas Slovence. Vsekakor se mi zdi, da je bila organizacija velike manifestacije dobra. Le župan Illy bi se lahko potrudil in poleg tistega skromnega "Dober dan" povedal še kaj po slovensko...*

Matej Praper, Vuzenica-Slovenija, predstavnik AKZ Amos in Združenja štajerskih študentov (manifestacije se je udeležil na povabilo Mladih v odkrivanju skupnih poti iz Trsta): *To je bila lepa priložnost, da se mladi iz zamejstva in Slovenije srečamo. Želel bi si več takih srečanj. To bi naši mladini vlilo več zavesti. Mislim namreč, da imajo zamejci več narodne zavesti in ponosa kot marsikdo v Sloveniji. Tudi kultura, zbor, glasbene skupine... bi lahko bili za zgled našim študentom. Opažam, da, če se kdo od nas preseli v tujino, se že po drugi generaciji asimilira, tu pa znate prenašati kulturo in jezik iz roda v rod. Zame je bila manifestacija enkratno doživetje!*

Če so bili nekateri mladi kritični, jim lahko odpustimo, saj s kritiko izpričujejo svojo zavest in močno zavzetost za rešitev vprašanja pravične zaščite naše narodnostne skupnosti. Težje se sprizajmimo z ugotovitvijo, da marsikaterega našega prijatelja ni bilo na trgu, ker je raje ostal doma ali šel po šolskem zborovanju v kak barček ali sploh ni vedel za manifestacijo (kar pomeni, da nekateri ne spremljajo slovenskih sredstev javnega obveščanja).

OB POZITIVNIH TUDI KRITIČNA MNENJA

MLADI O MANIFESTACIJI

BREDA SUSIČ

Tudi mladi smo bili minuli konec tedna soudeleženi pri pripravah manifestacije za naš zaščitni zakon. Mnogi izmed nas so se pridružili nastopajočim v zboru ali v ansamblih in skupinah, nastopali kot solisti, napovedovalci. Skavtje in taborniki so prišli v krojih in s svojimi zastavami, tako tudi nekateri mladinski krožki, športna društva, šole in podmladki nekaterih političnih strank. Predstavniki višjih šol so si zamislili razne prepričevalne akcije, s katerimi bi čim več svojih sovrstnikov pripeljali na trg Sv. Antona. Skupina Mladi v odkrivanju skupnih poti si je zamislila akcijo, s katero je na problematiko Slovencev v Italiji opozorila mlade iz Slovenije in Evrope. Vsi so priznali, da je bil doprinos mladih na shodu velik.

Kaj pa o manifestaciji in vlogi mladih menijo mladi sami? Zbrali smo nekaj mnenj, ki pa so po naključju - večinoma kar kritična.

Martin Strani, Sv. Ivan-Trst, 19 let: *Manifestacije se nisem udeležil, ker se mi zdi smešno, da smo, tudi ko protestiramo za svoje pravice, pogojeni od italijanskih oblasti. Mislim na to, da smo prvotni datum spremenili in manifestacijo prestavili zaradi volitev. To je bilo zame nedopustno! Zelo sem bil razočaran!*

Danijel Radetič, Opčine, 24 let: *Zelo pozitivno se mi zdi, da je prišlo do organizacije te*

manifestacije. Posrečena se mi je zdela tudi zamisel, da je imela manifestacija kulturni pečat, saj smo tako pokazali, česa smo sposobni. Mislim, da Italijani lahko samo sanjajo o takem zboru, kakršnega smo bili zmožni sestaviti mi. Isto velja za godbo in za vse skupine, ki so nastopile. Zadolavljen sem, da je prišel na manifestacijo Illy, škoda pa, da je šel prej na komemoracijo na Fojbo. Simbolično bi veliko pomenilo, če bi prišel prej k nam, potem pa k njim. Občina pa se je zelo slabo izkazala, kar se tiče ozvočenja.

Martin Maver, Kolonja-Trst, 25 let: *Tržaška občina je bila kot pokroviteljica manifestacije prava polomija. Namesto da bi skrbela za svoj imidž in poskrbela za brezhibno organizacijo, je priskrbela obupno ozvočenje, nas "preselila" z Velikega trga (tam pa je lahko manifestirala Edinost - kako to?) na trg Sv. Antona, župan je prišel v zamudi... Če je bila občina pokroviteljica, bi lahko za manifestacijo namenila kakšno liro več in tiskala letake ali plakate. Zakaj niso naredili reklame med italijanskim prebivalstvom, kot so bili npr. sposobni narediti za Baviselo???*

Vsekakor smo tudi mi, Slovenci, dokazali, da zaščite ne potrebujemo. Zakaj??? Koliko nas je vendar bilo??? Po mojem premalo! Manjkalo je veliko kategorij: če naštejemo le tiste, ki jih bolje poznam in so lažje prepoznavne, ugotavljam, da bi dijakov lahko bilo

FOTO KROMA

S 1. STRANI

ZA NAŠE PRAVICE

Sprejetje zakona lahko prinese vsestranski razvoj na omejenem področju in še močnejše utrdi vrednote, ki so temelj vsake demokratične družbe. Predvsem pa mora biti možnost, da se Slovenci učinkovito upremo asimilaciji, ki še vedno redči naše vrste, da uživamo svoje pravice kot skupnost in ne kot posamezniki in da zaživimo kot enakopraven in polnopraven osebek na ozemlju dežele F-Jk, katerega moramo tudi soupravljati. Je pa konec koncev lahko tudi odskočna deska, s katere lahko naša skupnost pogumno stopi v širši svet.

Kaj pa bo ostalo od sobotnega shoda? Manifestacije služijo temu, da posameznika in skupnost zunanje, predvsem pa notranje utrdijo, osvestijo ter da vlijejo novega upanja in novih moči za nadaljnje zavzemanje za pravice. Čeprav se je večkrat trdilo, da to ni bila protestna manifestacija, da to ni bil novi Trstnik, pa ne moremo reči, da sobotno dogajanje ni imelo svojega protestniškega naboja, saj smo šli na trg, da bi opozorili na vprašanje, ki ga italijanska država kljub zakonu in mednarodnim obvezam do danes ni rešila. V naslednjih tednih in mesecih bomo videli, ali nam je sobotni shod vtilil novih moči in upanja, tudi v vsakdanjem drobnem osebnem prizadevanju za uveljavljanje naših neodtujljivih pravic.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

FC

ZA PRAVO ZAŠČITO

KDO NASPROTUJE ZAJAMČENEMU ZASTOPSTVU?

ALOJZ TUL

njihovem sklepanju naj bi bilo nedopustno, da bi pripadniki manjšine izvolili svoje predstavništvo v voljene organe (od občinskih, pokrajinskih svetov pa do deželne zbornice in parlamenta) z manjšim številom glasov kot za druge italijanske predstavnike, češ da bi to pomenilo diskriminacijo drugih državljanov.

In vendar sosednji državi Slovenija in Hrvaška, od katerih Italija stalno zahteva nediskriminirano ravnanje do pripadnikov italijanske manjšine, zagotavlja izvolitev v državni parlament poslancev italijanske manjšine prav na osnovi odstopanja od splošne volilne zakonodaje. Zakaj italijanske stranke nasprotujejo enaki možnosti za izvolitev parlamentarnega zastopstva slovenske manjšine v rimskem parlamentu? Konkretno to pomeni dva parlamentarca na skupno okrog 930 poslancev in senatorjev, statistično je to 0,2%. V slovenskem državnem zboru sta dva predstavnika manjšin na skupno število 90, kar pomeni 2,2%.

Med razpravo o glasovanju zaupnice v slovenskem parlamentu prejšnji teden dr. Andreju Bajuku je bil govor tudi o vlogi in izjavah poslancev italijanske manjšine Roberta Battelija za tržaški Il Piccolo, ki jih lahko tolmačimo v različnih političnih ključih. Zato je naravno, da se je o-

menjeni poslanec izpostavil politični polemiki, do katere se ne moremo meritorno opredeliti, ker ne poznamo dovolj njenega ozadja. Vsekakor pa vsak poslanec odgovarja za svoje besede in stališča. Slovenski zakonodajalec je zato lahko ponosen, da omogoča izvolitev manjšinskih poslancev.

Zato zveni povsem protislovno pisanje avtorja *Rimskih mlinov* v Novem Matajurju z dne 4. maja letos, ko v zvezi z zgoraj omenjeno polemiko v slovenskem državnem zboru zapiše: "Rušenje načela zajamčenega manjšinskega zastopstva ni dobra popotnica niti sprejemanju našega zaščitnega zakona v italijanskem parlamentu." Kot vemo, isti avtor tudi dobro pozna besedilo "našega zaščitnega zakona", v katerem bomo zaman iskali potrditev enakega načela zajamčenega manjšinskega zastopstva, ki ga brani za italijansko manjšino v Sloveniji, kjer ga nihče ne ogroža. Najmanj, kar lahko rečemo, je, da je takšno dvojno merilo pri manjšinskih pravicah nesprejemljivo.

Ko omenjeni avtor očita "desnici" v Sloveniji, da ruši načelo zajamčenega zastopstva manjšin, se sprašujemo, zakaj italijanska levica, h kateri se prištevata avtor Rimskih mlinov, nasprotuje zajamčenemu zastopstvu slovenske manjšine v Italiji.

INTERVJU / PETER MOČNIK

SRENJSKA ZEMLJIŠČA NISO LAST OBČIN!

IVAN ŽERJAL

Dne 24. marca je Deželno upravno sodišče Furlanije-Juljske krajine izdalo zelo pomembno razsodbo v prid starodavnim srenjam na področju tržaške pokrajine. Srenjam je sodišče namreč priznalo pravico do zasebne pravne osebnosti, kar pomeni, da so lahko lastnice oz. posestnice zemljišč. Tako se je pozitivno zaključila pravda med predstavniki štirih srenj - kriške, kontovelske, openske in repentabske - in deželno upravo. Predstavnike srenj je zastopal odvetnik dr. Peter Močnik, ki se že več let zanima za problematiko srenj in jusov v tržaški pokrajini. Rad je pristal na pogovor za naš časopis.

V čem je pomen razsodbe Deželnega upravnega sodišča?

Prepričan sem, da je omenjena razsodba res zgodovinskega pomena, saj postavlja dobesedno na glavo neko nezakonito prakso, ki traja vse od leta 1924, odkar so v kraljevini Italiji začeli obravnavati ureditev t.i. *usi civici*, ki jim pri nas pravimo jusarske pravice, čeprav ta izraz iz pravnega vidika ni prav točen.

Jusarske pravice so namreč imenovali prav tiste, ki jih zagovarjajo srenje, se pravi skupnosti lastnikov zemljišč, ki so bila odkupljena v obdobju zemljiške odveze sredi 19. stoletja. Latinski izraz *jus*, torej pravica, je v rabi ob časov avstroogrškega cesarstva, ko so pravniki in zakonodajalec uporabljali latinske izraze.

Razsodba DUS-a številka 369/2000, ki je bila položena 31.3.2000, priznava pravno osebnost zasebnega prava srenjam (ali starim *jusom*) in s tem določa, da so le-te zasebne in ne javno-pravne ustanove. To pomeni, da so zemljišča, ki so v zemljiški knjigi vpisana na njihovo ime, zasebna last, ne pa last občin, ki so si dolga desetletja lastile površine, ki jim niso nikoli pripadale. V njihove roke jih je postavil komisar za likvidacijo *usi civici* ali jusarskih pravic, ki je tako odločil v nasprotju z zemljiško knjigo, s prejšnjo avstroogrsko zakonodajo in z razsodbami, ki so bile izdane vse do leta 1922. Komisarja pa je postavila fašistična državna oblast v letih 1924-1927.

Menim, da gre za pravo Kopernikovo revolucijo v odnosih, ki se nanašajo na to problematiko.

Kdaj in zakaj ste vložili priziv?

Priziv je bil vročen deželi F-Jk 22.10.1999, na DUS pa je bil vložen z zelo obsežno zgodovinsko dokumentacijo 22.11.1999. Hvaležen sem vsem, ki so se leta trudili, da so te dokumente izbrskali iz arhivov. Vsi jim dolgujemo. Glavna obravnava je bila 24. marca letos, kar pomeni, da je bila razsodba izdana v rekordno kratkem času. Šest mesecev pravde za rešitev stopetdeset let starih krivic!

Priziv sem vložil v imenu kriške, openske, kontovelske in repenske srenje, ker je dežela, v nasprotju z lastnim zakonom št. 3 iz januarja 1996, zavrnila njihovo prošnjo po

priznanju pravne osebnosti, ki so jo vložili, sklicujoč se prav na omenjeni deželni zakon. Dežela je namreč zagovarjala tezo komisarja za likvidacijo jusarskih pravic, da so ta zemljišča podvržena ločeni upravi in da so srenje le upravitelji tega ločenega upravljanja, torej javno-pravne osebe.

Ste si pričakovali tak razplet?

Tožbo smo pripravljali postopoma, saj je bilo treba prepričati vse upravne in pravne predpogoje zanjo. Stvar je trajala skoraj pet let, da je dozorela. Ker sem ji sledil od vsega začetka, sem bil trdno prepričan o tem, kar sem zagovarjal, in sem se zato na sodišče obrnil z velikim upanjem, da bodo sodniki pošteti in pravični, saj je šlo za res veliko zadevo. Gotovost v pravdi ne obstaja, toda priznam, da sem bil po pozitivnih izkušnjah z našim DUS-om v drugih, tudi pomembnih zadevah, optimistično razpoložen.

Že več let se poglobljate v problematiko in zgodovino srenj in jusov na Tržaškem. Kdaj in zakaj ste se odločili za to?

S problematiko starih jusarskih pravic in srenj sem se začel ukvarjati tik pred poletnimi počitnicami leta 1993, ko je stopil do mene predsednik openskega odbora za ločeno upravljanje jusarskega premoženja Pavel Milič in mi poveril nalogo, da izborim pravico do upravljanja za njegov odbor. Občina Trst in dežela namreč tem odborom nista dovoljevala niti tega, da dajejo v najem za par let zemljišča, ki so v njihovi upravi. Splošno mnenje oblasti je bilo, da so ti odbori le posvečevalnega značaja. DUS je leta 1994 zavrnilo tezo občine Trst in dežele ter sprejelo priziv. Toda v utemeljivi razsodbi je bila še vedno izpostavljena teza, da gre za občinska zemljišča, kar me je motilo. Nisem pa imel možnosti priziva proti razsodbi, ki je ugodila zahtevi.

Ob tej priložnosti sem prvič dobil v roke nekaj dokumentacije o srenjah in jusih in sem, v dišečem hladu bohinjskih smrek, ugotovil, da že skoraj sto let imajo naš narod za norca in da mu kratijo zgodovinske in popolnoma zakonito pridobljene pravice. Seveda me je to takoj "pogre-

lo", ker ne prenašam kratenja osnovnih pravic, še manj, če gre za pravice nekega naroda, ki ga oblast zatira. Takrat pa nisem mogel preko omenjene razsodbe, saj sem zagovarjal odbor za ločeno upravljanje in ne lastnikov srenjske zemlje.

Odnosi med staroselci in krajevnimi oblastmi več kot poldrugo stoletje niso bili kdovekako zgledni. Srenje so morale, zlasti v obdobju Avstro-Ogrske, večkrat nastopiti v bran svojih pravic. Bi nam lahko na kratko orisali zgodovino teh odnosov?

Res je, že omenjenim primerom bom dodal še naslednje. Že v letih 1872-74 sta morala takratna tržaška občinska svetovalca Nadlišek in še predvsem Nabergoj braniti last domačinov pred skominami vodilne liberalno-nacionalistične italijanske večine in raznih "podestajev". Ti so skušali na razne načine pobrati velike površine, za katere so menili, da jih mora upravljati meščanski razred, ne pa kmečko prebivalstvo, povrh vsega še slovensko. Vlada na Dunaju je, hvala Bogu, vedno ustavila sklepe tržaškega deželnega ali občinskega sveta. Tako je bilo tudi na sodiščih, kjer so tržaški občinski odvetniki, npr. Rossetti, Kandler, Hortis in drugi, skušali zmagati pravde proti mojim predhodnikom, na primer odvetnikom Pretnerju, Brnčiču, Vilfanu, Ferlugu, Čoku in še drugim, ki so se morali stalno upirati grabežu občine Trst, z večjo ali manjšo srečo.

Kako to, da v povojnih desetletjih med našo skupnostjo to vprašanje ni bilo nikoli preveč postavljeno v ospredje?

V dobi fašizma ni bilo mogoče diskutirati z oblastjo, ker so te takoj odvedli v zapor. V času zavezniške uprave smo imeli drugačne probleme in zato ni bilo časa, da bi se ukvarjali s tem. V letih do Osimskega sporazuma nismo pravzaprav vedeli, kako se bo vse skupaj končalo in smo bili deloma začarani zaradi novih uprav, v katerih smo bili Slovenci soudeleženi. Če smo mi upravljali občine, ki so bile še v glavnem slovenske, potem ni bilo problemov s srenjsko zemljo.

STRAN 15

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

SPREMEMBA V SLOVENIJI JE NUJNA

Dva dogodka sta v zadnjem času obeležila Slovenijo. Najprej so pomladne stranke po dolgih letih našle svoj skupni jezik, zatem je bil za predsednika nove vlade potrjen njihov skupni kandidat Andrej Bajuk. Oboje priča o tem, da se je v matičnem prostoru zgodila sprememba, ki je bila tako rekoč nujna. Tukajšnje razmišljanje se ob pomladnem prodoru ne želi predajati le občutkom zmago-slavlja, ker je pač umestnejše biti pozoren na tiste vidike, ki so lahko v prid celotni Sloveniji. In sedanji uspeh pomladnih strank je lahko zares v korist celotni Sloveniji, v kolikor seveda upoštevamo, zakaj je do njega sploh prišlo.

Dejstvo je, da se je izpel čas koalicije med levimi strankami ter najmočnejšo pomladno stranko, pred osmimi leti so bili to Slovenski krščanski demokrati, pred štirimi leti Slovenska ljudska stranka. Tovrstna koalicija je prenehala biti plodna. Na svojem pričetku je bila vsekakor smiselna in to vsaj zaradi razloga, da je preprečevala morebitno preostro soočenje med dvema temeljnima slovenskima političnima izkušnjama. Smiselna je bila tudi zato, ker je delovala umirjeno in je omogočala vsej družbi privajanje na pravila demokracije in njihovo utrjevanje. V zadnjem obdobju pa je takšna koalicija postajala vse bolj statična, negibna, s premalo jasnih idej in stališč, z vse bolj meglenimi in kar že kompromisarskimi sporazumevanji, kar je privedlo do otipljivih znakov pravega zastoja.

Pomladna stran je stopila skupaj in stvari so sedaj jasne. Jasno lahko živimo odločna stališča ene in druge strani, to pa je pogoj za večjo moč države pri urejanju nerešenih vprašanj. Slovenija mora npr. urediti odnose s svojimi sosedami, kjer se že kar nekaj časa giblje na robu podrejenosti. Hitreje mora stopati v Evropo ter okrepiti občutek za svoje zamejstvo in zdomstvo ne glede na to, da je bilo na tem področju že precej narejenega. Končno mora - in tu smo že kar v sramotni zamudi - razčistiti odnos svojimi verniki oz. Cervkijo na način, ki je lasten razvitim demokracijam. Okrepiti mora nadalje občutek za zadeve tako imenovanega nacionalnega interesa, kar pomeni neustrašeno soočenje različnih političnih stališč, vendar tako, da je to le tekmovanje med strankami, ne pa spodkopavanje pridobitev celotne države. In vse to ter še mnogo drugega je mogoče uresničiti prav s celovitimi političnimi izhodišči, jasno identiteto ene in druge strani, nikakor pa ne z mehkoobnostjo dosedanjega koalicijskega dogovarjanja in sporazumevanja. Prav gotovo smo Slovenci že sposobni razgrniti pred seboj vse probleme in poravnati vse račune, ne da bi pri tovrstni smelosti podlegli medsebojni nestrpnosti ali celo sovraštvu. Sedanja politična sprememba je torej obetavna, pomeni konec zastoja, zahteva pa - in to velja še posebej poudariti - veliko mero zrelosti in predvsem spoštovanja politično drugače mislečega.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

4. VELIKONOČNA NEDELJA

"V nikomer drugem ni odrešenja." (Apd 4, 12)
"Zahvaljajte se Gospodu, ker je dober." (Ps 118, 1. 29)
"Vemo pa, da mu bomo podobni, ko se prikaže." (1 Jn 3, 2)
"Zato me Oče ljubi, ker dam svoje življenje." (Jn 10, 17)

Ta nedelja se imenuje tudi nedelja Dobrega Pastirja ali duhovnih poklicev.

Jesus je prijateljsko zavrnil besede mladega človeka, ki ga je bil nagovoril z besedama "dobri učitelj" (Mr 10, 17), češ da je dober samo eden, Bog (Mr 10, 18). Vendar drugje poudarja enakost in edinstvo z Očetom, tudi v moči in dobroti ter ljubezni (prim. Jn 14, 9-11).

Krščanska umetnost že od nekaj upodablja Jezusa kot dobrega pastirja z izgubljenim ovco na ramah (gl. Lateranski muzej, razne bazilike z mozaiki in freskami, zlasti v Rimu in Ravenni). Jesus je dobri pastir zato, ker da svoje življenje za človeka (Jn 10, 1-11. 15. 17-18). Že SZ se poslužuje prispevke pastirja za Boga in tudi kralje ter ovc za ljudi, ki jih Bog vodi kakor ovce (Ps 80, 1), doječe pa nežno nosi. "Gospod je moj pastir", poje Ps 23, 1. "Izraelov pastir, poslušaj! Ti, ki vodiš Jožefa kakor čredo" (Ps 80, 1); "Mi pa, tvoje ljudstvo, ovce tvoje paše" (Ps 79, 13). "Davida (je) vzel iz ovčjih staj..." (Ps 78, 70-72). "Potem je odpeljal svoje ljudstvo kakor ovce, vodil jih je kakor čredo v puščavi" (Ps 78, 52; prim. 77, 21).

Ni čudno, če se preroki SZ ustrašijo Božje vzvišenosti in ljubezni, ko zaslišijo v sebi glas, ki jih vabi v službo živega Boga: "Gorje mi, izgubljen sem (Iz 6, 5)"; "Oh, Gospod, glej, ne znam govoriti" (Jer 1, 6; 8: "nikar se jih ne boj!"). "Vstani, pojdi v Ninive... in kliči proti njemu... Jona je vstal, da bi pred Gospodom zbežal v Taršiš" (Jon 1, 2-3). "Zbal se je, vstal in odšel, da si reši življenje... želel si je smrt... Dovolj je zdaj, Gospod, vzemi moje življenje, saj nisem boljši kakor moji očetje" (1 Kr 19, 3-4 o Eliju). "Ti pa, sin človekov, se jih ne boj..." (Ezk 2, 6). "Tedaj si je Mojzes zakril obraz, kajti bal se je gledati v Boga", ki ga je klical v svojo službo (2 Mz 3, 6).

Tudi sovražstvo ljudi ima svojo težo, ker preroki morajo oznanjati in vpiti: "Nasilje in zatiranje... je v mojem srcu kakor goreč ogenj, zaprt v mojih kosteh. Trudim se, da bi ga ugasil, pa ne morem". (Jer 20, 9).

Bog jih pošilja kakor ovce in jagnjeta med volkove (Mt 10, 16; Lk 10, 3), ki trgajo s kremplji in čakani materialne dobrine. Pobijejo vsakega, ki jim govori o odvisnem delu v gospodarstvu vinogradu (Mt 21, 33-39). Obsedle so jih namreč lakomnost, laž življenja, varljivo tuzemstvo. Saj hudič hodi okrog nas kakor lev, ki išče, koga bi požrl (1 Pet 5, 8).

Tu rešuje samo vera v svet duha, resnice in prave svobode. Toda ta vera mora biti skupna. Ne samo, da nas je Učitelj imenoval prijatelja (Jn 15, 15), marveč je tudi naročil medsebojno ljubezen v preizkušnjah, solidarnost, vzajemnost, prijateljstvo (Jn 15, 12-13).

Cerkev modro ureja primerno pripravo na izvrševanje duhovnega poklica, ne samo duhovniškega, v skupnosti z drugimi. Saj so prvi Jezusovi učenci doživeli bližino Jezusa prav v letih hoje za njim. Kar je vsebovalo veselje, a tudi žalost, strah, počasno slovo od stremušva (prim. Lk 9, 48; 22, 24-30) in uspeha pri oznanjevanju, doživetje izdaje s strani intimnega prijatelja, zatajo s strani prvega papeža (Lk 22, 34), tesnoba ob uničenju vsega dela tistega, o katerem so upali, da bo vse rešil. Namesto tega je satan treščil na zemljo kakor strela z jasnega (Lk 10, 18). Sam Jezus išče tolažbo pri Mojzeu in Eliji pred trpljenjem in smrtjo (gl. Lk 9, 31).

Povelčanega, vstalega Jezusa bodo apostoli in vsi njegovi učenci oznanjevali po vstajenju, prej pa ga bodo morali doživeti kot križanega. Na to jih je bil opozoril vsaj trikrat (prim. Jn 15, 20). Toda oznanjevali bodo tistega vstalega, ki je bil vreden slave križa. Saj je križ rojstvo skupnosti verujočih, skupnega keliha, strmoglavljenje vladarja tega veka (Jn 12, 31). Že sama obleka redovnice, redovnika, misijonarja in duhovnika sproži pri nekaterih posmeh in tudi zaničevanje ter celo gnev do Boga, medtem ko najbolj nemogoča in neumna moda pohujšuje sramežljivost in dober okus ter s svojo plehkostjo ponižuje ljudi, ki si ne morejo privoščiti ne kruha ne obleke ne obutve ne drugih življenjskih potrebščin; nagrajuje pa propalost.

Zaradi tega potrebujemo pričevanja o vstajenju iz tega umiranja in smrti javnega in dužbenega življenja, potrebujemo poklicev dobrih pastirjev, ki, čeprav obloženi s svojo človeško bedo, so pokorni klicu "Dobrega Pastirja". Za ceno svojega življenja nemo govorijo, ker so to najprej dobri zakonci in starši, dobre družine, redovnice in redovniki, misijonarji in duhovniki, ti slednji tudi po službi, ko vsi ti trpijo z Jezusom: "Glejte, Božje jagnje, ki odvzema greh sveta!" (Jn 1, 29) in "Gospod, nisem vreden..." (sv. obh. po Lk 7, 6).

Za duhovne, še posebej duhovniške poklice, molimo: "Prosimo torej Gospoda žetve, naj pošlje delavce na svojo žetev. Pojdite!" (Lk 10, 2-3). Molimo za močne zakonce, družine, za svet Duha, za Božje kraljestvo.

SLOVESEN POKLON MUČENCEM 20. STOLETJA V KOLOSEJU

"PRIČE IN SVETEL ZGLED ZVESTOBE KRISTUSU"

JURIJ PALJK

"Stoletje grozot" bi lahko poimenovali stoletje, ki je za nami, saj je bilo v 20. stoletju najbrž največ krščanskih mučencev od samega nastanka Cerkev, celo še več kot v časih, ko so bili prvi kristjani krvavo preganjani.

Tem mučencem, tihim pričevalcem Kristusove vesele novice, se je skupaj z dvajsettisočglavo množico vernikov poklonil v nedeljo zvečer, 7. t.m., pred rimskim Kolosejem sveti oče Janez Pavel II. z ekumenskim bogoslužjem, ki mu v zgodovini ni primere. Še nikdar se namreč ni zgodilo, da bi se zbralo na kakem bogoslužju toliko visokih predstavnikov krščanskih Cerkev, da bi se združeno poklonili Kristusovim pričevalcem, ki so umrli mučeniške smrti. Prišli so visoki predstavniki pravoslavne Cerkev iz Konstantinopla, Bolgarije, Romunije in Moskve, prišli so predstavniki anglikanskih, luteranskih, metodističnih in drugih protestantskih Cerkev z vsega sveta; svoje predstavnike je poslala tudi koptska verska skupnost, prisotni pa sta bili tudi asirska in armenska Cerkev. Prisotnost visokih predstavnikov ruske pravoslavne Cerkev je dala slavju še tisti čar enotnosti in edinstva med kristjani, ki si ga sveti oče tako želi. Vsaj za minulo nedeljo zvečer lahko rečemo, da je bila v znamenju edinstva med kristjani, pa čeprav je šlo za ekumensko bogoslužje v čast "pričevalcem vere, ki so darovali življenje za Kristusa."

Na obzidju Koloseja, kjer je svojo mučeniško smrt pričakalo veliko prvih kristjanov, je visel rdeč zazor; na njem je bila čudovita, ganljiva reprodukcija bolgarske ikone s Križanim. Sveti oče si je silno želel prirediti slovesnost, ki bi združila vse kristjane vsega sveta vsaj pri bogoslužju, ki

je imelo namen se spomniti vseh mučeniško umrlih kristjanov v minulem stoletju, in to od vsepovsod, pa naj je šlo za mučence v Afriki, Vietnamu, Ameriki, arabskih državah, Rusiji in Evropi ali daljni Oceaniji.

"Veliko jih je. Spomin nanje se ne sme izgubiti, kajti njihov zgled nam kaže pot globoke krščanske prenovne," je dejal sveti oče o krščanskih mučencih dvajsetega stoletja. Nadaljeval je: "Sam sem pričistil težkih časov, kajti v mladosti sem bil osebno priča velikim preizkušnjem in velikim bolečinam. Moje duhovništvo je bilo od samih začetkov zaznamovano z velikimi žrtvami velikega števila žena in mož moje generacije. Generacija, ki ji pripadam, je spoznala grozoto vojne, koncentracijske taborišča, preganjanja. V moji domovini so bili med drugo svetovno vojno odpeljani v uničevalna taborišča kristjani in duhovniki... V dvajsetem stoletju so bili ljudje, morda jih je bilo celo več kot v samih začetkih krščanstva, ki so raje izbrali smrt, kot pa da bi se odrekli svojemu poslanstvu. Veliko jih je bilo, ki se niso uklonili kultu idolov 20. stoletja in so tako postali mučenci komunizma, nacizma, malikovanja državne oblasti in rasne nestrpnosti," je poudaril papež. Slavje pred Kolosejem je imenoval "ekumenizem krvi", ki "govori bolj glasno kot vsa dejstva, ki

nas razdvajajo!" Povedal je tudi: "Spominjanje na junaške pričevalce vere v dvajsetem stoletju pomeni pripravljati prihodnost in zagotoviti trdne temelje upanju. Novi rodovi morajo vedeti, koliko je stala vera, ki so jo prejeli v dediščino, da bodo znali s hvaležnostjo prevzeti baklo evangelija in z njo razsvetliti novo stoletje in tisočletje."

In sveti oče Janez Pavel II., ki je pred tem ekumenskim bogoslužjem sam prosil odpuščanja za vse zločine in grehe, ki so jih v zgodovini storili verniki v imenu krščanstva, tokrat ponuja odpuščanje, "kot so nam bili za odpuščanje zgled številni pričevalci, ki so bili ubiti, medtem ko so molili za svoje preganjalce." Med bogoslužjem pred Kolosejem so prebrali različni predstavniki različnih Cerkev v mnogih jezikih pričevanja o mučeništvu; prav to si je želel sveti oče, ki se je zavzemal, da bi pri slovesnosti bili prisotni vsi kristjani, saj je vsaka Cerkev imela v minulem stoletju velike žene in moške, ki so darovali svoje življenje, da so ostali zvesti krščanski veri, Kristusu in Cerkvi. "Pravkar minulo stoletje so označevale temne sence, toda sredi njih najdemo čudovite svetle točke, prave luči. To so številne žene in moške, kristjani vseh veroizpovedi, različnega rasnega pokolenja in starosti, ki so pričevali svojo vero v času hudih preganjanj, v zaporih,

v izjemno hudih preizkušnjah; veliko jih je bilo med njimi, ki so s krvjo plačali svojo zvestobo Kristusu, Cerkvi in evangeliju," je vzkljnil sv. oče.

Papež Janez Pavel II. se je spomnil tudi velikonočnega časa, v katerem smo sedaj, in je zato dejal: "Luč Velike noči odseva iz njih, kajti iz Kristusovega vstajenja učenci prejmejo moč, da lahko sledijo Učitelju v uri preizkušnje. Zato smo to ekumensko in spominsko bogoslužje uvrstili v liturgični čas Velike noči, od katere nas danes ločujejo tri nedelje. Sam kraj dogajanja je dovolj zgovoren, saj nas Kolosej pelje na začetek krščanstva, ko so prvi kristjani umirali kot mučeniki zaradi vere."

Papež se je v nedeljo tako na najlepši možen način spomnil krščanskih mučencev 20. stoletja. Posebna komisija v Vatikanu je že zbrala 12.692 mučencev, ki so le drobna kaplja v krvavem morju umorjenih krščanskih mučencev v prejšnjem stoletju, saj posebna papeška komisija za mučence meni, da so bili zaradi izpričevanja krščanstva v 20. stoletju umorjeni približno trije milijoni kristjanov. Nekateri so tiho izpričali svojo pripadnost Cerkvi, zopet druge boljše poznamo. Komisija je do sedaj zbrala predvsem potrebne podatke o mučeništvih v Evropi, v prihodnje pa bodo gotovo dobili še veliko dokumentiranih pričevanj o mučeništvu kristjanov v Latinski Ameriki, Afriki in Aziji.

Med večjezičnim bogoslužjem so mučence razdelili v osem skupin; pri tem se je sv. oče skliceval na osem blagorov, ki jih je izrekel Jezus in so jih tudi prebrali med evangelijem. Osem skupin so simbolično predstavili z osmimi gorečimi baklami.

Priprave na ekumensko slavje so bile zelo temeljite, saj je Sveti sedež od posameznih škofijskih komisij zahteval pripravo posebnih seznamov mučencev, ki so bili vsi izbrani po zelo strogih in natančno določenih pravilih in navodilih. Tudi Slovenska škofovska konferenca je poslala v Rim dokument z imeni 204 slovenskih ljudi, ki jih lahko uvrstimo med mučence. Slovenska komisija je na osnovi meril in navodil Svetega sedeža popisala 204 slovenske mučence iz vojnih in prvih povojnih let; večinoma so bili to žrtve komunističnega nasilja. Med njimi so tudi imena iz zamejskega narodnega prostora, saj je med njimi 153 mučencev iz ljubljanske nadškofije, 30 iz mariborske in 20 iz kopske škofije; 15 jih je bilo žensk, 189 moških, med njimi 45 duhovnikov, 42 bogoslovcev in 15 poročenih. Knjiga-martirolog o mučencih 20. stoletja bo izšla v kratkem v italijanski in bo nosila naslov *Stoletje mučeništva*.

JUBILEJNO ROMANJE GORIŠKE DEKANIJ

MUČENCI SO MOČNEJŠI OD GREHA

V nedeljo, 7. t.m., je bilo v Ogleju jubilejno romanje goriške dekanije, ki jo vodi msgr. Sergio Ambrosi. Nekateri romarji so si dan polepšali že v jutranjih urah, ko so se podali na romarsko pot na bližnjo Barbano pri Gradežu, kjer je svetišče Matere Božje. Mašo je daroval goriški nadškof msgr. Dino De Antoni, ob katerem so sodelovali dekan Ambrosi in drugi duhovniki. Nadškof se je v homiliji zaustavil pri današnjem pomenu Cerkev, ki je človeška podoba Kristusa, tistega Kristusa-Boga, ki se je učlovečil, bil za nas križan in

je od mrtvih vstal. "S Kristusom je Cerkev združena in se v njem prepozna; te stvarnosti se moramo zavedati še posebno v goriški dekaniji in zato ne smejo različni udje Cerkev različno delovati," je dejal msgr. De Antoni, ki se je spomnil tudi velikega trpljenja Goričanov v minulem stoletju, ko je dejal: "Radi bi prosili odpuščanja vse tiste, katerim smo povzročili gorje, in odpustili tistim, ki so nam ga povzročili. Tako se sedaj vsaj duhovno združimo s spominom na mučence zaradi krščanske vere (...); spomin nanje ni namenjen

temu, da bi se spominjali krivde tistih, ki so jih umorili, ampak zato, da povemo, kako so bili ti mučenci močnejši od greha."

Med mašo so v oglejski baziliki zbrali darove za zbirno središče za vse potrebne krajevne dobrodelne organizacije Karitas iz Tržiča. Verniki so se na romanje dobro pripravili; pred mašo so se zbrali v zaselku Monastero in odtod odšli skozi krstilnico, kjer so ponovili krstne obljube, v baziliko, prepevajoč himno jubilejnega leta. Sledila kateheza, ki je bila uglašena na zgodovino oglejske Cerkev, in razlaga čudovitih oglejskih mozaikov, nakar so verniki zbrano spremljali bogoslužje.

JUBILEJNO SVETO LETO 2000 ON-LINE

CERKEV OD KATAKOMB DO INTERNETA

DANIJEL DEVETAK

Ko je apostol Peter slišal usodne besede "Ti si Peter skala in na to skalo bom sezidal svojo Cerkev..." in je videl, da je njegovo življenje preproste ribiča doživelo popoln preobrat, si verjetno ni predstavljal, da bodo imeli tudi njegovi potomci-papeži po dva tisoč letih opravka z mrežami. Odkar pa so se z vso močjo pojavili t.i. elektronski mediji, je postal tudi Janez Pavel II. eden njihovih največjih zagovornikov. Veliki komunikator v belem oblačilu je namreč vedno bolj prepričan, da je svetovna mreža internet novo in učinkovito komunikacijsko sredstvo sodobne družbe, ki lahko "združuje" ljudi z vseh koncev sveta, sploh pa lahko nudi človeku ogromno informacij, ki bi jih sicer s težavo našel. Na prvo spletno stran Sv. sedeža (www.vatican.va), ki je vzpostavljena od l. 1995, je doslej navalilo na stotine milijonov uporabnikov te tehnologije. Že leta 1997 je iz bogatih vatiških virov črpalo tudi po petnajst tisoč ljudi na dan; danes pa, ko je internet vedno bolj v rabi, neizmerno več.

Katoliška Cerkev je od vedno posvečala posebno pozornost komunikaciji, posredovanju veselega oznanila. To je pravzaprav njeno poslanstvo: na vse možne načine posredovati besede življenja, priti do vsakega človeka. To je poslanstvo posvečenih in laikov. V funkciji tega so nastale pred dva tisoč leti prve poslikave v katakombah, kaneje freske, mozaiki, arhitekturni biseri od kapelic do katedral, kipi itd. Še v najbolj zakotnem kraju stoji vsaj križ kot znamenje, ki pripoveduje

o Nekom, ki je prišel in živi še danes. Tudi nabožne pesmi vseh dob, procesije, recitali, misijoni itd.: vse to je nastalo samo iz želje po posredovanju evangelija, da o pisnih besedilih ni govorimo. Pij XII. je naredil velik korak, ko je razumel pomen novega komunikacijskega sredstva svojega časa in tako uporabil v pastoralne namene radijski sprejemnik. Vatikanski radio je namreč tudi v dolgih letih hladne vojne poslušalo ogromno ljudi; v svetovni javnosti je imel težo. Vsem je tudi znano, kako je lik Janeza Pavla II. na televizijskem ekranu učinkovit in zgovoren ne le za verne, ampak tudi za laike. Danes pa lahko vsakdo, ki ima računalnik, priklopljen na internet, seže po približno 36 tisoč spletnih straneh, ki imajo opraviti s katoliško Cerkvijo ali njenimi ustanovami.

"Računalnik je spremenil svet in gotovo tudi moje življenje," je izjavil Janez Pavel II. pred poldrugim letom, ko je obiskal zasebno rimsko vseučilišče. Lekcija poguma in ponižnosti, ki je je sposoben samo velik človek, saj bo sveti

oče čez nekaj dni praznoval 80. rojstni dan! Karol Wojtyła je spoznal, da je svetovni splet v skladu z njegovo komunikacijsko strategijo v dobi globalizacije, saj odgovarja samemu vodilu, ki navdihuje njegovo poslanstvo od vsega začetka: Cerkev mora biti "prisotna" in mora dosežati ljudi tam, kjer živijo.

In tako so se strokovnjaki v vatiških palačah v zadnjem petletju intenzivno posvečali izzivu našega časa: internetu. Pred nekaj tedni je začela delovati tudi mogočna nova spletna stran (www.jubil2000.org), ki jo je postavil Sv. sedež v sodelovanju s Telecomom. Namenjen je v prvi vrsti svetemu letu 2000, širše pa dejansko zgodovini Cerkev od začetkov do danes. Na omenjenem naslovu je možno telematsko "prelistati" nad 30 tisoč strani v enajstih jezikih; v uredništvu deluje 30 redovnic različnih narodnosti, pet duhovnikov in 250 sodelavcev. Že v prvih dneh je stopilo v stik z novo spletno stranjo od 300 tisoč do milijona oseb; računajo pa, da bodo te zmogljivosti v krat-

kem pomnožili kar za petkrat. Gre za "veliko okno", skozi katerega Vatikan proslavlja jubilej virtualno v zvezi z ljudmi vsega sveta. Na spletni strani je mogoče npr. brati cerkvene dokumente, komunicirati z vatiškega tiskovnega središča, pa tudi poslušati nabožne pesmi, moliti rožni venec s papežem in celo spremljati jubilejna slavlja, beatifikacije in romanja prek "web-kamere", ki je 24 ur na 24 povezana z vatiškimi televizijskimi središči; možno je tudi se "sprehajati" po Apostolski palači, Sikstinski kapeli, Vatikanskih muzejih, katakombah ali poslušati zvonjenje velikih svetišč. Vsakdo lahko tudi postavlja urednikom mednarodnega "networka" vprašanja, dvome, sporočila. Skratka: z lastnega doma je možno pasivno in aktivno spremljati jubilejna dogajanja minuto za minuto v neposrednem prenosu z osrčjem krščanstva.

Spricho vsega tega pa je tudi sveti oče upravičeno zaskrbljen, da ne bi miselnost virtualnega doživljanja vere ugonobila v ljudeh nujnosti po konkretnem, fizičnem združevanju skupnosti vernikov. Cerkev sestavlja namreč skupnost verujočih, konkretnih ljudi, ki imajo poleg imena in priimka svojo enkratno življenjsko zgodbo. Zakramenti se kot vidno znamenje nevidnega podeljujejo prek oseb, prek konkretnega stika in polaganja rok. Tudi prva zapoved govori o ljubezni do bližnjega. In ljubezen gre prek telesa, konkretnega dejanja, napora, črtnje, človeške fizičnosti. Če kdo ljubi le z mislijo ali virtualno, to vse skupaj nič ni! Kristus je umrl na lesenem križu in vstal iz kamnitega groba, ne pa na računalniškem ekranu. In konec koncev se naše življenje razvija v odnosih s konkretnimi ljudmi, ne pa v virtualnih koordinatah www-ja...

SVETNIK TEDNA

16. MAJ

SILVESTER ČUK

JANEZ NEPOMUK,
MUČENEC

Leta 1672 so na znamenitem Karlovem mostu v Pragi postavili kip duhovnika v koretlju, z biretom na glavi in z vencom peterih zlatih zvezd okoli nje, s križem in palmo v eni roki, pa s kazalcem druge roke na ustih. Kip je predstavljal češkega svetnika Janeza Nepomuka, ki je umrl kot mučenec za neodvisnost in svobodo Kristusove Cerkve. Češki kralj Venčeslav je namreč hotel Cerkev spraviti pod svoj nadzor in se polastiti njenega imetja. Janez Nepomuk, tedaj generalni vikar praške nadškofije, je bil na čelu tistih, ki so se kralju uprli. Kralj ga je dal v ječi mučiti, potem pa ukazal, naj njegovo truplo vržejo s Karlovega mostu v reko Vltavo. To se je zgodilo 20. marca 1393. Na podlagi zanesljivih Nepomukovih življenjepisov je mogoče dokazati, da Janez ni umrl kot mučenec spovedne molčečnosti, kakor so doslej razglašali, in kar hoče povedati njegov prst na ustih. Sv. Janeza Nepomuka častijo kot zavetnika zoper obrekovanje pa tudi zoper poplave, zato so njegovi kipi krasili številne mostove po vsej srednji Evropi in v dobršnem delu zahodne Evrope.

Janez Nepomuk se je rodil med letoma 1340 in 1350 na zahodnem Češkem v mestu Pomuk, ki se je pozneje preimenovalo v Nepomuk. O njegovi mladosti ni nič znanega. Viri ga prvič omenjajo leta 1370, ko je bil že veljaven klerik praške nadškofije. Imel je službo javnega notarja, kar so dosegli samo redki pravno izobraženi in vsega zaupanja vredni možje. V naslednjih letih je delal v pisarni nadškofovega generalnega vikarja in pri cerkvenem sodišču. Mašniško posvečenje je prejel šele leta 1380; papež ga je imenoval za župnika praške fare sv. Galam, nadškof Janez Jenštejn pa si ga je izbral za svojega tajnika in zaupnega sodelavca. Poslal ga je na univerzo v Padovo, kjer je študij cerkvenega prava končal z doktoratom. Ko se je vrnil v Prago, ga je nadškof Janez Jenštejn imenoval za kanonika in nato še za generalnega vikarja praške nadškofije.

Ta čas se je, kot smo že slišali, vnel boj zoper kralja Venčeslava, ki bi rad vladal tudi v Cerkvi. Oba Jana (Nepomuk in Jenštejn) sta se mu odločno postavila po robu. Kralj je hotel razpoloviti praško nadškofijo, da bi za svojega pristaša Kralika ustanovil novo škofijo v Kladrubih, kjer je bila bogata benediktinska opatija. Redovnikom te opatije je kralj po smrti opata Racka v začetku leta 1393 prepovedal voliti novega opata, da bi jo izročil Kraliku. Jenštejn se je uprl ustanovitvi nepotrebne škofije in se umaknil iz Prage. Menihi so si takoj izbrali novega opata in prosili, da ga nadškof potrdi. V njegovem imenu je generalni vikar Janez Nepomuk 7.3.1393 novega opata priznal in si s tem nakopal kraljevo jezo. Kralj je v svojem besu šel tako daleč, da je dal Janeza mučiti in umoriti, potem pa njegovo telo vreči v reko. Novica o tej nasilni smrti se je razširila po vsej Evropi. Čast oltarja je sv. Janez Nepomuk dosegel l. 1729. Njegovo češčenje so zelo širili jezuiti in tako je prišlo tudi k nam. Značilno je, piše dr. Niko Kuret, da godu sv. Janeza Nepomuka ne slavimo na njegov smrti dan, 20. marca, temveč 16. maja. V Pragi je bil današnji dan prvi pomladni praznik, ki je nanj prihajalo na stotisoče ljudi. Med drugim so spuščali lučke po Vltavi. Drugod (npr. na Dunaju) so prirejali posebne Janezove pobožnosti, pri katerih se je rada shajala mladina. K nam se ne eno ne drugo ni razširilo.

Na današnji dan godujejo mnogi naši Janezi, Ivani, Ivane in Ivanke. Poleg češkega sv. Janeza Nepomuka je danes na koledarju še ime svetega Andreja Bobola, poljskega jezuita, ki je 16.5.1657 umrl kot mučenec za edinost med kristjani.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV TRST

DUHOVNIKOM IN ORGANIZATORJEM V ŽUPNIJAH

Zvonovi nas spremljajo vse življenje. Zjutraj budijo v nov dan, zvečer kličejo k počitku. Podnevi in ponoči merijo čas. Zaznamujejo vesele in žalostne dogodke. Vabijo k maši in molitvam. Zvonjenje in pritrkovanje večata prazničnost praznikov. Da bi spomnili na njihovo prisotnost, vlogo in pomen, bomo priredili v nedeljo, 18. junija, ob 18. uri na Kontovelu slovesnost s predavanjem in kratkimi recitacijami in petjem; temu bo sledil nastop pritrkovalcev. V ta namen prosimo duhovnike in organizatorje, da do 26. maja sporočijo odbornikom ZCPZ imena in naslove pritrkovalcev, ki bi nastopili 18. junija. Zastopnik Zveze bo prišel do njih in se z njimi pogovoril o nastopu in programu.

GORIŠKO NADŠKOPIJSKO ROMANJE V LURD

Tudi letos se bodo goriški bolniki, zdravi romarji in prostovoljni spremljevalci odpravili od 5. do 11. julija počastiti lursko Marijo. Slovensko skupino bo vodil msgr. Franc Močnik. Cena romanja znaša 815.000 lir, za bolnike v prenovljeni stavbi Salus 475.000 lir, dodatek za ležalnike 40.000 lir. Vpisovanje je predvideno do zasedbe prostorov. Slovenski romarji se lahko vpišejo pri msgr. Močniku, ul. Seminario 13 (tel. št. 0481 531743, od 11. do 12. ure) ali pri Joani Nanut, ul. S. Michele 169 v Štandrežu (tel. št. 0481 520233 ali 0481 21419).

GORICA / SREČANJE NADŠKOFA Z MLADIMI

ROMANJE DANES

MARTIN MARUSSI

V petek, 5. maja, je bilo v cerkvi sv. Valerijana v Gradšču ob Soči zadnje letošnje srečanje mladih z goriškim nadškofom. Dogodek je sklenil niz petih srečanj nadpastirja De Antonija z mladimi.

Šlo je za nadaljevanje srečanja mladih iz štirih deželnih škofij v Ogleju meseca marca. Glavno misel je tokrat vodila slovenska skupina iz Štandreža s pomočjo Saše Černic, ki sodeluje v pripravljalnem odboru. Prisotni so bili tudi naši skavti. Glavna tema, ki jo je odbor predlagal in jo je skupina mladih razvila, je zadevala romanje. Kaj pomeni danes biti romar? Kakšne oblike romanja poznamo in kako mladi doživljamo romanje? Pri prvem vprašanju so mladi opozorili, da je zahtevalo romanje nekoč veliko ča-

sa. Romarji so potovali cele dneve ali mesece, preden so prišli na kraj milosti. Kaj pa danes? Nadškof je razširil misel in dejal, da so v preteklosti imeli možnost se srečevati po poti z različnimi ljudmi, kulturami in narodi; to je bila izkušnja osebne duhovne obogatitve. Danes je oblika romanja drugačna, vendar vsebina in osnova sta isti. Tudi danes imamo na romanju veliko možnosti priti v stik z različnimi stvarnostmi, ki jim moramo prisluhniti.

Mladi so pri drugem vprašanju ugotavljali, da je postalo danes romanje preveč posvetno, pravzaprav izlet, ko se vsa duhovnost strne v mašo in kvečjemu še rožni venec. Več je zabave in sprostitve kot pa resnega razmišljanja. Na to vprašanje je nadškof tolažilno dodal, da je tudi nekoč, ko so se romarji sre-

čevali zvečer v hlevu ob svetilki ali na poti ob ognju, med njimi padla kaka šala ali dovtip. Romanje je pravzaprav vse, kar doživljamo v vsakdanjosti; vse razsežnosti našega življenja postanejo romanje, ko jih živimo v polnosti z Bogom. In kdo naj nam bo zgled romarja, če ne Jezus, ki je bil romar v najvišjem smislu?

Dalje so mladi postavili vprašanje, ali ni romanje tudi čas, ko si vzamemo čas za Boga in premislimo, kje smo in kam gremo. Nadškof je odgovoril pritrdilno in dal napotke, da bi nam pomagal v tem iskanju. V Sv. pismu, je nadaljeval, ponazarjajo pot in premikanje trije najpogostejši glagoli: "pridi", "pojdi" in "hodi za menoj". V zvezi s prvim je pokazal zgled Abrahama, ki ga je Bog povabil, naj zapusti svoj dom in naj sledi Njemu. Bog ga je povabil, naj zapusti svojo domačnost, lagodje in navezanosti ter naj kljub visoki starosti gre v neznanu. Abraham je imel veliko zau-

panje v Boga, da je lahko uresničil ta korak. Glagol "pojdi" srečamo pri Mojzesu. Bog ga je poslal, da reši svoje ljudstvo izpod Egipčanov. To poslanstvo Mojzesu ni bilo lahko, saj je sam preživel otroštvo in mladost v faraonovi družini. V tretjem glagolu je Jezus sam, ki nas opominja, naj hodimo za Njim, saj je pot, resnica in življenje.

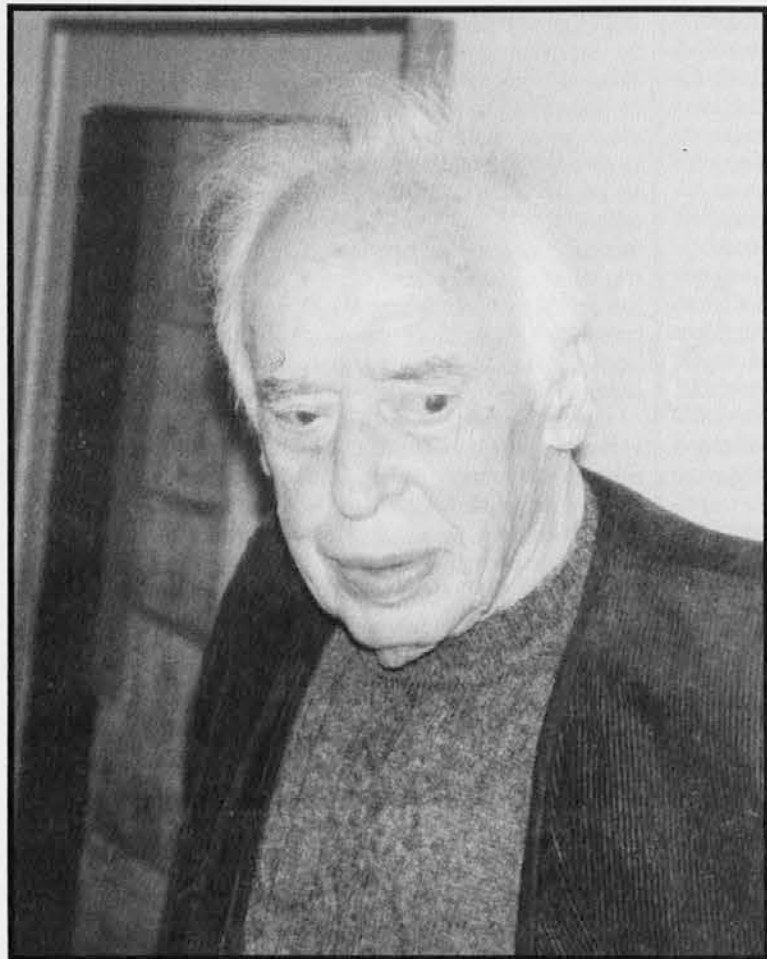
Nadvse pohvalno je dejstvo, da se tudi mladi slovenski kristjani udeležujemo teh srečanj, saj nam italijanski bratje v veri dajejo veliko pozornost, ki je ne smemo zanemariti in zapraviti. Od nas je odvisen bodoči obstoj naše slovenske zamejske Cerkve. Mi sami bomo nekoč pričeli naše narodnosti in vere na tem koščku zemlje. Vsi mladi se zahvaljujemo Saši Černic, da nas je spremljala po tej poti, in g. Karlu Bolčini, ki nas je skozi leto vodil. Vidimo pa se spet na srečanju mladih za Binkošti v Ogleju.

5

ČETRTEK
11. MAJA
2000

ODŠEL JE LOJZE SPACAL

Vest, da je na svojem domu v Trstu umrl slovenski slikar in vsestranski likovni umetnik Lojze Spacal, se je v soboto, 6. t.m., bliskovito razširila med manifestacijo na trgu Sv. Antona v Trstu in ni ga bilo človeka, ki bi ostal ob vesti ravnodušen, pa čeprav smo vsi vedeli za umetnikovo visoko in častljivo starost. Preprosto povedano: slikarja Spacala smo pač imeli v zavesti kot umetnika, ki enostavno je, živi in dela nekje na samem, a se od časa do časa pojavi v javnosti, tiho in skromno, zadržano, kot je pač živel. Tako se je pred nekaj tedni kar naenkrat pojavil v Ljubljani, kjer so mu po 45 letih ponovno priredili veliko retrospektivo v Moderni galeriji. Slovenska država in ugledna slovenska kulturna ustanova sta se mojemu hotelu na tak način najlepše poklonili in ni naključje, da je razstavo odprl predsednik Milan Kučan.

Lojze Spacal se je rodil 15. junija leta 1907 v Trstu v kamnoseški, kraški družini, saj sta bila oče in mati iz Kostanjevice na Krasu. In prav Kras ga je zaznamoval za vse življenje, saj se mu je posvetil z vsem svojim notranjim ognjem, ki ga mora umetnik imeti, če hoče naslikati mojstrovine, kakršne nam je zapustil Lojze Spacal.

Kot otrok se je naučil osnov kamnoseštva, saj mu je bil oče umrl pri štirih letih, opravljal pa je tudi druge priložnostne poklice. Pri Sv. Jakobu v Trstu je končal slovensko Ciril-Metodovo osnovno in meščansko šolo. Kot zavednega Slovenca so ga italijanske oblasti leta 1929 za štiri leta

konfinirale v južno Italijo, kjer se je odločil za umetniški poklic in se tudi pripravil na maturo, ki jo je opravil leta 1932 na umetnostnem liceju v Benetkah. Dve leti kasneje je v Rimu opravil izpite za profesorja risanja in začel poučevati v Trstu. Leta 1936 je obiskoval Šolo za dekorativno umetnost v Monzi in akademijo Brera v Milanu. Bil je spet konfiniran v Corropoli in nato vpoklican v kazenski bataljon v Forte dei Marmi pri Viareggiu. Prvič je razstavljal v rodnem Trstu na skupinski razstavi leta 1937 na gradu Sv. Justa. Leta 1940 je imel prvo samostojno razstavo v Trstu, a prvi "ognjeni krst" je kot slikar doživel leta 1944 v milanski galeriji *Il Milione*. Takrat so postali nanj pozorni kritiki in ljubitelji umetnosti, zato pomeni ta razstava prelomnico v njegovem likovnem ustvarjanju, saj je pokazal, da si je zgradil lastno likovno govornico, ki se je odmaknila od magičnega realizma, a ostala zvesta rodnemu Krasu in bistvenim elementom iz njega. Po vojni se je leta 1950 prvič predstavil tudi v Ljubljani, a dosegel sloves s samostojno razstavo leta 1955, nakar se je njegova umetniška pot samo še vzpenjala. Kot odlični grafik se je uveljavil tako v Italiji kot v takratni Sloveniji in Jugoslaviji ter v svetu. S svojimi grafičnimi listi je v slovensko in evropsko umetnost prinesel nove rešitve, nova likovna spoznanja in nove, Krasu zavezane elemente, katere so odlikovali navidezna hladnost in prvinskost, velika barvna polja, zavezana barvnemu svetu Krasa in Sredozemlja. Svoj likovni svet je Lojze Spacal izkristaliziral v jasne, razpoznavne in že do abstrakcije pripeljane oblike vidnega sveta, pa naj je iz kraške pokrajine jemal samo element kamna ali pa človekovo delo, od kalon do žbrinc, gankov

in vsega tistega lokalnega, ki ga je delalo tako univerzalnega.

Preveč in premalo bi lahko o njem pisali, saj je Lojze Spacal v svojem plodovitem in ustvarjalnem življenju naredil več kot štiri tisoč likovnih del, za katera je prejel vrsto prestižnih nagrad; med temi omenimo vsaj veliko nagrado na Bienalu v Benetkah leta 1958 za grafiko, Prešernovo nagrado leta 1974, nagrado Sv. Justa, ki jo je prejel kot prvi Slovenec.

Ni bil zgovoren človek, raje je ostal v svojem ateljeju na Beneškem trgu v Trstu ali pa v Škrbini na Krasu, kjer je slikal in risal, izdeloval plastike in reliefe, tapiserije, rezal v matrice za svoje čudovite grafične liste. Prav je imel starosta slovenskih likovnih kritikov in pokojnikov prijatelj Zoran Kržišnik, ko je ob mojstrovini smrti dejal, da bodo Spacalova umetniška dela večno živa med nami.

Spacal je pravil, da moraš ostati zavezan svojim koreninam vse življenje, če hočeš biti zanimiv vsemu svetu, če si hočeš izdelati tak umetniški jezik, ki ga bodo razumeli vsi ljudje. Ostal je zvest kraški gmajni in Krasu, zato je upravičeno imenovan za likovnega poeta Krasa. Njegovim delom je skupna predvsem elementarnost, neka bistvena zavezanost preprosti govorici kraškega kamna in kraške gmajne, tiste, ki je danes na zaraščenem Krasu skorajda ni več in je včasih govorila o samoti in o človeku na njej. Nadih samotno rdečega kraškega ruja in rdeče, kraške zemlje pa je njegovim umetniškim delom dajal tisti hvaležni utrip življenja, ki bi ga sicer v njegovih hladnih barvnih tonih in podtonih dognane, mestoma že skoraj abstraktne likovne kompozicije sicer pogrešali. Pogreb bo v soboto, 13. t.m., ob 15. uri v Škrbini na Krasu.

JURIJ PALJK

6

ČETRTEK
11. MAJA
2000

SKLADBA ZAMEJSKEGA AVTORJA NA MEDNARODNI REViji V BOLOGNI

Na drugi mednarodni reviji *Alfeo Gigli*, posvečeni izvirnim sodobnim skladbam, je bila za izvedbo odbrana tudi klavirska skladba Andreja Bratuža *Fantazija na slovensko otroško pesem*. Revijo prireja *Accademia Filarmonica di Bologna* skupaj z mladinskim glasbenim združenjem *A.Gi.Mus.* in z združenjem za sodobno glasbo *Octandre*. Revija se uvršča med prireditve, ki potekajo v emilijem mestu kot enim izmed prestolnic evropske kulture za leto 2000.

Organizatorji so 180 skladb italijanskih in tujih avtorjev porazdelili na 17 koncertov za različne instrumentalne in instrumentalno vokalne zasedbe, in sicer v času od 26. januarja do 13. decembra 2000. Dne 26. aprila je bil koncert klavirskih skladb desetih avtorjev, od katerih so bili skoraj vsi prisotni, med njimi tudi Andrej Bratuž. Njihove skladbe je izvajal pianist Mauro Castellano.

Omenjeni koncerti potekajo v Mozartovi dvorani starinske palače, v kateri ima svoj sedež *Accademia Filarmonica*.

PREŠEREN V PADovi

V petek, 12. maja, bo na pobudo kulturnega društva *Lombardo Veneto* iz Padove v Rossinijevi dvorani Kavarne *Pedrocchi* predstavitev knjige *France Prešeren Poeta sloveno 1800-1849* prof. Borisa Paternuja, ki je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi v Gorici. Knjigo bo predstavila prof. Lojzka Bratuž z videmske univerze.

Prav je, da se v tako pomembnem kulturnem in univerzitetnem središču v Italiji prav letos (ob 200-letnici Prešernovega rojstva) predstavi poezija našega največjega pesnika.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE / ABONMAJSKA SEZONA 1999-2000

SPOMIN IN OPOMIN

IVA KORŠIČ

Še zadnjič so v letošnji abonmajski sezoni v prazničnem siju zažarele odrske luči v Kulturnem domu v Trstu v petek, 5. t.m., ko je za konec dramske poti v novem tisočletju Slovensko stalno gledališče premierno prikazalo *Dnevnik Ane Frank*. Po dramatisaciji Francesa Goodricha in Alberta Hacketta ga je nekoliko priredila Wendy Kesselman; v slovenski jezik ga je prestavila Desanka Puc, igralce pa je v tem zadnjem ustvarjalnem zanosu režiral Zvone Šedlbauer. Šedlbauer se je zaradi svojih pronicljivih režijskih veščin že večkrat zapisal v zlato knjigo čudovitih odskih prikazov, ki so bili mnogokrat tudi "ovenčani" s priznanji in nagradami. Njegove stvaritve so polne tenkočutne humanosti, domačnosti, a obenem veličine, v kateri je v ospredju človek s svojimi življenjskimi bolečinami, a tudi vedrejšimi vsakdanjimi izkušnjami in preizkušnjami.

Tem svojim režijskim smernicam je ostal zvest tudi pri natančno realističnem oblikovanju zapisanega v *Dnevniku Ane Frank*, svetovno znani beležki, v katero je najstnica Ana izlila svoja drobna vsakdanja doživljanja in občutja; ob ta pa je tako hudo "butal" val zunanjih zgodovinskih dogodkov v tragičnem obdobju druge svetovne vojne, ko je nacizem zakraljeval tudi na Nizozemskem. Tu je najprej mirno bivala, potem pa se v stalnem strahu pred nacističnim terorjem skrivala v prizidku tovarne, v kateri je bil zaposlen njen oče, njena židovska družina. S Frankovimi sta to duševno pa tudi materialno stisko delila družina Van Daan in zobozdravnik Dussel. Živahno odraščajoče dekletce, ki si je hotelo kljub tesno odmerjenemu pro-

storu izrezati kotichek zase in v njem doživljati svoja notranja čutenja in spoznanja ter utrip prve ljubezenske zasanjanosti, je z iskreno preprostostjo in muhavostjo imenitno upodobila Barbara Cerar (na sliki). Naravno plastični so bili prehodi, v katerih je ponazarjala deklino burno duševno plimovanje. Njena Ana je znala pravilno vnašati v žalostno situacijo kancček svetlobe, s katero je obzarjala vse ostale protagoniste. Ob njej je najprej z nekakšno sramežljivo nerodnostjo, kasneje pa ljubeče stal Peter (Vojko Belšak), prva Anina ljubezen. Skrbno ljubečega očeta Franka z zdravim čutom solidarnosti in praktičnosti za organizacijo bivanja v majhnem zasilnem stanovanju, je mojstrsko podal Adrijan Rustja, ki se od časa do časa vrača na odrske deske in za seboj pu-

šča vidno sled. Njegovo občutljivo, ranljivo družico, ki jo poleg drugih skrbi žalosti misel, da jo Ana ne mara oz. ji ne razkriva skritih želja in hrepenenj, je ustvarila Miranda Caharija; kot gostja je v zadnjih sezonah izoblikovala prav gotovo svoje najboljše vloge. Vesna Pernarčič je s svojo značajsko bolj zaprto, sanjavo Margot bila prava protiutež neugnani Ani. Gost, član SNG Drame Ljubljana Aleš Valič in Lučka Počkaj sta učinkovito upodobila zakonski par, ki se težko prilagaja skromnemu bivanju in preživljanju v utesnjujočih prostorih. Stojan Colja je posebej blagega zobozdravnika Dussla, ki deli sobico s prekipajočo življenjsko silo mlade Ane. Blaga gospodična Miep, edina zanesljiva srčna vez s krutim zunanjim svetom, je bila Maja Štomar, članica SLG Celje, ki se je prvič igralsko srečala z zamejskim gledališkim ansamblom. Drugo vez z zunanjim svetom je za Frankove in ostale v skrivališču predstavljal Kraler (Gregor Gec). Aleš Kolar in Danijel Malalan sta nastopila v tragičnem epilogu kot surova, brezčutna gestapovski oficir in nemški vojak.

Gledalec skozi celoten prikaz sočustvuje s protagonistimi, trepeta z njimi in se boji tragičnega razpleta, ki ga je doživela neskončna vrsta judovskih družin, a so ga z grozo spoznali tudi pripadniki drugih narodnosti.

Šedlbauerjeva umirjeno preudarna, zelo učinkovita interpretacija vsebine nosi močan pečat, katerega sporočilnost je, žal, še kako aktualna in prisotna tudi v tem komaj rojenem tisočletju. Zaradi tega in seveda tudi zaradi umetniških vrlin je njegova postavitev močno prevzela občinstvo, ki je gledališke umetnike "obuslo" s pristranim ploskanjem. Gotovo bodo na-

letele na ugoden odziv tudi ostale ponovitve - popoldanske so namenjene mladini - na domačem odru, pa tudi na gostovanjih, ki bi bila dobrodošla.

Z režijo se enkratno usklajuje sceniski prikaz - visoko v višino segajoči trinadstropni trikotnik -, ki realistično, a vendar s poetičnim nadihom prikazuje tesen "dom", v katerem so se več kot dve leti skrivali dve družini in zobozdravnik.

Odrsko dogajanje je spremljala glasba Žarka Prinčiča, plesne trenutke je z igralkama pričarala Nataša Kos. Janja Korun je mojstrsko uokvirila prizorišče in oblekla protagoniste v oblačila, ki so se ujemale z njihovim duševnim razpoloženjem in pa tudi s silo razmer. V njenih kostumih smo zaznali fineso, ki je lastna krojem Marije Vidau.

Ker bi dobro naštudirana predstava izgubila precej scenskega čara, če bi se selila - pravzaprav bi se v takem obsegu ne mogla prenesti - na manjše odre, bo vodstvo SSG goriškimi abonentom tudi kot "nagrado" za vztrajno spremljanje zamejskega gledališkega ustvarjanja omogočilo - z organiziranim prevozom - ogled predstave v tržaškem Kulturnem domu.

Ko se dolgočasno ploskanje, ki je "vzplamtelo" ob koncu petkove premiere, ni še pomirilo, se je znova razvnelo ob podelitvi priznanja Zdrženja dramskih umetnikov igralki SSG Barbari Cerar za umetniške dosežke v lanskem letu za vlogo Ann v Millerjevi drami *Vsi moji sinovi*, za lik Marianne v delu von Horvatha *Zgodbe iz dunajskega gozda*, obe v postavitvi SSG, in v Ionescovih *Stolih* v produkciji PPF. Pomenljivo nagrado, ki je, kot je podčrtal ravnatelj in umetniški vodja Marko Sosič, tudi lepo priznanje za zamejsko gledališko hišo, je talentirani igralki v imenu ZDUS izročil Marko Simčič, utemeljitelj strokovnostanovske žirije (odliko podeljujejo igralci najbolj zaslužnemu igralcu) pa je prebral igralec SSG Janko Petrovec.

NAGRADA VSTAJENJE PESNICI IZ ZDA

Na večeru Društva slovenskih izobražencev v Peterlinovi dvorani v Trstu so 8. t.m. slovesno podelili 37. literarno nagrado Vstajenje za leto 1999. Nagrada je namenjena zamejskim in zdomskim pesnikom, pisateljem in znanstvenikom, dobi pa jo delo, ki je na umetniški višini, temelji na vrednotah zahodnoevropske kulture in krščanstva, znanstveno delo pa na trdnih znanstvenih osnovah, izšlo pa je v letu pred podelitvijo nagrade.

Ocenjevalna komisija, katere poročilo je podala koordinatorka prof. Lojzka Bratuž, je iz lanskoletne knjižne bere v zamejstvu in zdomstvu sprejela v ožji krog 22 del, po izčrpi razpravi pa soglasno odločila, da podeli nagrado Vstajenje zdomski pesnici Mileni Šoukal za zbirko *Ptice na poletu*, ki je izšla lani pri Celjski Mohorjevi družbi v zbirki *Žerjavi*.

Milena Šoukal, rojena Dobršek, se je rodila leta 1922 v Brežicah. Od leta 1929 je živela v Ljubljani, tam obiskovala meščansko šolo in na Konservatoriju študirala petje ter v tercetu sester Dobršek nastopala na ljubljanskem radiu. Leta 1944 je maturirala na učiteljski, se maja 1945 umakni-

la na Koroško, leta 1950 emigrirala v ZDA in se z družino ustalila v Chicagu. Od leta 1956 je s pesmimi sodelovala v reviji *Meddobje*, s članki pa v *Zbornikih Svobodne Slovenije*, ki so izhajali v zdomstvu. Leta 1969 je pri Slovenski kulturni akciji izšla njena prva zbirka z naslovom *Pesmi*, zbirka *Ptice na poletu* pa prinaša širok izbor njenega pesniškega opusa.

Prof. Bratuževa je v utemeljitvi dejala, da Milena Šoukal izkazuje kultivirano pero, moderen literarni prijem, široko in svetsko tematiko, izvorno severnoameriško motiviko in sodoben pesniški izraz. Posebej občutljiva je za strahote današnjega sveta in njegovo nasprotje, prazni blesek potrošništva v najbolj razviti državi, kjer živi. Z močjo svojega humanističnega uvida pa ji uspeva ohraniti kanček vere v človeka. Ranljiva in razboljena se v poeziji rešuje v refleksijo, najbolj prepričljiva pa je, ko s pretanjeno lirčno občutljivostjo izpoveduje svojo krhkost in samotnost v izbrani metaforiki. Med emigrantskimi pesniki slovenske emigracije je najmodernejša, zato jo je - ob njeni hermetičnosti - bolje sprejela mlajša kritična generacija.

Nagrado je tudi letos podelila Zadruga kraška banka (ZKB), v imenu katere je dr. Marijan Bajc podčrtal pozornost tega bančnega zavoda do kulturnega dogajanja v zamejstvu. Urednik založbe Janez Dular je s svoje strani poudaril, da pobude, kot je nagrada Vstajenje, uresničujejo enotni slovenski kulturni prostor, saj je bila knjiga Milene Šoukal napisana v Chicagu, natisnjena in izdana v Sloveniji, nagrajena pa v Trstu. O pomenu zbirke *Žerjavi* je spregovoril njen urednik France Pibernik, ki je dejal, kako si zbirka prizadeva pripeljati najpomembnejše slovenske avtorje iz zdomstva v domovino, v slovenski literarni prostor za branje in spoznavanje te literature, ki je polnopraven del slovenske književnosti.

Na večeru, ki se ga je udeležila tudi nagrajenka nečakinja Milena Kržin, je Livij Valenčič predstavil portret pesnice, Matejka Peterlin Maver pa je prebrala izbor pesmi iz nagrajene zbirke. Udeleženci večera so lahko prisluhnili trem ljudskim pesmim, ki jih je zapela nagrajenka in so bile posnete na zgoščenci.

PRISPEVEK K OZAVEŠČANJU

V Katoliški knjigarni na Travniku so predstavili trojico "belih priročnikov" tržaškega Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček. V imenu gostiteljev, Katoliške knjigarnice in Galerije

blikacija. Dve avtorici, Vida Dolhar in Vida Valenčič, se tega "krsta" nista udeležili, za mizo pa je med predstavljalci sedel Vasilij Melik, izredno pomembno ime slovenskega zgodovinskega

FOTO BUMBACA

ARS, je srečanje uvedel ter goste in občinstvo pozdravil prof. Adrijan Pahor. Rednost izhajanja teh knjig dokazuje tudi dejstvo, da je goriška predstavitev v poznem pomladnem času že običaj. Tokrat pa je to bila tudi njihova krstna predstavitev, saj je bila pred tem oddana v javnost le ena pu-

nopisja. Ob njem so bili Peter Rustja, avtor knjige *Med Trstom in Dunajem*, in duši Krožka Rafko Dolhar in Ivo Jevnikar, ki ima kot urednik zbirke tudi največ zaslug zanjo.

Rafko Dolhar je v svojem posegu naglasil, da je Krožek dosegel letos 30. izdajo in da so te knjige z zgodovinsko, politično in družboslovno vsebino namenjene ljudem.

Dve knjigi sta tokrat nastali kot posledica ali, točneje, nadgradnja diplomskih nalog, ki sta ju avtorici Vida Dolhar in Vida Valenčič kot absolventki zagovarjali na videmski in tržaški univerzi. Prva podpisuje študijo *Kanalska dolina in slovenska kultura*, Vida Valenčič pa je Krožek letos izdal v italijanščini prvi del diplomske naloge *Politica e minoranze: amore o indifferenza?* (Politika in manjšine: ljubezen ali brezbriznost?). Drugi del študije namerava Krožek objaviti prihodnje leto.

S tretjim "belim priročnikom", zajetno študijo mladega tržaškega zgodovinarja Petra Rustje *Med Trstom in Dunajem. Ivan Nabergoj v avstrijskem državnem zboru (1873-1897)*, pa je Krožek Virgil Šček stopil na novo pot. Z njim začenja namreč sodelovanje z *Zgodovinskim časopisom*, uglednim glasilom Zveze zgodovinskih društev Slovenije, ki sta ga zastopala glavni in odgovorni urednik Vasilij Melik ter "njegova desna roka" Janez Strgar. Z združitvijo naporov in poenotenjem ciljev je knjiga Petra Rustje izšla hkrati v zbirki Krožka in v zbirki *Zgodovinskega časopisa*, ki se pogosto loteva tem s zahodnega slovenskega roba.

Ivan Nabergoj s Proseka, poslanec v tržaškem mestnem svetu, prvi slovenski zastopnik Trsta v avstrijskem parlamentu, prvi predsednik političnega društva Edinost, je imenitna osebnost v času, ki sicer ni tako oddaljen, a mu ni prizanesel s pozabo. Prizadeval si je za rast cele Tržaške in bil predvsem zagovornik Slovencev, ki so po njegovi zasluzi dosegli trajne rezultate. Prava pozeba je prišla z njegovim volilnim porazom, potem ko so proti njemu italijanske nacionalistične sile Trsta sprožile pravo gonjo.

Pomen publikacij Krožka Virgil Šček je torej na dlani, saj se avtorji, izhajajoč iz naše polpretekle zgodovine, poglabljajo v problematiko, ki so nam domače. Živimo v času, ko si prizadevamo za uveljavljanje naših pravic v državi, ki jih nesramno tepta. Zato so še kako aktualni dokumentacija slovenske kulturne prisotnosti (Vida Dolhar), družboslovne analize razmer pri sorodnih manjšinah (Vida Valenčič) in boji naših prednikov, zlasti tistih, ki so kot enakopravni sogovorniki sodelovali pri upravljanju oblasti (Peter Rustja). Z njihovimi objavami podpirajo pri Krožku zavest in samozavest Slovencev na našem narodnostnem robu in prispevajo izredno dragocen delež k ozaveščanju.

RAZSTAVA V GALERIJ SKERK

JEMEC NA KRAŠKI DOMACIJI

Sol lucet omnibus - Sonce sije za vse je naslov pregledne likovne razstave enega najvidnejših slovenskih likovnih umetnikov Andreja Jemca v galeriji Skerk v Bajti na čudoviti kraški domačiji zakoncev Skerk v Trnovci. Razstavo zadnjih del slovenskega umetnika, o katerem je starosta slovenskih likovnih kritikov Zoran Kržišnik dejal, da "je gotovo ena izmed nezamenljivih identitet sodobne slovenske ustvarjalnosti", so svečano odprli v soboto, 6. t.m., v nabito polni galeriji. Postala je že lepa navada, da se na otvoritvah v Trnovci zbere veliko uglednih in vplivnih ljudi kot tudi ljubiteljev lepih umetnosti.

Odvetnik Jože Skerk in njegova žena, slikarka Zora Koren, sta namreč v dobrem letu, odkar njuna galerija deluje, uspela iz likovne galerije v čudovitem okolju narediti kulturno središče, kakršnih je zelo malo pri nas. Pri

FOTO KROMA

tem jima seveda veliko pomaga likovni kritik in direktor Mednarodnega grafičnega centra v Ljubljani Zoran Kržišnik, za katerega sedaj že lahko rečemo, da je nekakšen umetniški vodja galerije Skerk. Tudi tokrat je namreč prav on predstavil umetnika ter bogati izbor njegovih slik, ki so nastale v zadnjih petnajstih letih.

Jože Skerk je najprej pozdravil prisotne, med njimi je bila tudi generalni konzul republike Slovenije Jadranka Šturm Kocjan, v italijanskem in slovenskem jeziku in predstavil umetnika in oba likovna kritika. Poleg Kržišnika je namreč o slikah spregovorila tudi arhitekt in likovni kritik tržaškega dnevnika *Il Piccolo* Mariana Acerboni. Čeprav je odprtje razstave potekalo pod močnim vtisom, ki ga je na vse naredila vest o smrti Lojzeta Spacala, je bil svojevrsten dogodek tudi nastop glasbenikov, saj sta Davide Caseli in Aleksander Ipapec doživeto zaigrala nekaj živahnih motivov judovske klezmer glasbe.

Kržišnik je o slikarju Andreju Jemcu dejal, da je "najdoslednejša osebnost abstraktne smeri", in je tudi povedal, da moramo imeti pred očmi celoten Jemčev likovni opus, v kate-

rem je poleg slik prostor tudi za grafiko in risbo, če hočemo razumeti njegovo, sicer lahko prepoznavni likovni rokopolis. Poudaril je tudi dejstvo, da se je Jemec pri svojem delu od vedno ubadal s problemom prostora, svetlobe in barve in pri tem razvil lastno likovno govorico, tako: "Nova sproščenost Jemčevega slikarstva umetnika izrazito umešča v sedanji likovni trenutek, katerega poglobitveni vrednoti sta, poleg prirojene umetniške ustvarjalne potence, spontanost in direktnost. Razvojna pot, ki je privedla Jemca do zdajšnje faze, izpričuje njegovo zasidranost v dragoceni evropski likovni tradiciji, obogateni z dognanji ameriškega *action paintinga* in z njegovo lastno, mnogostransko raziskovalno dejavnostjo."

Ob zares lepi razstavi ožjega, a prepričljivega izbora Jemčevih zadnjih likovnih del, je organizator izdal tudi ličen trijezični katalog, v katerem sta objavljena eseja o slikarju izpod peresa Zorana Kržišnika in Tommya Lydona ter izbor barvnih reprodukcij; v katalogu pa bo bralec našel tudi osnovne podatke o slikarju. Razstava bo na ogled do 12. junija letos.

JUP

OBNOVITEV ITALIJANSTVA V OBMEJNIH KRAJIH PO ZMAGI (1918-1928), I.

POKOJNA GORIŠKA SLOVENSKA UČITELJICA GITA RIJAVEC JE PRED LETI IZROČILA SVOJIM KOLEGOM DOKUMENT, KI GA ZAČENJAMO OBJAVLJATI V TEJ ŠTEVILKI NOVEGA GLASA. GRE ZA PREVOD PROF. ALEŠA KOMAVCA, KI JE IZ ITALIJANSKEGA IZVIRNIKA PRELIL V SLOVENŠČINO SRHLJIVO SLIKO ZATIRANJA SLOVENSKEGA LJUDSTVA POD FAŠIZMOM. KER JE DOKUMENT DOVOLJ ZGOVOREN, KAKO JE ITALIJA V ČASU FAŠIZMA NA GORIŠKEM UNIČEVALA SLOVENSTVO, GA OBJAVLJAMO BREZ KOMENTARJA.

GORICA V NARODNOSTNEM BOJU

Gorica je bila v zadnjih tridesetih letih pred vojno prizorišče ostrih narodnostnih bojev.

Zaradi svoje lege na skrajnem delu prelepe Padske nižine, ob stičišču dveh dolin, kjer prebiva pretežno slovenski življenj, je to območje bilo zelo pomembna strateška točka tako z vojaškega kakor tudi z narodnostnega

in državnega vidika. Slovenci niso imeli do leta 1859 svojega vladajočega razreda in niso predstavljali posebne nevarnosti; ko pa jih je Avstrija povzdignila v narod z namenom, da jih postavi nasproti prevladujočemu italijanskemu elementu, se je začelo gibanje, ki je imelo za cilj prevzem prevladujoče vloge v javni upravi.

Kot je lahko jasno in se vselej dogaja, se je boj odvijal na kulturnem

področju in Slovenci so ob izdatni pomoči vlade in izdatnih sredstev, ki so jih dobivali iz Ljubljane, lahko začeli uresničevati zelo širok program na šolskem in kulturnem področju.

Slovenec je bil glavni cilj Gorica in so nasproti italijanskim občinskimi organizacijam "Pro Patria" in "Legga Nazionale" organizirali zasebne slovenske šole, katerim je vlada priznavala pravico javnosti (izenačitev).

Boj je postajal vse ostriši in bolj neizprosni. Občina pa je kot nepremagljiva trdnjava italijanstva vztrajala do konca in ob slovenskem dnevu odrešitve, po kateri smo toliko hrepeli, smo lahko s ponosom vrtili naši MATERI RIMU nedotaknjeno narodno bogastvo, ki smo ga zmagovito dočakali s toliko žrtvami in po tolikem času bojevanja proti močnemu in združenemu sovražniku.

STANJE V GORICI

OB KONCU VOJNE

Stanje po "SVETI VOJNI" v Gorici, ki smo jo iztrgali iz tujih rok in jo ponovno združili z Materjo Domovino, je splošno znano. Pretežni del deželnih hranilnic, stanovanjske hiše in

javne zgradbe, ulice, trgi in parki so postali strelni jarki in povsod so bile utrdbe, vojaške poti, predori in zaklonišča.

Število prebivalstva se je zmanjšalo za nekaj sto ljudi in tisti, ki so ostali, so odšli v begunstvo v kraje bivše monarhije ali so se zatekli v stare pokrajine italijanskega kraljestva.

Uradi, šole in ustanove niso delovali, društev ni bilo več ali pa so njihove sedeže prenesli v druge kraje.

Vendar pa je to imelo, vsaj z narodnostnega stališča, zelo ugodne učinke.

Ob razpadu Avstrije je v Gorici nastala začasna vlada odličnih mož, ki so pohiteli in se takoj vrnili domov.

Slovenski element - za katerega se ne ve, od kod je črpal svoje upe - pa ni mogel postaviti svoje vlade nasproti italijanski.

Očitno je, da je ob vkorakanju naše slavne armade propadel vsak poskus postavitve slovenske vlade, njeni predstavniki pa so se porazgubili in poskrili iz strahu pred represalijami.

DALJE

IDE

28. DIJAŠKO OBMEJNO SREČANJE
PRIMORSKE TRST 2000

PRIMORSKI SOKOLI ŠE LETIJO

Pod skupnim geslom *Primorski sokoli še letijo* bo v petek, 12. maja, v Trstu dijaško obmejno srečanje Primorske (DOSP). Prireditev, ki že 28. leto povezuje slovenske in italijanske dijake z obeh strani državne meje, se po devetih letih vrača v Trst, kjer bo potekala četrtič. Obseg letošnje manifestacije je iz tehničnih razlogov nekoliko omejen, obsega pa kulturni in športni del.

V kulturnem programu, ki bo potekal na Liceju France Prešeren, bodo sodelujoči predstavili svoja razmišljanja o tem, ali so narodni ideali sokolskega (in orlovskega) gibanja v današnjem slovenskem športu še aktualni, obenem pa bodo postavili zgodovinsko razstavo ob 130-letnici ustanovitve tržaškega Sokola, prvega slovenskega športnega društva v Trstu.

Športni program, ki bo potekal na Stadionu 1. maja, na Liceju France Prešeren, na Državnem učiteljski Anton Martin Slomšek in na Strokovnem in poklicnem zavodu Jožef Stefan, obsega naslednje panoge: mali nogomet (moški), košarko (moški), odbojko (ženske), namizni tenis (mešano), orientacijo (ženske) in šah (mešano). Svojo udeležbo so doslej najavile

naslednje krajevne enote: 1. Trst: slovenske šole; 2. Trst: italijanske šole; 3. Gorica: slovenske šole; 4. Ajdovščina; 5. Tolmin; 6. Idrija; 7. Vipava; 8. Nova Gorica; 9. Sežana; 10. Postojna; 11. obala: slovenske šole; 12. obala: italijanske šole.

Pozdrav udeležencem bo ob 9. uri na Stadionu 1. maja, nato se bodo začele tekme ter kulturna dejavnost. Ob 12. uri je na Liceju France Prešeren predvideno odprtje razstave o sokolstvu na Primorskem. Kosilo bodo začeli deliti okoli 12.30 na Stadionu 1. maja. Ob 16. uri bo v tamkajšnjem balonu zaključna prireditev z nagrajevanjem.

Ob letošnjem DOSP-u bodo slovenske višje srednje šole izdale knjigo, ki jo je napisal prof. Bojan Pavletič, dolgoletni pedagog, športni ter kulturni delavec in organizator, z naslovom *Meja brez meje*. Knjiga vsebuje podatke o prvih petindvajsetih dijaških obmejnih srečanjih ter vrsto razmišljanj o pomenu te pobude.

Predstavitve knjige prof. Pavletiča ter letošnjega DOSP-a bo v četrtek, 11. maja, ob 18. uri na Liceju France Prešeren v Trstu.

JAZONOVA SLED V HRVAŠČINI IN ITALIJANŠČINI

PESNITEV, V KATERI SO STRNJENE VSE OBLIKE KRAVOSOVEGA USTVARJANJA

Pred časom je pri založbi Hefti v Milanu izšla trijezična (v slovenščini, hrvaščini in italijanščini) pesnitev Marka Kravosa *Jazonova sled*. Gre za pesnitev v petih slikah z epilogom, ki jo je v italijanščino prevedla Patrizia Vascotto, v hrvaščino pa Tonko Marojevič. Pesnitev je bila že predstavljena v Milanu, v ponedeljek, 8. t.m., pa je doživela predstavitev, namenjeno zlasti italijanskemu občinstvu, v dvorani krožka uslužbencev zavarovalnice Generali v Trstu.

Po besedah Claudia Grisancicha, ki je v imenu prirediteljev uvedel in vodil predstavitveno srečanje, lik mitičnega starogrškega junaka Jazona, po katerem nosi knjiga ime, ponazarja slo po spoznavanju in po pozitivnem homologiziranju s sosednjimi deželami. Tema potovanja pa predstavlja umiritev s samim seboj. In značilno je, je še dodal Grisancich, da je Kravosova pesnitev nastala konec osemdesetih in v začetku devetdesetih let, se pravi nekaj let prej, ko se je pesnik srečal z Abrahamom. Tu so podobnosti tudi z nekaterimi drugimi avtorji (med le-te je Grisancich uvrstil tudi samega sebe), ki so okoli svojega petdesetega leta starosti napisali dela na tematiko potovanja.

O Kravosovi pesnitvi je spregovoril predvsem pesnik Juan Octavio Prentz. Kravos, je v začetku dejal Prentz, privede besedo k njenemu pr-

FOTO KROMA

voтному pomenu, k njeni skoraj magični vrednosti. Govornik je podčrtal osnovnost Kravosovega jezika, ki zavrača vsakršno lahkomiselnost, pa tudi pomen značilne pesnikove ironije. V *Jazonovi sledi* so strnjene vse oblike Kravosovega literarnega in pesniškega ustvarjanja. Kravos piše vsakdanjo epiko, saj je v pesnitvi prisotno vse, kar nas lahko zanima v življenju.

O prevodu v italijanščino je spregovorila Patrizia Vascotto, ki je najprej podčrtala težavnost prevajanja, saj ima epsko pesništvo pri vsakem narodu in jeziku svojo posebno tradicijo. Zato se je prevajalka srečala z velikimi težavami pri iskanju metrike, ki

bi čimbolj verodostojno izražala Kravosov tekst v italijanščini. Pravzaprav edini način posredovanja Kravosove pesnitve v italijanskem jeziku je bil ta, da se je ohranila širina epske rešitve. Morala je na novo napisati tekst v italijanščini in posredovati ne samo jezikovno, ampak tudi celotno vsebinsko plat. Na ta način postane prevajalec v bistvu soavtor teksta.

Prevajalec v hrvaščino Tonko Marojevič je opozoril na različnost vsake posamezne slike v pesnitvi, bodisi tehnično bodisi zaradi izbire zvrsti. Gre pravzaprav za pet pesniških zvrsti. Vsak fragment ima svoje ritme in svojo posebno vrednost. Kljub podob-

nostim med slovenskim in hrvaškim jezikom pa so prevajalcu povzročili precej težav številni "lažni prijatelji", problemi pa so se porajali tudi pri izbiri pravega ritma.

Jazonova sled je ilustriral tržaški umetnik Klavdij Palčič, sicer dolgoletni Kravosov prijatelj, ki je v svojem posegu priznal, da je imel kar precej težav pri svojem delu, saj je težko kaj narisati za knjigo, ki je že itak prepolna prizorov. Zato se je odločil za pet grafičnih skic oz. zapiskov s priokusom Sredozemlja.

Na ponedeljkovi predstavitvi je nekaj odlomkov iz Kravosove knjige prebrala igralka Lidija Kozlovič.

PRAZNIK TRŽAŠKIH SKAVTOV

VESELO JURJEVANJE 2000

Jurjevanje, to je praznik, ki ga vsako leto prireja Slovenska zamejska skavtska organizacija - Trst (SZSO-TS), je letos potekalo v nedeljo, 30. aprila, v bližini Mačkolj. Jutranji maši, ki jo je daroval g. Tone Bedenčič, je sledil blagoslov rot vseh tistih novincev, ki so letos pristopili v organizacijo ali pa prestopili v višjo starostno vejo. V najmlajši veji organizacije, to je v veji volčičev in volkuljic (od 8. do 11. leta starosti), je letos obljubilo 19 otrok, v veji izvidnikov in vodnic (od 11. do 16. leta) pa 18. Popoldne je bila na vrsti še velika igra, ki je potekala po starostnih stopnjah:

najmlajši so s pomočjo skavtskih znakov iskali skriti zaklad, izvidniki in vodnice so se pomerili v skavtskih spretnostih, voditelji in starejši člani pa so si kradli zastave. Ob koncu velike igre je bil na vrsti še taborni ogenj, ki pa ga je žal prekinil močan dež.

Jurjevanje se je tako zaključilo na nekoliko vlažen način, kljub temu pa so se vsi udeleženci nedvomno zelo zabavali, saj so se lahko pomerili v vseh tistih spretnostih, ki so del skavtske vzgoje in učijo živeti v naravi ter se do nje predvsem spoštljivo vesti.

VESTNA VIDRA

IN MEMORIAM

S. M. CELINA KONTELJ

V sredo, 3. maja, je odšla k Bogu po večno plačilo sestra M. Celina Kontelj. Rodila se je v Koprju 6. decembra leta 1906. Pri krstu so ji dali ime Jadranka. Ko je bila še majhna, so se starši preselili v Sežano. Tam je bil njen oče višji uradnik na sodišču in kulturni delavec. Vodil je tamburaški ansambel, učil in pisal igre. Mati pa je igrala klavir.

Osnovno šolo je obiskovala v zavodu Šolskih sester de Notre Dame v Trnovem pri Ilirski Bistrici. Tam je začutila veselje do Boga posvečenega življenja in prosila za sprejem v njihovo redovno družbo. Sestre so opazile, da ima poseben dar za glasbo in jezike. Zato so ji omogočile nadaljnje študije najprej na tržaškem konservatoriju in potem v Franciji.

Enaindvajsetletna je opravila noviciat v Gorici. Do leta 1946 je na samostanski šoli v Trnovem pri Ilirski Bistrici poučevala klavir, petje in francoščino. Ko je novi komunistični režim odvzel sestrin šolo, so jo predstojnice poslale v Lovran, kjer je v Starečkem domu prevzela skrb za onemogle. Iz Lovrana je leta 1965 prišla v Sv. Križ pri Trstu, kjer je vodila župnijsko glasbeno šolo, učila otroke petje in igrice ter obiskovala bolne in ostarele, dokler so ji moči dopuščale.

Leta 1994 se je preselila v Novo mesto, kjer je večja redovna skupnost. Tam je tudi umrla. Pogreb je bil v petek, 5. maja, na pokopališču v Šmihelu pri Novem mestu.

S. M. ANGELINA ŠTERBENC

POHOD GORJANSKO-MAVHINJE

ODPRTA MEJA MED TREMI OBČINAMI

FOTO KROMA

V nedeljo, 7. t.m., je bila na sporedu še ena pobuda v okviru letošnjih Odprtih meja 2000. Tokrat je odprta meja potekala med občinami Zgonik in Devin-Nabrežina na italijanski ter Komen na slovenski strani. Veliko ljudi se je v dopoldanskih urah udeležilo že sedmega Pohoda prijateljstva po makadamski cesti, ki pelje od Gorjanskega do Mavhinj, na meji pa so si župani Marino Vocci (Devin-Nabrežina), Mirko Sardo (Zgonik) in Uroš Slamič (Komen) simbolično segli v roke. Omenjeni trije župani so ob odprtju meji

podpisali tudi skupno izjavo o prizadevanjih za usklajeno čezmejno sodelovanje in razvoje usmeritve čezmejnega območja. S podpisi jamčijo župani tudi prizadevanje za sodelovanje pri čezmejnih razvojnih projektih in za sodelovanje na turističnem in kulturnem področju tudi v luči oblikovanja celovite kulturno-turistične ponudbe. V izjavi je tudi govor o prizadevanju za olajšanje čezmejnega gospodarskega sodelovanja in prehoda ljudi ter za zaščito okolja.

Nova zlatarna

Tanja Preziosi

lastnik Davide Peric

Ul. S. Nicolò 11- Trst - tel./ fax 040 3720141

Srebrni okviri in pripomočki za urad GUERRINI
Zapestnice NOMINATION
Nakit iz srebra, zlata in belega zlata
Darila za poroko, krst in birmo!

Vse po najboljših cenah v centru Trsta

Obiščite nas!

STARODAVNI PRAZNIK, KI GA SLABO VREME NI SKALILO

S PODIRANJEM MAJA JE LETOŠNJA MAJENCA VZELA SLOVO

Majenca, starodavni praznik začetka pomladi, ki vsako leto privablja v Dolino na ti-soče obiskovalcev, je tudi letos za nami. V torek, 9. t.m., je v večernih urah veličastni maj, ki so ga domačini postavili v noči od sobote na nedeljo, treščil na tla in tako je bilo letošnje Majence konec.

Praznik je ravno na njegov višek, se pravi v nedeljo, motil dež, ki je preprečil večerno zabavo s plesom, a ni skalil osrednjega dela praznovanja, namreč obreda prihoda parterjev in parterc na Gorico. Praznično nedeljsko popoldne so oblikovali Pihalni orkester Breg pod vodstvom Fio- renza Muscovija, klepetulji Vanka in Tonca in Trio Venturini, ki ga sestavljajo Igor Spe- tič (diatonična harmonika) ter Renzo Počkar in Jordan Kral (orglice). S parterji in parter- cami, ki sta jih vodila letošnja župan in županja Majence Borut Klabjan in Jana Lovriha, so na Gorico prikorakali tudi vsi dosedanji župani in župa-

nje, ki so se zvrstili pri vod- stvu Majence v povojnih letih. Kljub že začetemu dežju so ostali zvesti tradiciji in iz- vedli obredne tri plesne. Slabo vreme torej ni skalilo osred- njega in torej najvažnejšega dela dolinske Majence in tudi ni preprečilo, da bi dogajanje spremljalo veliko število ude-

ležencev. Sicer je Majenca tu- di priložnost za vrsto kultur- nih in drugih pobud, ki jih v tem času prireja vaška skup- nost. Tako so že v sredo, 3. t.m., v prostorih društva Valen- tin Vodnik predstavili novo knjigo Borisa Pangerca, zbirko črtic *Grad v Kaliču*. V času Majence sta bili odprti tudi

razstavi domačega olja v Tor- kli ter umetnostnih obrtnikov in likovnih ustvarjalcev iz Bre- ga in okolice na sedežu dru- štva Valentin Vodnik. Vseka- kor pa ne gre prezreti 44. razstave domačih vin, rock koncerta in nastopa Kraških ovčarjev.

OBVESTILA

SLOVENSKE VIŠJE srednje šole vabijo na predstavitev nove knjige prof. Bojana Pav- letiča *Meja brez meje* (o Di- jaških obmejnih srečanjih Primorske) ter letošnjega DOSP-a. Predstavitve bo na sedežu Liceja France Preše- ren v Trstu (Vrdelska ul. 13/1) v četrtek, 11. maja, ob 18. uri.

SLOVENSKO STALNO gleda- lišče. Wendy Kesselman, *Dnevnik Ane Frank*. Režija Zvone Šedlbauer. V četrtek, 11. maja, ob 20.30 (red E); v sredo, 17. maja, ob 20.30 (red D); v petek, 19. maja, ob 20.30 (red F); v soboto, 20. maja, ob 20.30 (red B); v ne- deljo, 21. maja, ob 16. uri (red C).

ZALOŽBA MLADIKA-Trst vlju- dno vabi v petek, 12. maja, ob 18. uri, na predstavitev no- ve knjige Rafka Dolharja *Tr- žaški poldnevnik*. Predstavi- tev bo v Peterlinovi dvorani v Trstu, ulica Donizetti 3. O knjigi in avtorju bosta sprego- vorila dr. Drago Štoka in prof. Jože A. Hočevar.

SKD BARKOVLJE. V nedeljo, 14. maja, bo v dvorani bar- kovljanskega društva nasto- pil španski pianist Humberto Quagliata. Predstavil bo stoletje španske klavirske glasbe (1900-2000). Začetek ob 20.30, vhod v ulici Bona- fata 6.

DRUŠTVO SLOVENSkih izo- bražencev: *Večer o Maroku, njegovih ljudeh, krajini in vr- tovih*. Z besedo in sliko nas bo na ogled zahodnoafriške države popeljal inž. Vladimir Vremec v ponedeljek, 15. maja, v ulici Donizetti 3, z za- četkom ob 20.30.

KLUB PRIJATELJSTVA vabi tudi v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 v četrtek, 18. maja, ob 16. uri, k nadalje- vanju zanimivega predava- nja g. Jožeta Špeha: *Zgodo- vina odrešenja v prizmi ro- žnega venca*.

KLUB PRIJATELJSTVA vabi v soboto, 20. maja, na izlet na grad Snežnik z lepo okolico, primerno za sprehode, na lovsko razstavo ter na ogled presihajočega Cerkniškega jezera in njegove makete, ki pojasnjuje pojav presihanja

vode. Vpisovanje v trgovini Fortunato, ul. Valdirivo 23, do zapolnitve mest. Pojasni- la po tel. 040 639949 in 040 43194.

ZDRUŽENJE SLOVENSkih športnih društev v Italiji (ZSŠDI) prireja seminar za športne delavce, ki bo v so- boto, 27. maja, v Kulturno- športnem centru v Lonjerju, Lonjerska cesta 269, Trst, z začetkom ob 15. uri. Govo- rili bodo prof. Ivan Peterlin, Kristina Martelanc, Marino Košuta, Robert Vidoni in dr. Samo Sancin. Sledili bosta razprava in družabnost.

ZSŠDI PRIREJA ob svoji 30- letnici ustanovitve fotograf- ski natečaj, odprt vsem. Slike sprejema urad ZSŠDI do po- nedeljka, 30. oktobra 2000, do 16. ure. Zmagovalcem bo izid natečaja javljen telefonsko. Organizator si pridruže pravico, da obdrži dela.

DUHOVSKA ZVEZA pripravlja potovanje v Umbrijo od 26. junija do 1. julija. Ogleдали si bomo jubilejno cerkev v As- sisijski, obiskali bomo Peru- gio, Todi, slap Cascata delle Marmore, Spoleto, romarski kraj Cascia (sv. Rita), Gubbio in na koncu Ravenno. Kdor se udeleži potovanja, bo du- hovno in kulturno bogatejši.

DAROVI

ZA MISIJONARJA Lojzeta Le- tonjo (Sibirija) daruje N.N. Mačkovlje 100.000 lir.

ZA MISIJONARJA Ernesta Saksido (Corumbà - Brazilija) daruje N.N. Trst 500.000 lir.

FRANC SAKSIDA ob prodaji znamk: 150.000 lir za zdra- vila redovnikom kamiljan- cem, ki delujejo med gobavci v Burkini Faso.

V SPOMIN na profesorja Ra- faela Sežuna darujeta Diomi- ra in Drago Bajc 50.000 lir v Sklad Nade Pertot.

NAMESTO CVETJA na grob Stanislave Kunčič sta daro- vala Silva Bogatec 150.000 lir za lačne po svetu, kriški cer- kveni pevski zbor pa 70.000 lir za domačo cerkev.

OB SMRTI in pogrebu Al- berte Godnič so darovali nje- ni otroci 300.000 lir za kri- ško cerkev.

NIZ SPOMINSKIH PROSLAV NA OPČINAH, PRI BANIH IN NA FERLUGIH

SVEČANOSTI IN KULTURNE PRIREDITVE OB 55-LETNICI OSVOBODITVE

Na Opčinah, pri Banih in na Ferlugih so se prejšnji te- den z vrsto spominskih in verskih svečanosti ter kultur- nih prireditev spomnili 55-let- nice konca druge svetovne vojne in osvoboditve izpod nacifašistične strahovlade.

Že v sredo, 3. t.m., je v ve- černih urah potekala baklada od Prosvetnega doma do spomenika padlim na Opči- nah, kjer je bila svečanost z recitacijami in petjem zdru- ženih zborov z Opčin, od Ba- nov in s Ferlugov. Naslednje- ga dne, v četrtek, 4. t.m., pa so pri Banih pred cerkvijo sv. Florijana odkrili spomenik padlim v prvi in drugi svetov- ni vojni. Spomenik - kamnita plošča z vklesanimi imeni sed- mih padlih v prvi in dveh pa- dljih v drugi svetovni vojni, let- nicami obeh svetovnih spop- padov in stiliziranimi bode- čimi žicami - je delo umet- nostnega obrtnika Pavla Hro- vatina iz Briščikov. Ob recita- cijah domačink, petju CPZ Sv. Florijan in polaganju cvetja je spomenik blagoslovil župnik in dekan Zvone Štrubelj, med-

tem ko je Pavel Vidau podčr- tal pomen ohranjanja zgodo- vinskega spomina in vrednot, da se strahote iz preteklosti ne bi ponovile.

Niz slovesnosti ob obletni- ci osvoboditve se je nadalje- val v soboto, 6. t.m., ko je bil v openskem Prosvetnem do- mu koncert vseh zborov z Opčin, od Banov in s Ferlu- gov: nastopili so deklška sku- pina Vesela pomlad, moški in

ženski zbor Tabor, komorni zbor Resonet in cerkveni zbor Sv. Jernej, katerim so se pri izvedbi skupnega dela pro- grama pridružili še pevci cer- kvenega zbora Sv. Florijan in ferlugovskega zbora Višava. Naslednji dan, v nedeljo, 7. t.m., je bila v openski župnijski cerkvi sv. Jerneja slovesna maša ob 50-letnici smrti nek- danjega župnika in dekana Andreja Zinka in v spomin na

vse padle v drugi svetovni voj- ni. V župnijskem domu An- drej Zink pa je bila na ogled tudi razstava slik in doku- mentov o zaslužnem opens- kem župniku in dekanu.

Niz pobud ob 55-letnici os- voboditve se bo sklenil v so- boto, 13. t.m., ko bodo skav- ti, taborniki ter športniki pri- redili orientacijski pohod po krajih bitke za Opčine.

SKD IGO GRUDEN IN ŠD SOKOL

vabita člane in prijatelje na DRUŽABNI VEČER ZA VČLANJEVANJE

Z nami bosta MIPZ Kraški slavček in MePZ Igo Gruden. Radovičeva domačija, Nabrežina 138 A, v soboto, 13. maja letos, ob 20.30

agrimar & FLOREST

DNEVI KMETIJSTVA, RIBIŠTVA, GOZDARSTVA IN CVETLIČARSTVA

OD 18. DO 22. MAJA 2000 NA TRŽAŠKEM SEJMU

KRONIKA Z OBČINE

PRIREDITEV PEVMSKIH OTROK

PROGRAMSKI DOKUMENT LEVE SREDINE POVZROČIL BEG VEČINE

V goriškem občinskem svetu so maloštevilni prisotni lahko doživeli prejšnji ponedeljek poslednjo farso, za katero so poskrbeli upravitelji občine. Potem ko je bilo delo sveta ustavljeno dobra dva meseca zaradi županovega zdravja, je svetovalec uspelo izpeljati do konca le poslanska vprašanja in nekaj točk redne uprave. Med vprašanji bi omenili dva posega slovenskih svetovalcev.

V prvem so podpisniki Tabaj, Jazbar, Paulin in Tasca naprošali župana in odbor, naj spet preučita možnosti nadgradnje tretjega sklopa tovarnega postajališča na Jeremitišču. Odgovor je bil predvidljivo odklonilen, utemeljitev pa vedno isti zvon, ki pravi, da se na tovarnem postajališču igra gospodarski razvoj ali nerazvoj naše občine. Glede vsebine omenjene gospodarske prihodnosti oz. skladišč, ki bodo čez nekaj let neuporabna, pa nič konkretnega.

V drugem poslanskem vprašanju se je svetovalka Jazbarjeva navezala na obljubo, ki jo je odbor izrekel glede potrebne vsote, ki jo mora občina Gorica nameniti za gradnjo športnega centra v Pevmi. Vsota je zdrknila na proračun za leto 2001, po odločnem posegu pa je odbor obljubil, da bo odobrena v tem letu v obliki proračunske spremembe. Do te bo prišlo na prihodnjem zasedanju občinskega sveta konec maja (tako je zagotovil odbor).

Naslednje točke dnevnega reda so ob redni administraciji predvidevale vsebinsko zelo pomemben dnevni red o gospodarskem razvoju in preustroju goriške občine, ki so ga predložile levosredinske opozicijske sile. Dokument je zajemal bistvene segmente, predvideval je časovne parametre in skušal nuditi primerne odgovore na izzive, ki nam jih ponuja sedanost. Napaka je bila v tem, da je zelo dober programski dokument predložila opozicija, tako da so svetovalci večine, ki morajo jamčiti za potrebno število glasov na zasedanjih občinskega sveta, kratkotalo zapustili dvorano, kar je pomenilo konec zasedanja, ki bi se sicer nadaljevalo še v torek, in preložitev celotne zadeve na konec maja.

SP

■ **BENEŠKI ŽUPAN COSTA V GORICI**

Mednarodni posvet z naslovom *Evropa: solidarne ali med seboj sprte države?* in podnaslovom *Vloga in pobude demokratičnih katoličanov na križpotju Srednje Evrope* se bo začel v petek, 12. t.m., ob 16.30 v avditoriju Fogar na Korzu verdi v Gorici. Posvet, na katerem bodo sodelovali med drugimi poslanec Corrado Belci, beneški župan Paolo Costa in Peter Vencelj, prireja študijsko središče Rizzatti v sodelovanju z revijo *Il Regno* iz Bologne. Govor bo o vlogi krščanskega izobraženca v integracijskih procesih ob državni meji, ki je v bližnji prihodnosti ne bo več.

NAROBE SVET!

FOTO BUMBACA

Mala Lucija iz Devina, ki je z mamo Marjo in sestrico Nado prišla iz Devina pogledat predstavo *Narobe svet!*, ki so jo v petek, 5. maja zvečer, v polnem Kulturnem centru Lojze Bratuž uprizorili otroci osnovne šole Josip Abram iz Pevme, je po zaključku z zaslanjanji očmi na glas vzkliknila: "Kako lep bi bil tak svet, kako lepo bi bilo, če bi narobe svet zares obstajal!"

Menimo, da je taka izjava več vredna kot še tako pohvala, ki si jo učitelji in učenci osnovne šole Josip Abram iz Pevme vsekakor zaslužijo, saj so staršem, prijateljem in svojim kolegom poklonili čudovito predstavo, med katero so peli, recitali, igrali in zopet peli, se končno razšli po prijaznem družabnem srečanju na dvorišču centra Bratuž in si obljubili, da se prihodnje leto zopet srečajo.

Pravilčno zgodbo o svetu, ki je narobe postavljen, je napisala učiteljica Lidija Jarc, lahko in prijetno glasbo je zložil dirigent in tudi sam spremljevalec predstave Hilarij Lavrenčič, za postavitev igre na veliki oder velike dvorane centra Bratuž pa so zaslužni prav vsi učitelji, ki se trudijo z našimi malčki v osnovni šoli v Pevmi.

Na lepi večerni predstavi so nam šolarji iz Pevme pokazali, kako sami gledajo na naš svet, na svet odraslih, v katerem ni vse tako, kot bi moralo biti, saj imamo starši premalo časa zanje in nasploh premalo časa za družino. Narobe svet pa je lep, čudovit svet; celo zajčki se v njem znajdejo, šefi staršev imajo posluš za družino in celo nagajivih otrok ni v njem. Skratka: videli smo predstavo, v kateri je imel svojo vlo-

go prav vsak šolar iz Pevme in prav to je ena od odlik takih prireditev.

Pravzaprav ne takih, ampak take prireditev, ker je žal osnovna šola v Pevmi pri nas zadnja leta edina, ki si sama upa postaviti na noge več kot dostojno zaključno šolsko prireditev, in to kljub temu da bomo v kratkem videli zaključno prireditev vseh slovenskih šol na Goriškem.

Poleg izrazito vzgojnega namena, ki ga ima taka prireditev, saj uči malčke javnega nastopa na velikem odru gledališča in življenja ob enem, pravilne izgovarjave materinega jezika, ubranega petja in ne nazadanje lepega obnašanja v družbi in na javnem mestu, je taka prireditev tudi imenitna priložnost za prijetno družabnost, ki sledi nastopu in se zavleče dolgo v večer.

Prostovoljni prispevki in pridne roke mam pevmskih šolarjev in zlati pridelek briških vinogradnikov pogreje mize, zraven dodajmo še skrbnega in nikdar utrujenega očeta Andreja, ki je iskreno predan organizaciji družabnosti, in dobimo zlahka, nepozaben večer, ki ga še dolgo nosimo v srcu.

Vsem nastopajočim in tistim, ki so se trudili, da so malčki odlično zapeli in zaigrali, iskrena hvala. Drugim pa lahko osnovno šolo iz Pevme postavimo za zgled, kako lahko skupina zagnanih učiteljev s skromnimi in predvsem pa z lastnimi sredstvi pripravi več kot imeniten večer!

SKAVTSKE OBLJUBE LETOS V DOBERDOBU

JURJEVANJE 2000

Kot je že tradicija, smo se tudi v letošnjem jubilejnim letu skavti spomnili na svojega zavetnika sv. Jurija. Ker pa tradicija veleva, da se ta praznik posebej slovesno obeleži, so navadno ob Jurjevanju na vrsti obljube novincev, ki se celo leto pripravljajo na sprejem v veliko skavtsko družino.

Letošnje Jurjevanje je bilo v Doberdobu, na travniku pri župnijski dvorani, in se je za nekatere začelo že dan prej, ko so popoldne preživeli v igrah in prenočevali - kljub številnim "nezaželenim" obiskom - na Poljanah.

Obred obljub se je začel s sv. mašo, ki jo je daroval duhovni asistent goriškega dela SZSO g. Marijan Markežič. Po evangeliju in prošnjah so še bile na vrsti obljube "mladičev" volčičev in volkuljic, ki so z obljubo slekli kožuh in oblekli zeleno - rdečo ruto najmlajše veje, ter novincev izvidnikov in vodnic. Ti so pred načelnico Srčkano mravljjo - Katjo Tommasi - in načelnikom, Športnim orlom - Ivom Cotičem - obljubili zvestobo Bogu in domovini ter pomoč bližnjemu. Po obljubah novincev so prisotni skavti, med katerimi je bilo precej sedaj neaktivnih članov, obnovili svojo obljubo.

Maša se je nato nadaljevala. Skavti smo pri njej sodelovali s petjem, prošnjami, zahvalami in molitvijo, da bodo

tisti, ki so komaj obljubili, zvestobo obdržali in živeli pristno skavtsko življenje tudi v vsakdanosti. Po maši smo se zbrali ob skupnem kosilu, ki ga je pripravil večji Družabni bober (Pavel Spazzapan) s pomočjo roverjev. Na sporedu bi morala biti še igra - lov na zaklad -, ki pa jo je žal onemogočil dež.

Skavti, starši in prijatelji smo se tako razšli z upanjem, da bo število novincev in skavtov z leti naraslo, obenem pa z željo, da bi sadovi vzgojnega dela voditeljev SZSO bili jasno razvidni iz življenja vsakega posameznika, ki je član skavtske organizacije. Njen edini cilj je namreč vzgajati v celostno osebnost, ki bo sposobna odgovornih in samostojnih izbir, dejavna Kristusova pričevalka in zvesta svemu narodu.

IMENA NOVIH ČLANOV SKAVTSKE DRUŽINE

Volčiči in volkuljice: Luka Feri, Costanza Frandolic, Alex Jakin, Simon Peter Leban, Mattia Namar, Luka Terčič (krdelo Sambhur); Tjaša Devetak (krdelo Ankus); Ivana Danielis (krdelo Seonee).

Izvidniki in vodnice: Štefan Batistič, Matija Cotič, Ivan Černic, Luka Černic, Danijel Ferlez, Eros Kogoj, Sandy Kogoj, Elena Lavrenčič, Sara Terčič, Michele Visintin, Paolo Zanfagnin.

IZNAJDLJIVI GAMS

RAZSTAVA V KULTURNEM CENTRU LOJZE BRATUŽ

ŠEST FOTOGRAFSKIH SKUPIN NA EN MAH

Prejšnjo soboto so v razstavnih prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž odprli pomembno fotografsko razstavo z zgovornim naslovom *6... per una mostra* (V šestih... za eno razstavo). Gre za skupinsko predstavitev šestih krožkov oz. fotokupin, ki delujejo na ozemlju goriške pokrajine. Taka pobuda je druga te vrste, pomembna pa je, ker nam nudi vpogled v delovanje in sam svet ljubiteljev fotografije na Goriškem, katerih, po ogledu razstave lahko mirno rečemo, ni malo. Razstavo je omogočila koordinacija goriških fotografskih krožkov, ki se srečujejo enkrat mesečno že celih šest let.

V imenu Kulturnega centra je prisotne na srečanju najprej pozdravila v slovenskem in italijanskem jeziku Anka Černic, zatem sta o pomenu skupinske razstave spregovorila delegat za goriško pokrajino FIAF-a, t.j. vsedržavnega združenja krožkov fotografije, Giovanni Viola ter deželni delegat FIAF-ja Enzo Galbato. Prvi je v svojem posegu poudaril pomembnost takih razstav ter željo, da bi se geografska ter kulturna razsež-

FOTO BUMBACA

nost tovrstnih skupinskih predstavitev odprla tudi na širše obmejno območje. Deželni predstavnik pa je spregovoril o načrtu, ki ga pripravljajo na deželni ravni, in sicer fotomografijo, v kateri bi vsaka od 23 fotografskih družin predstavila svoje delo na deželni in tudi državni ravni.

Srečanje je s svojim nastopom oz. pesmijo, ki je bila neposredno vezana na fotografije, popestril priljubljeni goriški kantavtor Gino Pipia.

Na Goriškem deluje, kot rečeno, šest fotografskih skupin. Med temi je tudi slovenski krožek Skupina 75, ki je na

razstavi zastopana z res privlačnimi fotografijami, katerih ogled toplo svetujemo vsem.

Goriške skupine so se v nekaterih primerih osredotočile na določeno temo (Lucio Battisti za skupino Lo scambia iz Gorice, poezije Biagia Marina za gradeško Castrum, fotogramosfori z razmišljanji Cartiera-Bressona za skupino Primula iz Ločnika ipd.) ali razstavljajo s svojimi fotografijami na prosto temo.

Fotografsko razstavo si lahko ogledate od ponedeljka do petka med 17. in 19. uro. EJ

■ PLINSKA LUČ SPET NA DOMAČEM ODRU

Člani ljubiteljske Dramske družine F.B. Sedej iz Števerjana so 6. t.m. v števerjanskem Sedejevem domu ponovili letošnjo uprizoritev - premiera je bila 9. aprila -, kriminalko Patricka Hamiltona *Plinska luč* v režiji Emila Aberška. Pred ne ravno številno domačo publiko je dogajanje bolj sproščeno in hitro steklo. Ob Sari Miklus, ki je kot glavna junakinja Bella tudi tokrat dobro obvladala zamotan lik, so se bolj prizadeto strnili Simon Komjanc, Branko Terčič, Annamarija Škorjanc, Liliana Terpin, Marko Komjanc in Edi Lutman. Ker jih ni bremenila premierska trema, so prepričljivo oblikovali vloge in razjasnjevali skrivnost *Plinske luči*, ki je tudi tokrat zbudila pozornost gledalcev. Le-ti so se za lepi gledališki večer, ki je zahteval od amaterjev veliko truda in napora, zahvalili nastopajočim sovaščanom z iskrenim ploskanjem.

■ PDG: SKRIVNO OKO V GORICI

V ponedeljek in torek, 8. in 9. t.m., so si goriški abonenti ogledali predpremiero dela *Skrivno oko* Stevena Dietza v postavitvi PDG in režiji Laryja Zappija. Poročilo prihodnjič.

■ ODBOJKA: PRVENSTVO PROTI KONCU

Preteklo soboto so dekleta goriške Olympie odigrala zadnjo tekmo v letošnjem letu na domačih tleh. Tudi tokrat so zmagala s 3-0. Gostitelj je bil ekipa Simac iz Tarcenta. Prvi set je gladko stekel za domačinke, saj so ga hitro osvojile s 25-15. Nasprotnice so namreč tudi veliko grešile in njihova igra je bila precej površna. V drugem setu pa se je položaj precej spremenil, saj so igralke iz Cente reagirale na slab začetek in se je tako igra izenačila. Olympia pa je vendar obdržala igro v rokah in zmagala s 25-22 in 25-19 drugi in tretji set. Posebno pohvalo si zaslužita sestri Silvana in Lucia Princi. MH

PODGORA

MAŠI
NARODOV
NA ROB

V nedeljo, 30. aprila, teden dni pred uradnim cerkvenim praznovanjem sv. Gotarda, je v Podgori društvo Mitteleuropa v sodelovanju z rajonskim svetom in z odločilno podporo domačega župnika organiziralo prireditve v spomin na staro Avstrijo. Ob 10.30 je bila trojezična maša, pri kateri so sodelovali goriški, italijanski, avstrijski, nemški otroški zbor in domači mešani pevski zbor Podgora. Ob praporu Habsburžanov, pred veliko podobo cesarja Karla in ob italijanski, avstrijski, slovenski in evropski zastavi so verniki, ki so večinoma prišli v Podgoro od drugod, prisluhnili pobožnim željam, kako naj se narodi združujejo in po zgledu starih časov živijo složno in prijateljsko. Nato se je slavje preselilo v Knežji park, kjer so med petjem zborov položili venec ob 11. obletnici zrušenja berlinskega zidu.

V bivši osnovni šoli so odprli razstavo o sviloprejki, popoldne je bil na sporedu koncert treh mladinskih zborov, med njimi slovenskega zbora z Vrha Sv. Mihaela.

Pri podobnih prireditvah pa ne more slovenski vernik mimo grenkega vtisa, da postajajo naše cerkve hram za vsakovrstne, Slovincem v glavnem tuje praznike. Pri podgorskem prosvetnem društvu ugotavljajo, da je župnik izrazil praznovanje zavetnika sv. Gotarda v drugačne namene, čeprav so mu pri domačem društvu to odsvetovali.

Za konec Podgorci obžalujejo dejstvo, da je to edina oblika sodelovanja, ki jo večinski narod pojmuje, odklanjajo takšno "kolonizacijo" in se sprašujejo, zakaj ni bratskih in prijateljskih pobud v goriški stolnici ali v cerkvi na Travniku? Seveda v Podgori je lažje...

ŠTEVERJAN

PREDAVANJE
KMETIJSKIH
IZVEDENCEV

Dne 27. aprila je bilo v Se-dejevem domu v Števerjanu srečanje s Pokrajinskim opazovališčem rastlinskih bolezni iz Gorice, ki prireja po goriških občinah ciklus "pomladnih srečanj". Pri števerjanskem srečanju je sodelovala domača občinska uprava. Predavatelj sta bila direktor ustanove Claudio Fabbro, ki je zelo poznan posebno med briškimi vinogradniki, saj je pri nas pogosto predaval o vinogradništvu in enologiji že pred tridesetimi leti, in pa kmetijski izvedenec Giancarlo Stasi.

Govor je bil o boleznih, ki napadajo naša drevesa. Posebna pozornost je bila posvečena za naše kraje novemu škodljivcu, ki od leta 1995 napada liste turškega kostanja. Napada jih že pozno pomladi, tako da začenjajo izgubljati liste in postanejo gola poleti kot v zimskem času. Dalje je bil govor o borovnem prelcu in drugih škodljivcih. Nekaj pozornosti sta govornika posvetila gospodinjam, ki se ukvarjajo s cvetličarstvom, z vrtovi in gredicami.

Za števerjance je bilo posebno zanimivo poglavje o vinogradništvu. Govornika sta spregovorila o novih škropilnih, ki učinkujejo že v majhnih količinah. Tako so bolj zdrava za okolje in za vinogradnika, ki jih uporablja.

Dveurno predavanje je res navdušilo številne poslušalce, saj sta govornika prikazala s pomočjo diapozitivov veliko problemov, s katerimi se srečujemo v našem okolju. Obenem sta ponudila razpoložljivost ustanove, ki bo priskočila brezplačno na pomoč prav vsakomur, ki se sooča z rastlinskimi problemi in se bo do nje obrnil.

IVAN VOGRİČ

KONCERT TOMČEVH PESMI

LEP POKLON
GLASBENIKU

Združenje cerkvenih pevskih zborov v Gorici prireja spomladi že vrsto let koncert nabožnih pesmi. Enkrat so to Marijine pesmi, drugič spet skladbe za razne dobe cerkvenega leta. Zadnje nedelje je bil v župnijski cerkvi v Štandrežu koncert cerkvenih pesmi zelo znanega slovenskega skladatelja Matija Tomca, ki se je rodil pred dobrimi sto leti in je dal slovenski - zlasti cerkveni - glasbi svoj neizbrisni pečat.

Na koncertu je skupno nastopilo pet zborovskih skupin z Goriškega. Prvi je nastopil Moški zbor Mirko Filej (na sliki), ki je pod vodstvom Zdravka Klanjščka zapel dve skladbi, in sicer *Hvalimo mi danes Boga* (po Trubarjevi pesmi) in *Vsi zemljani se sklonite*. Nato se je predstavil Mešani pevski zbor Štandrež, ki je pod vodstvom Silvana Zavadlava (namesto obojele Tiziane Zavadlav) zapel Tomčeve pesmi *O naglo, naglo čas beži*, *Pri zadnji večerji* in *Močno se potrese*. Sledil je Moški pevski zbor Št-maver, ki je pod vodstvom Nadje Kovic odpel pesmi *Bo-di češčeno*, *Rešnje Telo*, *Ave Jezus* in *Novo pesem poje stvarstvo*, vse tri v priredbi Antona Klančiča. Sledila je moška pevska skupina Musicum iz Gori-

ce, ki jo vodi David Bandelli, in je odpela skladbe *Ko je stopal Gospod*, *Zdrava Morska zvezda* in *Antifona pri odhodu na Cvetno nedeljo*. Spored je zaključil Mešani zbor Rupa-Peč, ki je pod vodstvom Zdravka Klanjščka zapel pesmi *Glej-te, veliki duhovnik*, *Močno se potrese* in *Oj sončni maj*.

Koncert Tomčevih cerkvenih pesmi je bil nedvomno lep poklon velikemu slovenskemu glasbeniku, ki je prav naši muzikalni, zlasti zborovski ustvarjalnosti dvajsetega stoletja dal svoj umetniški doprinos. V začetku je v imenu ZCPZ vse pozdravil g. Anton Lazar.

AB

NA TRAVNIKU

VEČER
ORGELSKE
GLASBE

V nedeljo, 7. t.m., je bil v cerkvi sv. Ignacija na goriškem Travniku orgelski koncert. Na orgle je igrala Silvia Tomat iz Čedad. Ker pa so orgle v neprimernem stanju, je bil spored temu prilagojen. Obsegal je dela, ki so jih napisali Bach, Franck, Boelmann, Widor.

V Sloveniji so v preteklih tednih predstavili različne nove orgle. Med temi so največje tiste v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani, ki so hkrati tretje največje mehanske orgle v Sloveniji. Blagoslovil jih je ljubljanski nadškof dr. Franc Rode, ki je med drugim dejal: "Glasba je glas in podoba večnosti. Med vsemi glasbili pa so prav orgle največja in najglasnejša anticipacija večnosti. Orgle napovedujejo dokončno zmago nad zlom in grehom." Takšne in drugačne misli so se porajale ob poslušanju velikih orgel v goriški cerkvi na Travniku. Le takšno glasbilo, kakršno je v Gorici, zmore tiste zvočnosti, ki jih predvidevajo skladbe francoskih mojstrov. Organistinja iz Furlanije je skušala izvabiti iz instrumenta zahtevne odtene nelahkih partitur. Nedeljski koncert je potekal v sklopu *Srečanj z duhovno glasbo*, ki jih vsako leto v maju prireja zbor S. Ignazio. V soboto, 13. t.m., bo drugo srečanje, ki bo posvečeno vokalni, zborovski in sinfonični glasbi. Vsi toplo vabljeni.

SJ

OBVESTILA

POTOVANJE V BOLGARIJO. Sporočamo, da smo datum potovanja v Bolgarijo spremenili zaradi nepričakovanih ovir in na željo nekaterih od 22. do 29. junija letos. Če se do 15. maja ne vpiše dovolj udeležencev, bomo potovanje odpovedali. Prosimo za razumevanje.

NABIRALNA AKCIJA za obnovo župnijskih prostorov pri Sv. Ivanu v Gorici na pobudo SD Sončnica: lahko prispevate z darovi in brezobrestnimi posojili od enega do petih let. **Darove** lahko nakažete na tekoči račun št. 94981 pri Goriški hranilnici - ag. 1 ABI: 6180, CAB: 12411, ul. Carducci, na ime: *Chiesa di San Giovanni - Gorizia*, ali pa jih oddate župniku ali na upravo našega lista. Za posojila se lahko obrnete do župnika C. Žbogarja.

ZDRUŽENJE CUORE amico organizira v Kulturnem domu v Sovodnjah 13. maja ob 9.30 pregled holesterola, glicemije in krvnega pritiska.

SLOVENSKA MAŠA v Ronkah bo v nedeljo, 14. t.m., ob 11.30.

VKULTURNEM CENTRU L. Bratuž je na ogled 6 x ena... *razstava*, ki jo prireja Kulturni center in Koordinacijski odbor fotografskih krožkov goriške pokrajine.

SKUPNOST DRUŽIN Sončnica prireja za otroke slovenskih šol od 4. do 12. leta poletno središče *Srečanja 2000* v Zavodu sv. Družine v Gorici od 12. junija do 14. julija vsako dopoldne od ponedeljka do petka. Predpis od 22. do 25. maja na sedežu SSO. Informacije na tel. 0481 536455.

ROMANJE V LURD od 5. do 11. julija. Vpisovanje pri msgr. Francu Močniku (tel. 0481 531743, od 11. do 12. ure) ali pri Joani Nanut (0481 520233 ali 0481 21419).

GORICA JAZZ 2000. Niz koncertov, ki ga prireja goriška občinska uprava v sodelovanju s krožkom Controtempo, bo gostil avditorij na ulici Roma. V soboto, 13. t.m., bo nastopil pianist Brad Mehl-dau, ki ga glasbeni sladokusci uvrščajo ob bok slavnejšim Chicku Corèi in Keithu Jarretu, teden kasneje, 20. t.m., bo nastopila skupina Aires Tango, ki izvaja fusion glasbo med tangom in jazzom, v soboto, 27. maja, pa bo brezplačen koncert furlanske jazz skupine De'ja z odlično pevko Sereno Finatti iz Strassolda; nastopil pa bo tudi Ermanno Signorelli Quartet. Abonma za pet koncertov sto tisoč lir, posamezna vstopnica 30 tisoč lir.

DAROVİ

ZA OBNOVITVENA dela pri Sv. Ivanu: v spomin na Giorgia Colomba in strica Cirila daruje družina Terpin Andrej - Jarc Viviana 500.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: N.N. 500.000 lir.

KA. IN M. darujeta: za obnovo vitvena dela pri Sv. Ivanu 500.000, za cerkev Sv. Ivana 100.000, za cerkev v Rupi 200.000, za cerkev v Pevmi 100.000 in za slov. misijonarje na Madagaskarju 300.000 lir (skupaj 1.200.000 lir).

ZA MISIJON P. Kosa: Marija Devetak 150.000; N.N. iz Rupe 150.000 lir.

ZA OBNOVITEV cerkve v Gabrijah: F.T. 5.000 lir; Z.C.F. 5.000 lir.

ČESTITKE

Na tržaški univerzi je doktorirala iz medicine in kirurgije **ALESSANDRA VETRIH**. Čestitajo in se veselijo tete, strici in vsi sorodniki družin **Vetrih, Bresciani in Bertolini**.

VSI NA JEREMITIŠČE!

Prebivalci Jeremitišča vabijo v nedeljo, 14. t.m., vse ljudi dobre volje, da obiščejo ta štandreški zaselek in da preživijo z njimi nedeljski popoldan. Program se bo začel ob 16. uri s slikarskim ex-tempo-rom za vrtnice in osnovnošolske otroke na temo *Jeremitišče*. Mladi umetniki bodo lahko naslikali zanimivosti tega zgodovinskega kraja, ki mu goriška občina grozi z uničenjem. Ob 17.30 bodo razne športne in rekreacijske igre za mlade in tudi manj mlade. Kulturni del srečanja se bo začel ob 19. uri na borjaču Makučeve domačije, kjer bodo

nastopili otroci štandreške osnovne šole F. Erjavec in zborčka iz Rupe-Peči ter Dijaškega doma. Pri programu bodo sodelovali zbori društev Štandrež in O. Župančič ter domača dramska družina, ki bo uprizorila veseloigro *Selitev*. Predstavniki z Jeremitišča bo nagovoril prisotne. Srečanje se bo sklenilo z družabnostjo.

Poleg domačinov, ki so za to priložnost že postavili prvomajski mlaj in obljublajo še druga presenečenja, organizirajo srečanje še vsa štandreška društva in organizacija. Vabljeni v največjem številu!

FOTOGRAFSKI NATEČAJ

PDŠtandrež razpisuje v okviru Praznika špargljev fotografski natečaj s temi pravili:

1. tema: Jeremitišče;
2. tehnika: barvna ali črnobela;
3. format fotografij: najmanj 18x24, največ 30x40;
4. udeleženci naj predstavijo tri fotografije;
5. udeleženci naj oddajo izdelek na prireditvenem prostoru v Štandrežu v petek, 26. maja, med 18. in 21. uro;
6. fotografije naj predstavijo v zaprti ovojnici s siglo. Poleg fotografij naj bo v ovojnicah tudi manjša zaprta ovojnica z enako siglo, v kateri naj bodo zapisani osebni podatki, naslov in tel. številka;
7. komisija bo ocenila dela in sestavila prednostno lestvico;
8. nagajeni bodo prvi trije uvrščeni;
9. nagajevanje bo v nedeljo, 4. junija, ob 19. uri v Štandrežu;
10. dela bodo razstavljena v prostorih župnijske dvorane v Štandrežu;
11. prireditelji bodo obdržali nagajene fotografije;
12. odgovoren za organizacijo natečaja je David Vižintin (tel. 0481 21332, po 19. uri).

KROŽEK ANTON GREGORČIČ - GORICA
IN KD IVAN TRINKO - ČEDADvabita na odprtje bogate razstave znamk
ZGODOVINA ZNAMK V SLOVENIJI

Spregovorila bosta prof. Marino Vertovec, predsednik KD I. Trinko ter voditelj tečajev slovenskega jezika v Vidmu, in Rita Silan, avtorica bogate zbirke.

Katoliška knjigarna, petek, 19. maja, ob 18. uri.

1 + 1 =

GLEDALIŠKI in PASTIRČKOV
DAN

Nagrajevanje
likovno-literarnega natečaja
"IGRAJMO SE GLEDALIŠČE"

Predstavitve nove
Pastirčkove knjige
pravljic Anamarije Volk
Zlobec "KATARINCE"

Za veselo vzdušje bosta poskrbela Čipek in Capek

SOBOTA, 20. MAJA, OB 16. URI

V KULTURNEM CENTRU LOJZE BRATUŽ V GORICI

Vabljeni mali in veliki prijatelji gledališča in knjige!

ROMARJI IZ GORIŠKE NADŠKOFIJE

PETROVČE IN ŽIČKA KARTUZIJA

Skupina 50 romarjev-izletnikov od Zgonika do Jamelj je 25. aprila doživela lep romarski in izletniški dan. Oblačen dan sicer ni obetal nič kaj razveseljivega, ko smo vstopali v avtobus in se srečevali s prijatelji. Toda že na prvi postaji v Lomu se je prikazalo sonce, ki je obetal sončen dan, kar se je tudi zgodilo. Tako smo lahko med molitvijo in pesmijo občudovali prebujajočo se pomlad, a tudi že v polnem cvetenju. In pred nami je bila romarska pot v Petrovčah pri Celju. To lepo cerkev, posvečeno Marijinemu obiskanju, oskrbujejo dominikanci. Predstojnik samostana nam je lepo povedal vso zgodbo, pa tudi legendo o nastanku te romarske poti, posebno milostnega kipa "smehljajoče se Marije". Župnik g. Jože Markuža je za vse nas opravil sv. mašo, pri kateri smo zbrano molili in peli.

Po sveti daritvi nas je pot vodila do spomenika žrtvam komunističnega nasilja v Teharjah. Tu smo prižgali sveče in zapeli velikonočno pesem vstajenja za vse nedolžne žrtve.

Prijetno in okusno kosilo so nam pripravili v Domu sv. Jožefa v Celju. Tu so slovenski lazaristi pred dvema letoma odprli duhovno-prosvet-

ni center, ki je odprt predvsem skupinam-laikom, za seminarje, srečanja in podobno. Po kosilu smo se z avtobusom odpravili na pot do Slovenskih konjic in Žiče ter obiskali lepo nekdanjo samostansko cerkev v Spitaliču. Ta cerkev je ohranjena še iz leta 1190, ko so na koncu te žičke doline zgradili Žički kartuzijanski samostan. Sedaj so samo razvaline, odkar je cesar Jožef II. leta 1782 dal samostan podreti. Zavod za spomeniško varstvo je začel po osamosvojitvi Slovenije pospešno obnavljati ves ta kulturno-zgodovinski spomenik. Prijazna vodička nam je povedala zgodovino samostana in življenje menihov, ki so kljub strogemu kontemplativnemu redu pospeševali kulturo in blaginjo tudi v tem takrat skoraj odrinjenem delu Evrope.

Naglo se je bližal večer, zato smo se odpravili proti domu. Še enkrat smo se ustavili za oddih in okrepčilo ter se nato srečno vrnili domov. Lepi vtisi o teh čudovitih krajih po svoji naravni lepoti in zgodovinskem kulturnem pričevanju nam bodo še dolgo ostali v spominu. S pozdravom in željo, da bi še skupno potovali, smo se poslovili.

JM

ŠTEVERJANCI NA ROMANJU

PO POTEH ŠKOFA A.M. SLOMŠKA

Nekateri naši farani, ki so se 19. septembra lani udeležili Slomškove beatifikacije v Mariboru, so tudi v nas zbudili željo, da bi obiskali njegov rojstni dom na Slomu, krstno župnijo Ponikvo in poromali na njegov grob v mariborski stolnici. Za to romanje smo našli dva primerna prosta dneva: velikonočni ponedeljek, 24. april, in torek, 25. april (državni praznik).

Organizacijo smo zaupali romarski agenciji Trud pri Družini v Ljubljani, ki nam je naredila primeren načrt za dvodnevno romanje. Skrb za avtobus in vožnjo smo zaupali šoferju Alešu Simčiču.

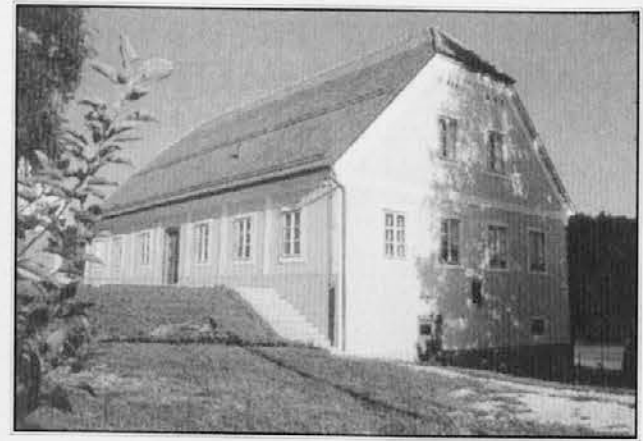
Na velikonočni ponedeljek smo odpotovali iz Števerjana nekaj po 6. uri zjutraj. Vožnja je lepo tekla (ta dan na cesti ni bilo tovornjakov) med molitvijo rožnega venca, petjem in pogovorom.

Okrog 9. ure smo se ustavili na Trojanah za obvezno malico (krofi) in kratek počitek. Tu se nam je pridružila vodička Truda iz Ljubljane, ki nas je prav lepo spremljala oba dneva.

Po lepi Savinjski dolini mimo Celja smo pravi čas prispeli na Ponikvo in bili pri župnijski maši ob 10. uri. V veliki in prekrasni baročni cerkvi je naš domači dušni

pastir somaševal z župnikom Mihom Hermanom. Občudovali smo ljudsko petje in pobožno sodelovanje številnih domačih vernikov pri sv. daritvi. Po maši nam je župnik Herman razkazal cerkev in še posebej krstni kamen, kjer je bil 26.11.1800 krščen A.M.Slomšek. G. Herman nas je potem spremljal še na Slom, na obisk Slomškove rojstne hiše (na sliki). Ta je zlasti v 20. stoletju doživljala bridko zgodovino. Končno jo je leta 1991 mariborska škofija s pomočjo ve-likodušnih dobrotnikov od-kupila, prenovila in uredila v njej dostojno spominsko hišo največjega sina slovenskega naroda. Tam smo si na videokaseti ogledali Slomškovo življenje, nato hišo, ki je postala muzej, si nakupili nekaj spominov in se okrepčali s ka-vico. Odtod smo se podali v sosednjo Sladko goro in obiskali njeno prelepo baročno cerkev sredi vinogradov in zi-danic, vodička pa nam je zelo lepo predstavila njeno umetniško bogato notranjost. Pri vsem tem smo bili deležni lepega sončnega vremena.

Ura je bila že precej čez poldan, ko smo dospeli do kmečkega turizma pri Krošlovih, kjer so nas prav lepo sprejeli z domačim aperiti-

vom že na hišnem pragu, nato pa nam bogato postregli z odličnim kosilom in pristno domačo štajersko kapljico.

Popoldne smo se vrnili v Celje, kjer smo si nekoliko ogledali mesto in opatijsko cerkev sv. Danijela. Okrog 18. ure je bilo nekaj dežja, ki pa nas ni oviral, saj smo se že peljali k sv. Jožefu nad Celjem, kjer smo našli v obnovljenem domu prenočišče in zelo dobro večerjo. Dom sv. Jožefa so l. 1941 zasedli Nemci; po vojni pa je bil nacionaliziran. Lazaristi so ga v zadnjih letih spet dobili v last ter ga res solidno in okusno obnovili. Zdaj služi kot dom duhovnih vaj ali kraj srečanj za razne študijske dneve.

Drugi dan smo se že kmalu po osmi uri zjutraj odpeljali v lepem vremenu po avtocesti proti Mariboru, kjer je bila stolnica z grobom bl. A.M. Slomška glavni cilj našega romanja. V dobri uri smo bili v Mariboru. V stolnici sta nas sprejela prelat in msgr. Franc Zdolšek in stolni župnik, kanonik dr. Stanko Lipovšek, ki sta nam ljubeznivo razkazala stolnico, Križevno kapelo in grob bl. škofa A.M. Slomška ter izčrpno spregovorila še o Slomšku in njegovi beatifikaciji. Višek vsega romanja sta bila za nas sv. maša in skupno obhajilo v stolnici, kjer počiva bl. škof A.M. Slomšek.

Msgr. F. Zdolšek nam je razkazal še trg ob stolnici in mariborsko bogoslovje Andreanum; omogočil nam je tudi srečanje z mariborskim škofom msgr. dr. F. Krambergerjem, ki nas je pozdravil, nam kratko spregovoril, se z nami rokoval in z nami nazdravil. Po izdatnem kosilu v bližnjem "Emavsu" smo se podali peš do Drave, kjer smo si na Lentu ogledali 400 let staro trto.

Pred nami je bilo še lepo, sončno popoldne. Najprej smo se odpeljali na Ptujsko goro, kjer smo pomolili in zapeli pred milostno podobo, pater minorit pa nam je spregovoril o zgodovini cerkve in božje poti pa tudi o številnih romanjih.

Na poti proti domu smo se za kratek čas ustavili še v Savinjski dolini v božjepotni cerkvi Marijinega obiskanja v Petrovčah. Dominikanski pater nam je lepo prikazal božjopot in še spregovoril za slovo.

Pot do doma je bila kar lepa, čeprav je bilo ta dan na cesti dosti tovornjakov. Čas smo si krajšali s petjem. Okrog 10. ure smo že bili srečno doma, veseli in zadovoljni z romanjem, hkrati pa smo že delali načrte za skorajšnja podobna romanja.

OB 25-LETNICI SMRTI DR. ALFONZA ČUKA

Dne 30.4.1975 je v ZDA v mestu Latrobe v Pennsylvaniji umrl goriški rojak dr. Alfonz Čuk. Rodil se je l. 1912 v Biljah. Po srednji šoli v Malem semenšču je l. 1933 stopil v goriško bogoslovje in pel novo mašo avgusta 1937 v rojstni vasi. Na papeški univerzi Gregoriana v Rimu, kjer je študiral do l. 1939, je leto pozneje doktoriral iz teologije. Takoj po končanem študiju 1939 je do l. 1942 bil podravnatelj goriškega bogoslovnega semenišča in hkrati kaplan pri sv. Ignaciju na Travniku, dokler ni l. 1942 postal župnik v Štandrežu in tam ostal do l. 1944. Še kot župnik je l. 1943 začel poučevati slovensčino, grščino in filozofijo v malošeniškem liceju in dogmatiko v bogoslovju do 1948. Vključen je bil tudi v nove razmere takratne dobe. Ko je pod nemško okupacijo nastala v Gorici slovenska gimnazija, ki ji je bil ravnatelj pisatelj Jože Lavrenčič, je dr. Čuk prevzel poučevanje verouka (1944) in bil imenovan za zastopnika cerkvene oblasti v deželnem šolskem svetu za Goriško. Na šolskem področju je ostal vpržen še naprej po vojni do l. 1947, ker ga je nadškof Margotti imenoval za ravnatelja celotne slovenske gimnazije v Malem semenšču z nalogo, da organizira njeno delovanje. Zaradi svojega položaja in dejavnosti je bil v dobi od 1939 pa do konca vojne v stikih s katoliškimi organizacijami v Ljubljani pri delu za ustanovitev in delovanje Katoliške akcije na Goriškem. Postal je skoraj osrednja in merodajna osebnost za dobršen del mlajših duhovnikov in katoliških izobražencev. Udejstvoval se je v raznih goriških organizacijah in bil odbornik GMD.

Leta 1948 se je preselil v ZDA v New York, kjer je kaplanoval po župnijah, dokler ni l. 1957 doktoriral iz psihologije in je od l. 1958 začel poučevati ta predmet na St. Vincent College v Latrobe in postal tudi vodja psihološkega oddelka. V tej stroki je bil aktiven še drugje: bil je lektor za psihologijo na šoli za bolničarke pri Latrobe Area Hospital (1958-68) in od 1970 dalje še klinični psiholog na Mental Health Center v Latrobe. Tako v Gorici kot v Latrobe se je uveljavil tudi kot publicist. Umril je še mlad, star komaj 63 let.

MARTIN KRANNER

12

ČETRTEK
11. MAJA
2000

V NEDELJO, 14. T.M.

DRUŽINSKO SREČANJE

Tudi letos bo potekalo že običajno spomladansko srečanje primorskih družin, peto po vrsti. V organizaciji Skupnosti družin Sončnica in v sodelovanju s Prosvetnim društvom Rupa-Peč bo letošnji Dan družine potekal v Gabrjah in Rupi v nedeljo, 14. maja. Zbiranje sodelujočih družin, ki želijo izkoristiti to vsakoletno lepo priložnost, da utrdijo medsebojne vezi in skupno preživijo dan v sproščenem vzdušju in prijateljskih pogovorih, bo ob 9.45 pred cerkvijo sv. Nikolaja v Gabrjah. Ob 10. uri se bo tu pričela velika igra v naravi za male in velike, med katero se bomo "preselili" v bližnjo Rupo. Tam bo ob 13. uri tudi skupno kosilo s paštauto in domačo kapljico. Praznik se bo nadaljeval z nastopom otroškega zbora iz Rupa-Peči pod vodstvom Tanje Kovic in z razvedrilnim sporedom animatorja in prijatelja Stena Vilerja. Srečanje bo potekalo tudi ob slabem vremenu. Organizatorji priporočajo primerno obutev in malico ter pijačo za jutranjo igro, pa tudi kako sladkarijo za dodatek h kosilu. Prispevek za stroške in kosilo znaša 7.500 lir (za odrasle) in 4.000 lir (za otroke). Družine, ki se želijo udeležiti skupne sv. maše, se lahko zberejo ob 9. uri v Gabrjah.

Iz organizacijskih virov prosimo, da se za igro in kosilo prijavite na tel. 0481 536455 (ali v večernih urah na tel. 0481 530063).

HD

V NEDELJO, 28. T.M.

POHOD TREH MOSTOV

Rajonski svet Sveta gora-Placuta, rajonski svet Pevma-Oslavje-Štmaver in Krajevna skupnost Solkan prirejajo v nedeljo, 28. t.m., Mednarodni pohod treh mostov, na katerem prisrčno vabijo. Ob 8.30 bo zbor udeležencev na Placuti v Gorici, ob 9. uri start, ob 13.30 prihod na cilj v župnijskem domu sv. Vida in Modesta na trgu Tommaseo, kjer bo udeležence pričakala paštauta. Pohod bo stekel tudi ob slabem vremenu.

Proga pohoda: Placuta, ul. Don Bosco, ul. Scogli, kmetijski mejni prehod na solkanškem polju, središče Solkana, novi most čez Sočo, kmetijski mejni prehod pod Štmavrom, zaselki Villa Vasi, Bus del Diau, Pevma, Bella Veduta, pevmski most, ul. Don Bosco, Placuta, trg Tommaseo.

Vpisnina znaša 3.000 lir. Kdor še ni dopolnil 12 let, ne plača. Ob vpisu bo vsakomur izročena osebni kartonček, ki ga bo moral vrniti organizatorjem ob prihodu na cilj. Zanimivost se lahko vpišejo od 10. maja dalje v Gorici v gostilni Da Sandra (trg De Amicis 7), v slaščičarni Scorianz (trg De Amicis 3), Elliot Bar Pizzeria al taglio (ul. Ballilla 7); v Solkanu na sedežu Krajevne skupnosti Solkan.

Organizatorji se zahvaljujejo članom goriškega društva Amici del Tajeto, ki so ponudili pomoč organizatorjem.

OD 16. DO 19. MAJA

KONGRES BREZ MEJE O HEMODIALIZI

V Gorici in v Novi Gorici od 16. do 19. t.m. mednarodni kongres zdravnikov, zdravstvenih tehnikov, medicinskih sester in drugega zdravstvenega osebja s področja hemodialize, t.j. dializnega zdravljenja ledvičnih bolnikov. Pripravlja ga italijansko združenje tehnikov hemodialize v sodelovanju z bolnišnicama v Gorici in Šempetru, ki več let uspešno sodelujeta.

To bo t.i. kongres brez meje, ker udeleženci iz Italije, Slovenije, Madžarske in Češke pri prehajanju državne meje v Šempetru ne bodo potrebovali potnih listov. Pričakujejo ok. 200 zdravnikov in drugega osebja. Na tiskovni konferenci v Novi Gorici so organizatorji opozorili, da se število ledvičnih bolnikov povečuje. V Italiji je bolnikov s hudo okvaro ledvic okoli 42 tisoč, v Sloveniji pa kakih tisoč.

Pokrovitelji kongresa bodo tudi evropski parlament, predsednik italijanske republike, predsedstvo italijanske vlade, predsednik republike Slovenije, ministra za zdravstvo obeh držav in občinske uprave z obeh strani državne meje na Goriškem. Pozdrave udeležencem so poslali tudi predsednik Evropske komisije Romano Prodi, v.d. ministra za evropske zadeve Slovenije Igor Bavčar ter društvo nefrologov Italije in Slovenije.

M.

V KATOLIŠKI KNJIGARNI

ZGODOVINA SLOVENSkih ZNAMK

Krožek za družbeno politična vprašanja A. Gregorčič iz Gorice in KD Ivan Trinko iz Čedadada vabita v petek, 19. t.m., ob 18. uri v Katoliški knjigarni na odprtje razstave: Zgodovina znamk v Sloveniji. Na ogled bo 10 panojev slovenskih znamk od 18. stol. do danes; zanje je poskrbela Rita Silan, Furlanka iz Codroipa, ki je slovensko kulturo in jezik spoznala in vzljubila na tečajih slovenskega jezika, ki jih že deset let vodi prof. Marino Vertovec na zavodu Malignani v Vidmu. Razstava je nedavno doživela odmevno odprtje v Vidmu, želja organizatorjev pa je, da bi bila na ogled tudi drugje. Na večeru v Katoliški knjigarni bosta prisotna tudi R. Silan in M. Vertovec; ta nas bo seznanil z "videmsko zgodbo" tečajev slovenskega jezika na zavodu Malignani.

BENEČIJA: SREČANJE MLADIH SKUPIN

Pevska skupina Beneške korenine prireja v sodelovanju z ZSKD iz Čedadada srečanje Kjer se zgublja Privramava, ki bo v nedeljo, 14. t.m., ob 17. uri v župnijski dvorani v Landerju (Podbonesec). Namen pobude je srečanje med mladimi skupinami, ki delujejo v okviru različnih kulturnih stvarnosti dežele, spoznavanje in sodelovanje.

SLOVENSKA SKUPNOST OB IZVOLITVI DR. BAJUKA

ČESTITKE IN PROŠNJA ZA SPREJEM

Medtem ko pišemo, novozvoljeni slovenski ministrski predsednik Andrej Bajuk še ni predstavil parlamentu seznama ministrov svoje vlade. Kot je napovedal, pa bo to opravil sredi tega tedna, kar pomeni, da bo seznam javnosti znan, ko bo naš časnik že dotiskan.

V zadnji številki smo pisali, da je v svojem nastopnem govoru dr. Bajuk posvetil ustrezno pozornost tudi slovenskim narodnim manjšinam v Italiji, Avstriji in Hrvaški. Kar zadeva našo manjšino, je dejal, kako si bo njegova vlada predvsem prizadevala, da bi Italija čimprej odobrila zakon, ki naj zaščiti naše osnovne pravice. Omenil je torej vprašanje, ki je trenutno najbolj aktualno.

Ob njegovi izvolitvi mu je deželni tajnik Slovenske skupnosti dr. Andrej Berdon iskreno čestital in izrazil prepričanje, da se bo zavzemal "za razvoj slovenske države in njen ugled na mednarodnem prizorišču v delikatnem prehodnem političnem obdobju."

"Tudi slovenska narodnostna skupnost v Italiji - poudarja Andrej Berdon - doživlja pomembne trenutke, saj po štirih letih levosredinskih vlad zakonski predlog zaščitnih norm za našo manjšino še čaka na boljše čase v prvem domu italijanskega parlamenta. "Najvidnejši italijanski politiki so se med raznimi obiski v Ljubljani, oziroma med obiski slovenskih predstavnikov v Trstu ali Rimu, zavzeli za odobritev zaščitnega zakona za slovensko narodnostno skupnost v deželi Furlaniji - Julijski krajini". Slovenski manjšinski predstavniki pa so upravičeno zaskrbljeni zaradi ponovnega zastoja v postopku za njegovo odobritev, saj se zavedajo, da je prav malo časa za ureditev tega za manjšino življenjskega vprašanja, poudarja deželni tajnik Berdon, ki je ob tej priložnosti novega ministrskega predsednika tudi zaprosil za sestanek, na katerem bi podrobneje obrazložil pričakovanja in zahteve Slovenske skupnosti.

Marsikdo je tudi v zamejstvu po radiu in televiziji spremljal potek parlamentarne razprave, ki je zaradi trikratnega glasovanja o predlogu za Bajukovo izvolitev bila milo rečeno zelo mučna. Slovenec, ki živimo izven meja matice, pa ni le motil, ampak je celo globoko žalil stalni očitnik dr. Andreju Bajuku, da je "tujec", da ni "plačeval davkov v Sloveniji", da "si išče novo pokojnino" ipd. Še najbolj žalostno pa je, da takšnega primitivnega modrovanja niso ne grajali ne zavrnili slovenski mediji. Komentator osrednjega slovenskega dnevnika je na primer 5. t.m. svoj zapis tako zaključil: "Če bo moral (dr. Bajuk op.p.) neslavno oditi iz domovine, bomo pač porekli: "Don't cry for me Slovenia" (Ne joči po meni, Slovenija). Zdi pa se nam, da bi bil glede na žalostno dogajanje v glavnem slovenskem zakonodajnem zboru bolj na mestu vzklík: Joči se, Slovenija, ali po angleško Cry, Slovenija! K zavedi se bomo seveda še vrnilo.

POJASNILO SŠK

NEUTEMELJENO IN ZAVAJAJOČE PISANJE DNEVNIKA IL PICCOLO

Večina slovenskih javnih glasil je v soboto, 6. maja, povzela in posredovala javnosti pisanje tržaškega dnevnika *Il Piccolo*: La longa manus del Vaticano dietro la nascita del governo Bajuk z dne 5. maja 2000. V članku novinar Mauro Manzin trdi, da se za oblikovanjem nove desnosredinske slovenske vlade "skriva dolga roka Vatikana". Na ravnanje pomladnih strank naj bi vplivalo tudi "sostojanje lobiranje ljubljanskega nadškofa Franca Rodeta". Cerkev naj bi tako ravnala, ker je v igri sklenitev "sporazuma med Slovenijo in Vatikanom" in z njo povezana uvedba obveznega pouka religije v šole ter denacionalizacija, vrnitev Betnavskega gradu in gozdov na področju Triglavskega narodnega parka.

Tiskovni urad Slovenske škofovske konference odločno zavrača takšno neutemeljeno, senzacionalistično in zavajajoče pisanje tržaškega dnevnika, prav tako pa tudi njegovo nekritično širjenje s strani slovenskih medijev. Sv. sedež se nikoli ne vmešava v notranjepolitična vprašanja držav in se tudi v slovenskem primeru ni, so nam potrdili na Apostolski nunciatu v Ljubljani. Prav tako se v iskanje novega predsednika vlade RS niso vmešavali ne ljubljanski nadškof dr. Franc Rode ne katerikoli drugi predstavniki Cerkve na Slovenskem.

Stališče SŠK o sedanjih šolski zakonodaji je znano, prav tako je znano njeno stališče do vračanja cerkvenega premoženja po zakonu o denacionalizaciji in se v zadnjem času ni prav nič spremenilo. Velikokrat je bilo jasno povedano, da v Cerkvi na Slovenskem ne želimo verouka v šoli, še manj pa, da bi ta postal obvezni predmet.

100-LETNICA ROJSTVA ZORKA JELINČIČA

KONČNO POKLON RODOLJUBU

MARJAN DROBEŽ

Na Goriškem oz. v Posočju potekajo slovesnosti v počastitev 100-letnice rojstva Zorka Jelinčiča, primorskega rojaka, soustanovitelja narodnoobrambne in protifašistične organizacije Tigr, prosvetnega delavca, organizatorja društev, publicista in planinca. Rodil se je v Logu pod Mangrtom 5.3.1900, umrl pa 13.7.1965 v Trstu. V Novi Gorici so v nedeljo, 7. maja, pomenovali po Zorku Jelinčiču

in protifašističnem gibanju imel Zorko Jelinčič. To bo povsem novo gradivo in torej ne bodo ponatisnili prispevkov iz knjige z naslovom *Zorko Jelinčič: Pod svinčenim nebom*, ki jo je leta 1994 izdala Goriška Mohorjeva družba. Prispevki v jubilejni publikaciji bodo življenjepisi Zorka Jelinčiča, ki ga bo napisal Zarko Rovšček iz Tolmina; Dušan Jelinčič bo prispeval zapis o osebnosti svojega očeta; pisatelj Boris Pahor bo objavil prispevek s pomenljivim na-

FOTO BUMBACA

novu ulico v središču mesta in odkrili njegov doprni kip, s čimer je bila popravljena krivica iz let 1965-66, ko so v nekaterih okoljih v Novi Gorici zavrnili predlog, da bi soustanovitelj Tigra dobil svojo ulico. Sicer pa se bodo slovesnosti in prireditve v čast Jelinčiču še nadaljevale, za kar skrbita Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije Tigr Primorske oziroma njegov predsednik Svito Vižintin in pripravljalni odbor pri Planinskem društvu v Tolminu, ki ga vodi Žarko Rovšček.

Sklenili so, da bodo o Zorku Jelinčiču izdali jubilejno publikacijo oz. zbornik, v katerem bodo objavljeni prispevki znanih političnih osebnosti, pisateljev in zgodovinarjev, ki bodo z raznih vidikov predstavili in ocenili obdobje med svetovnjima vojnama na Primorskem in zlasti vlogo, ki jo je v organizaciji Tigr in nasploh v narodnoobrambnem

slovom *Zapravljeni idealisti*; zgodovinarica Milica Kacin bo prispevala zapis z naslovom *Jelinčič pred posebnim sodiščem*; o njegovem delovanju in kulturi in na drugih področjih na Tržaškem bodo pisali razni avtorji, med njimi Milan Pahor, Robert Petaros, Dušan Jelinčič in Borut Kodrič; o Jelinčičevem delovanju na političnem, kulturnem in znanstvenem področju v letih 1947-54 bo pisala zgodovinarica dr. Nevenka Troha; literarni opus delovanja Zorka Jelinčiča in njegov lik v literaturi bo predstavila Loredana Umek iz Trsta; Jelinčičeva prizadevanja za priznanje odporniškega gibanja organizacije Tigr v letu 1958 pa bo opisal Borut Rutar iz Tolmina.

Avtorji omenjenih in drugih prispevkov o Zorku Jelinčiču bodo predstavili svoja dela na posvetovanju, ki bo v soboto, 20. maja, v Tolminu.

V PRID SLOVENIJI

KOMISAR EU ODGOVORIL ITALIJANSKIM POSLANCEM

Kot je poročala Slovenska tiskovna agencija, je evropski komisar za zunanje odnose Chris Patten odgovoril skupini petih italijanskih poslancev v evropskem parlamentu iz t.i. Pola svoboščin. Slednji so namreč evropskemu komisarju poslali pritožbo, češ da italijanskim državljanom s stalnim bivališčem v Sloveniji in na Hrvaškem tamkajšnje oblasti kršijo človekove pravice in pravico do lastnine, ki jim jo je odvzel komunistični režim. Patten je v odgovoru navedel, da je Evropska komisija seznanjena s počasnim vračanjem premoženja v Sloveniji in pozorno spremlja razvoj tega procesa v okviru odnosov s Slovenijo, vendar pa nima pristojnosti za neposredno posredovanje pri teh zadevah. 295. člen pogodbe o EZ namreč izrecno določa, da pogajanja v nobenem primeru ne smejo posegati v ureditev področja premoženjskih pravic v državah članicah. Evropski komisar je v odgovoru italijanskim poslanecem iz Pola svoboščin tudi zapisal, "da je Slovenija država demokracije s stabilnimi ustanovami, ki zagotavljajo vladavino prava, spoštovanje človekovih pravic in pravic manjšin, pa tudi zaščito narodnih manjšin. Komisija se je pripravila o tem, da so Italijani v Sloveniji priznani kot manjšina in živijo vse ustavne pravice, ki izhajajo iz tega."

MARJAN POLJŠAK NOVI ŽUPAN AJDOVŠČINE

V občini Ajdovščina je bil v nedeljo, 7. maja, drugi krog (balotaža) nadomestnih volitev za župana. Soočila sta se Marjan Poljšak, kandidat nacionalne stranke dela, in Alojz Krapež, nekdanji slovenski obrambni minister, ki ga je kandidirala skupina volilcev. Zmagal je Marjan Poljšak, ki je prejel 63,7% oddanih glasov in je s tem postal novi župan Ajdovščine. Njegov tekmelec oziroma protikandidat pa je prejel 36,3% glasov, pri čemer je volilna udeležba bila 55-odstotna. M.

DR. BERNARD ŠPACAPAN O STRESU

Goriško društvo za kakovost bivanja v Novi Gorici bo v četrtek, 11. maja, pripravilo pogovor o čedalje bolj aktualni temi: o stresnih boleznih današnjega časa. Sodeloval bo dr. Bernard Špacapan, psihiater in predstojnik službe za odvisnost v splošni bolnišnici v Gorici. Pogovor se bo začel ob 19. uri v zgradbi Goriške knjižnice Franca Bevka, vodila pa ga bo dr. Nada Gortnar.

IZLETA NA SV. GORO IN H GOSPE SVETI

Nova slovenska zaveza iz Ljubljane vabi člane in naročnike Zaveze v soboto, 13. t.m., na romanje na Sveto goro in postanek ob grobiščih v Trnovskem gozdu in na Črnovrški planoti. Cena izleta: 3.000 SIT. V soboto, 27. maja, pa bo romanje v Vetrinj in Gospo Sveto. Cena izleta 3.500 SIT.

Za izleta se prijavite pisмено ali po telefonu na Novi slovenski zavezi (tel. št. 061 312 176) vsak dan od 10. do 12. ure dopoldne.

IN MEMORIAM

IVANKA BUDIN ROJ. KOGOJ

Slaba dva meseca po smrti Pavla Budina, sodnika ter javnega in kulturnega delavca iz Mirna, smo se v tem kraju poslovili še od njegove matere Ivanke Budin roj. Kogoj. Pokojnica je že dalj časa bolehal, sinovo smrt je sprejela vdano in v luči globoke vere, a je zaradi visoke starosti in trpljenja končno omagala.

Pogreb pok. Ivanke je bil v soboto, 29. aprila, v Mirnu. Poslovilni obred je ob sodelovanju več duhovnikov vodil domači župnik Ciril Cej, ki je med mašo po evangeliju tudi orisal lik pokojnice in pri tem poudaril te njene lastnosti: živo vero, vdano prenašanje življenjskih težav in trpljenja ter predanost družini s številnimi otroki. Njen mož Venček Budin je bil pol stoletja pevovodja in organist v Mirnu in prav njegovi ženi ter njenemu razumevanju se je treba zahvaliti, da je tudi v težavnih okoliščinah lahko opravljal to službo.

Pok. Ivanko Budin je na pokopališču spremila velika množica, poleg domačinov tudi iz sosednjih krajev. V pomoč miremskim pevcem so prišli tudi iz Rupe in s Peči s svojim dirigentom Zdravkom Klanjščkom, da so tako skupno v krščanskem duhu obeležili pevsko slovo od pokojnice.

Vsem sorodnikom, posebej še sinovoma Andreju in Petru ter hčerkama Marinki in Cirili izraža sožalje ob smrti matere tudi Novi glas.

MV

OBNOVLJENA CERKEV V KRAŠKI VASICI

TRADICIONALNI SHOD NA PEDROVEM

Kot vsako leto na prvo majsko nedeljo je tudi letos potekal tradicionalni shod v cerkvi Sv. Duha na Pedrovem. Cerkev je zgrajena na vzhodnem robu žal skoraj zapuščenih vasic na severnem pobočju Krasa, tik nad Brankom. Po zaslugi domačinov, ki pa so se v večini razkropili po svetu, so jo letos tudi dokončno obnovili.

Letnica na glavnem portalu cerkve (1635) nam pove, da je bila zgrajena v 17. stoletju; to izpričuje tudi njen preprosti tloris s pravokotno ladjo in nekoliko ožjim, na vzhodni strani ravno zaključnim prezbiterijem. V 17. stoletje lahko postavimo tudi nastanek oken v južni strani ladje in prezbiterija. Poseben značaj daje tej prijetni cerkvi čokot zvonik s položno pi-

ramidalno, s korci krito streho. V cerkvi Sv. Duha na Pedrovem je obokan le prezbiterij, ostrešje ladje pa je odprto s poslikanimi planetami. Glavni marmornati baročni oltar je označen z letnico 1795 in naj bi ga po izročilu prenesli iz opuščene cerkvice sv. Valentina na Sabotinu. V cerkvi je v celoti ohranjen starinski tlak, sestavljen iz kvadratnih plošč iz žgane glinice. Zanimiv je tudi preprosto obdelan star kamnit kropilnik, pred kratkim pa so pod beležem v cerkvi odkrili tudi več prvotnih posvetitvenih križev, poslikanih v fresko tehniki.

Tisti, ki so odgovorni za vzdrževanje in obnovo te cerkve, so gotovo bili zadovoljni zaradi množice ljudi, ki so zlasti iz bližnjih vasi v nedeljo

prišli na shod. Sicer nekoliko zapuščen vasica je bila za to priložnost očiščena in urejena. V cerkvi so somaševali trije duhovniki, braniški župnik Janko Krkoč, dornberški župnik in šempetrski dekan Ervin Mozetič ter misijonar v Afriki, domačin iz Saksida (Zalošče) Danilo Lisjak. Maši so sledile pete litanije Matere Božje z odpevi in blagoslovom, nato pa so se ljudje srečali še na travniku okrog cerkve, kjer je sledila skromna pogostitev.

Vsekakor je to bil lep praznik in vseskozi smo se spravevali, ali se bo v vasico še povrnilo življenje; upajmo, da se bo v bodočnosti poleg nekaterih še našla kakšna mlada družina, ki bo obljudila ta nekoliko odročni, a lepi in razgledni kraj.

MV

NEKOČ JE BILO LAŽJE ZAČETI URARSKI OZIROMA ZLATARSKI POKLIC KOT DANES

IVAN ŽERJAL

Kdaj se je vaša družina začela ukvarjati z zlatarstvom?

Naša dejavnost se je začela že pred letom 1949. Oče Anton Malalan je začel kot urar. Tega poklica se je namreč izučil že kot mlad vajenec pri mojstru v Trstu in je nadaljeval svojo dejavnost tudi na Opčinah. Leta 1949 je odprl urarsko delavnico v Alpinski ulici, v kateri je začel tudi prodajati nakit. Po desetih letih se je preselil v Proseško ulico št. 8, kjer je odprl zlatarno.

Kako je potem dejavnost stekla in se razvijala v desetletjih?

Takratna leta so bila zelo ugodna. Oče je poprijel za delo in je utegnil ustvariti veliko. S številke 8 v Proseški ulici je preselil trgovino v večje prostore na številki 6 v isti ulici. To je bilo v prvi polovici sedemdesetih let, ko sem končal študij v Švici na šoli Technicum Neuchatelois v kraju Le Locle, kjer sem prejel Švicarski zvezni certifikat v urarstvu in tamkajšnjo diplomu

V lanskem letu je draguljarna Malalan z Opčin praznovala 50-letnico dejavnosti. Leta 1949 je namreč Anton Malalan odprl na Opčinah urarsko delavnico in trgovino. Dejavnost se je z desetletji širila, Antonu sta se pridružila sinova Darko in Peter, tako da je danes draguljarna Malalan zelo cenjena ne samo na Tržaškem, ampak tudi v širšem prostoru in Sloveniji, kjer že nekaj let deluje trgovina, ki jo vodi Peter Malalan. Dejavnost na Opčinah vodi starejši brat Darko, ki je rad odgovoril na vprašanja za naš časopis.

Certifikat d'horologer rhabilleur. Ko smo odprli novo trgovino, sva skupaj z očetom tam nadaljevala dejavnost. Med tem časom sta se izučila tudi mlajša brata Peter v Valenzi in Milko v Firencah; takrat sva z očetom odprla trgovino v novih prostorih v Narodni ulici 28. To je bilo leta 1983. Za tiste čase so bili prostori zelo lepi. Načrtoval jih je specializirani arhitekt iz Milana. V dejavnosti se nama je pridružil Peter, Milko pa je odprl svojo trgovino z optiko na Proseški ulici 6. Pred približno osmimi leti sva s Petrom odprla tudi podružnico v Ljubljani. Ocenili smo namreč, da je tam možnost razvoja. Porazdelili smo si tudi delo. Peter je prevzel vodstvo podružnice v Ljubljani, jaz pa

vodstvo trgovine na Opčinah. V zadnjih letih smo posvetili večjo pozornost naši zlatarski delavnici in seveda tudi urarski delavnici. Imamo svojega tehnika in mojstra. Potenciali smo tudi t.i. servis "post-vendita" za hitrejšo reševanje uslug strankam.

Koliko ljudi je zaposlenih v vaši zlatarni?

Med prodajalci in sodelavci v delavnici nas je v openski trgovini sedem oseb.

Katere vrste artiklov prodajate?

Kot sem že povedal, smo v zadnjih letih vložili precej truda tako v zlatarsko delavnico, tako da lahko nudimo tudi lastne dragocene izdelke, kot tudi v urarstvo z izboljšanjem servisa. Sedaj pa vlaga-

mo velik trud v t.i. asortima, se pravi v široko ponudbo prestižnih urarskih znamk. Znamkam, katerih smo imeli zastopstvo in ki smo jih prodajali že v preteklosti, kot so npr. Omega, TAG Heuer, IWC, Pierre Balmain, Swatch, Citizen, Lorenz in Laurens, smo v lanskem letu dodali še znamke Longines, Rado, Tissot in Calvin Klein. Kar se tiče zlata, imamo poleg naših izdelkov tudi znamke, kot sta npr. Bruno Montaldi in Chimento. Precej se ukvarjamo tudi z diamanti, bodisi z montiranimi kot tudi z nemontiranimi. Diamante uvažamo sami (stike imamo na borzi v Antwerpnu), nudimo pa tudi

specializirano analizo, cenitev in klasifikacijo dragih kamnov, saj je moja žena Marta za to študirala v Milanu. Poleg tega nudimo tudi izbiro bisserov znamke Mikimoto.

Kateri so vaši načrti za razvoj?

Kratkoročno gledano, se bomo posvetili v prvi vrsti utrjevanju dejavnosti. Povečati mislimo namreč ponudbo na Opčinah. Med dolgoročne načrte pa spada tudi namen odpreti podružnico v Trstu.

V čem je "skrivnost" vašega uspeha?

Ja, v delu pač. Vsekakor moramo biti v prvi vrsti hvaležni staršem. Če ne bi imeli baze, ki sta jo postavila oče in mama, bi težko prišli do točke, ki smo jo dosegli. Tega ni mogoče zanikati, saj je danes začetek delovanja na področju urarstva in zlatarstva po mojem mnenju precej težavnejši kot v preteklosti. Trg je namreč danes veliko bolj zahteven. Na začetku je oče imel le nekaj ur in nekaj verižic. Ljudje so se tudi zadovoljili in niso bili tako razvajeni. Danes pa moraš nuditi široko izbiro: če imaš npr. deset modelov ur, bodi gotov, da te bo stranka vprašala enajstega ali dvanajstega. Poleg tega je danes zelo težko najti urarja ali zlatarja oz. mladega človeka, ki bi bil pripravljen se posvetiti temu poklicu.

NOVE HITRE BLAGAJNIŠKE STORITVE

Čedalje ostrejša konkurenčnost na bančnem tržišču sili denarne zavode, da bogatijo svojo ponudbo z novimi uslugami in da s še večjo pozornostjo sledijo potrebam strank. V ta namen je goriška Kmečka banka pripravila ponudbo, imenovano *Hitre blagajniške storitve*, katere cilj je odpraviti čakanje pred okeneci. Stranke Kmečke banke se bodo odslej lahko izognile vrstam pri okencih, tako da izročijo poverjenim osebam v zapечатeni ovojnici ustrezne listine in vrednosti ter namenski obrazec z naročili. Usluga je možna samo pri podružnici, kjer ima uporabnik svoj tekoči račun. Ponudba, v prvi vrsti namenjena podjetjem in brezplačna, predvideva izvajanje raznih operacij, od enostavnega pologa gotovine in čekov, predstavitev menic in plačilnih nalogov do prošnje po krožnih čekih in plačevanja menic, storitev ter davkov.

Ponudbo *Hitre blagajniške storitve* ureja pogodba, ki jo morajo zainteresirani podpisati. Za ovojnice, ki jih bodo stranke izročile med dopoldanskim delovnim urnikom, se banka obvezuje, da bo izvedla operacije v dnevno oz. na dan, ki ga navaja stranka.

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA - OBRAČUN DNE 31. 12. 1999

JAMSTVA IN OBVEZE				IZKAZ POSLOVNEGA USPEHA	
IZDANA JAMSTVA	9.801.868.685	OBVEZE	22.798.304.592	AKTIVNE OBRESTI IN SLIČNI DOHODKI	22.335.178.844
PREMOŽENJSKO STANJE				PASIVNE OBRESTI IN SLIČNA BREMENNA	-6.612.526.595
AKTIVA		PASIVA		DIVIDENDE IN RAZNI DOHODKI	73.551.534
BLAGAJNA IN RAZPOLOŽLJIVOST PRI OSREDNJI BANKI IN POŠTNI UPRAVI	6.146.989.550	DOLGOVI DO BANČNIH USTANOV	1.688.050.400	AKTIVNE KOMISIJE	2.977.220.562
DRŽAVNE IN SORODNE VREDNOTNICE, KI JIH LAHKO REESKONTIRAMO PRI OSR. BANKI	110.017.325.673	DOLGOVI DO STRANK	292.813.046.893	PASIVNE KOMISIJE	-184.913.252
TERJATVE DO BANČNIH USTANOV	24.799.007.100	DOLGOVI ZA VREDNOTNICE	43.433.887.875	IZGUBA PRI FINANČNIH POSLIH	-836.846.700
TERJATVE DO STRANK	188.220.826.566	SREDSTVA TRETJIH V UPRAVI	231.382.784	RAZNI DOHODKI PRI STORITVAH	1.867.770.551
OBVEZNICE IN DRUGE VREDNOTNICE	62.388.034.940	RAZNE PASIVNE POSTAVKE	8.153.360.915	UPRAVNI STROŠKI	-14.921.326.914
SOUDELEŽBE	2.299.634.010	PASIVNI PRIPISI IN IZLOČITVE	610.495.905	ODPISI VEČLETNIH STROŠKOV IN IMOBILIZACIJ	-1.159.004.424
VEČLETNI STROŠKI	196.972.409	SKLAD ODPRAVNIN	4.321.087.593	RAZNI UPRAVNI STROŠKI	-108.769.581
IMOBILIZACIJE	10.104.138.068	SKLADI ZA RIZIKE IN OBVEZE	2.796.172.667	POPRAVKI TERJATEV IN VIŠANJE SKLADOV ZA JAMSTVA IN OBVEZE	-155.373.621
RAZNE AKTIVNE POSTAVKE	13.246.086.134	SKLAD ZA RAZVREDNOTENJE TERJATEV	2.231.529.044	PRILIVI TERJATEV IN NIŽANJE SKLADOV ZA JAMSTVA IN OBVEZE	148.136.285
AKTIVNI PRIPISI IN IZLOČITVE	3.397.475.125	SKLAD ZA SPLOŠNE BANČNE RIZIKE	172.049.999	VIŠANJE SKLADA ZA RAZVREDNOTENJE TERJATEV	-1.044.112.257
SKUPNA AKTIVA	420.816.489.575	DRUŽBENA GLAVNICA	29.480.000	DOBIČEK PRI SPLOŠNEM POSLOVANJU	2.378.984.432
		DOPLAČILA NA DELEŽE	188.256.853	IZREDNI DOHODKI	1.091.957.115
		REZERVNI SKLAD	60.592.890.562	IZREDNI STROŠKI	-99.154.397
		SKLADI DENARNEGA OVREDNOTENJA	1.174.424.973	IZREDNI PREBITEK	992.802.718
		POSLOVNI DOBIČEK	2.380.373.112	DAVKI NA POSLOVNI DOBIČEK	-991.414.038
		SKUPNA PASIVA	420.816.489.575	POSLOVNI DOBIČEK	2.380.373.112

SRENJSKA ZEMLJIŠČA...

Šele sredi sedemdesetih let, ko se je narodnostno in upravno razmerje obrnilo nam v škodo, smo skušali priti do minimalne upravljalne moči, čeprav se je v Bazovici že leta 1970 ustanovila prva povojna srenja, ki pa je ostala v nekakšnem "limbu". Tako smo sprejeli izvolitev odborov za ločeno upravljanje, da bi se vsaj vključili v igro, ki so jo vodile občine, predvsem tržaška, ki je na debelo prodajala to zemljo za ezulska naselja, za igrišča nedomačih družtev, za nove vile meščanov, ki so silili na Kras, itd. Ko smo se zavedali, da tudi s to rešitvijo nismo prišli daleč, smo se vrgli v obnovitev starih srenj in jusov, dobili cele kupe starih dokumentov, ki so dokazovali, da so naši "stari" imeli popolnoma prav, ko so pravili, da je ta zemlja naša last, saj je bila odkupljena že pred stoletdesetimi leti.

V več kot 70 letih še ni prišlo do ugotovitve, ali na Tržaškem ima t.i. ločeno upravljanje jusarskega premoženja pravico do obstoja ali ne. Večkrat je prišlo do mešanja pojmov, tako da ni bilo čisto jasno, kaj so srenje in kaj odbori za ločeno upravljanje. Mislite, da bo po tej razsodbi takega mešanja pojmov manj? In kaj bo s tistimi odbori za ločeno upravljanje, ki so bili pred časom izvoljeni? Kaj bo s pristojnim komisarjem za likvidacijo teh pravic?

Žal se je komisar za likvidacijo tako imenovanega "uso civico" ali jusa pod ločeno upravo izkazal za funkcionarja, ki ima nalogo, da drži roko oblasti nad to zemljo in nič več. Od vseh operacij, ki jih predvideva zakon iz leta 1927 za likvidacijo, torej za odpravo jusarskih pravic, ni izpeljal v celoti niti prve, se pravi niti ugotovitve teh pravic. In še tam, kjer jih je ugotovil, ni upošteval, da so bile pravice na tej zemlji že enkrat likvidirane z zemljiško odvezo, ki so jo v avstroogrskem cesarstvu zahtevali z marčno revolucijo leta 1848 in ki jo je cesar Franc Jožef uresničil z lastnim zakonom leta 1853!

Komisar je tako zmešal štrene našim ljudem, da jih je pripeljal žeje čez vodo in je le uresničil do takrat nikoli izpolnjene sanje nacionalistov kova Rossettija, Kandlerja, Hortisa in podobnih. Pomislite, da je leta 1929 komisar dal izdati razsodbo italijanske kassacije, ki je popolnoma obrnila na glavo kar nekaj prejšnjih avstroogrskih razsodb v korist npr. srenj Repen, Gropada in drugih, in je tako omogočil tržaški občini prilasčanje srenjske zemlje. Pa še Mussolinijevi vladi je pisal, naj kar spodbujajo "podestaje" k tožbam, ki jih bo nato zanje ugodno rešil. To je bila filozofija tega urada!

Vprašanje priznanja pravne osebnosti srenj

ima tudi nezanemarljivo gospodarsko plat.

Govor je o upravljanju kakih 5.000 hektarov površine, pa tudi o možnosti ustvarjanja novih delovnih mest in koriščenja sredstev Evropske zveze. Kakšne bodo lahko posledice na gospodarskem področju?

Površina je bila še ob koncu druge svetovne vojne dosti večja, saj so jo grobo načele prodaje in razlastitve. Gre za zemljišča, ki so z urbanističnega vidika povrhu še vinkulirana s celo vrsto omejitev. Vsekakor sem prepričan, da slabše od občine jih ne bo mogoče upravljati, saj so danes ta zemljišča popolnoma zapuščenjena. Če bodo občine postavile na mizo vse tiste vsote, ki so jih v teh desetletjih vnovčile za to zemljo, in če bodo domačini vso to površino začeli skrbno varovati, čistiti, izkoriščati za prosti čas in rekreacijo ob podpori sredstev, ki jih Evropska zveza daje na razpolago lastnikom, menim, da je prostora za nekaj desetletnih mladih, na novo zaposlenih ljudi. In povrhu bomo imeli končno prijazen Kras!

Že dan po objavi razsodbe je pristojno deželno odbornišvo preklicalo že razpisane volitve v odbore za ločeno upravljanje jusarskega premoženja. Je to znak, da namerava deželna uprava spoštovati te sklepe?

Na deželi je po razsodbi vse živo. Odbornik Pozzo se je izkazal za resno osebo in je držal dano besedo, se pravi, da bo takoj ustavil volitve odborov za ločeno upravljanje, če se bo izkazalo, da so v nasprotju z razsodbo in s srenjami. Upam, da dežela ne bo vložila priziva proti razsodbi, ki je jasno in dobro napisana, in da bo raje isti odbornik poklical za mizo srenje, odbore za ločeno upravljanje in občine ter vodil ureditev po zgledu pokrajine Bocen, ki je problem rešila že leta 1959, in dežele Veneto, ki ji je sledila leta 1972. Park Dolomitov v Cortini je v lasti tamkajšnje srenje in občina je to mirno sprejela.

Kaj pa občinske uprave? Pred kratkim ste na tiskovni konferenci svetovali majšim občinam, naj se unidejo za mizo in naj skupaj s predstavniki srenj uredijo zadeve. Kaj pa tržaška občina, ki je nekako "zgodovinski nasprotnik"?

Z občinskimi upravami bo problem, še posebej s tržaško, kjer leži velik del srenjskih zemljišč. A tudi z okolinskimi, slovenskimi občinami ni vse rožnato. Nabrežinska občina hoče na primer vključiti ta zemljišča v svoje premoženje in predlaga občini Trst odkup srenjskih zemljišč Križa, ki so v njenih mejah. Tudi občina Zgonik pusti občini Trst, da prosto gospoduje na srenjski zemlji, ki je v njenih mejah. Občina Repentabor je že bila v tožbi s tamkajšnjo srenjo. Še najbolje

izgleda v Dolini, a tudi tam ni bilo vse razčiščeno.

Župani niso naklonjeni razsodbi, ne vem pa, zakaj, saj gre za pravice domačinov-volivcev. Če jih moti to, da bi bila ta zemlja sedaj samo v lasti staroselcev, mislim, da to ni nobena težava, saj so jo pošteno plačali. Novonaseljeni pa naj prispevajo, če jo želijo koristiti. Ne vem, zakaj bi moral sad žuljev naših prednikov kar čez noč postati last tistih, ki niso zanj nič naredili.

Zaupam pa v zdravo pamet in v dobro voljo vseh, da bomo vsi zadovoljni.

Razsodba Deželne uprave sodišča ima navsezadnje globok politični in narodnostni pomen. Srenje sestavljajo v veliki meri slovenski staroselci, z več strani pa je bilo zatrjeno, da so pravice srenj istočasno tudi pravice slovenske manjšine in da je zavzemanje zanje tudi eden od načinov boja za priznanje pravic manjšine. Se strinjate s to ugotovitvijo?

Razsodba je dokazala primer "etničnega čiščenja" v škodo našega naroda in predvsem naše manjšine. Če narodu odvzameš zemljo, na kateri in od katere živi, mu odrežeš korenine, saj ni več avtohton. Zato se mi zdi še bolj nerazumljivo, da se vidni slovenski politični predstavniki in upravitelji tudi javno postavljajo proti boju, ki ga srenje vodijo vsa ta leta.

Samo če seštejemo odbornike vseh srenj na Tržaškem, dobimo skoraj tristo ljudi. Gledališče v Boljuncu je bilo ob ustanovitvi koordinacije srenj, to je Agrarne skupnosti, nabito polno. Za temi odborniki pa stoji na tisoče naših ljudi. Ali ni to boj za narodnostne pravice, ki so ga bili že naši občinski svetovalci in pravniki pred stoletdesetimi leti? Pomislimo, da se v Sloveniji še kar dobro vodi vračanje premoženja nekdanjim srenjam, ki jih je prejšnja oblast uknila in so se sedaj obnovile. Del tega premoženja je tudi naš in ga oblast vrača tudi našim srenjam. Smešno bi bilo, da ga ne dobimo nazaj tu, kjer smo rojeni in kjer živimo.

Razsodba je pomembna v prvi vrsti za srenje v tržaški pokrajini. Mislite, da bo vplivala tudi na položaj srenj v drugih pokrajinah F-Jk, kjer živimo Slovenci?

Prav te dni so me poklicali iz Bele Peči, kjer bi nekateri hoteli izničiti pravice tamkajšnje srenje. V kratkem se bom sestel s predstavniki in bomo preučili problem. V Kanalski dolini so ga rešili še v času fašizma, po Furlaniji pa je še odprtih cel kup problemov, ki so podobni našemu, in bo zato verjetno razsodba tudi tu pomembna.

Pa še na Goriško bomo pokukali, saj so tudi tam podobni primeri. Naše delo za "staro pravdo" je le na začetku!

"E-COMMERCE" IN SODOBNA PRAVNA VPRAŠANJA (5)

DAMJAN HLEDE

Nekaj sodobnih norm, ki urejujejo trgovski sistem in pravice potrošnikov, se posredno ali neposredno dotika elektronskega trgovanja ter informativnih pogodb. Nanje se uporabnik informativnih sredstev za trgovske posle lahko naslanja že sedaj, ko ni še okvirno in celostno urejeno področje, ki ga zaznamujeta (kot smo doslej nakazali) velika družbeno-kulturna inovativnost ter pravna interpretacijska negotovost.

Italijanska pravna ureditev zagotavlja posebno varstvo t.i. potrošnikom (tistim, ki sklepajo trgovske posle izven svoje podjetniško-profesionalne dejavnosti) in - širše gledano - tudi vsem strankam, ki pristopijo k vsebini pogodbe, ki jo je v celoti izoblikovala nasprotna stranka. V tem oziru pridejo v poštev člen 1341 in členi od 1469-bis do 1469-sexies civilnega zakonika. Vpra-

šati se je treba, na kak način lahko te norme veljajo tudi takrat, ko besedilo pogodbe ali pogodbeno ponudbo, ki jo je izoblikovala ena stranka, potujeta po internetu.

Relevantno vprašanje se postavlja v primerih, ko potrošnik izrazi svoj pristop k pogodbi, ko torej sprejme pogodbeno ponudbo tako, da pošlje svoji banki ukaz za izplačilo (kot smo videli, se to izvede na več načinov: s sporočilom kodeksa kreditne kartice ali podatkov tekočega računa ali podatkov posebnega čeka), ker je pač v pogodbi izraženo, da se pristop k pogodbi izvede prav na tak način. Če bi poleg tega besedilo pogodbe hkrati predvidevalo tudi, da je npr. obveznost ponudnika vezana na kak zunanji pogoj (da torej njegova obveznost ni še definitivna), bi ta pogodbeno klavzula bila za italijansko pravo neučinkovita, kajti potrošnik ne sme biti prisiljen izvesti svojo pogod-

beno obveznost (v tem primeru plačilo, ki je hkrati sprejetje pogodbe, a tudi že njena izvedba), če je obveznost nasprotno profesionalne stranke še nedokončna.

Drugi zakon, ki zavaruje potrošnike tudi v primeru elektronskega trgovanja, je zakon št. 50/92. Ta urejuje pogodbe, ki se sklepajo izven trgovin, in nudi potrošniku neodpovedljivo možnost odstopa od pogodbe v terminih in na načine, ki jih sam predvideva. Vsaka nasprotna klavzula je nična in ponudnik mora o tej pravici seznaniti potrošnika. Deveti člen tega zakona pravi, da pravica odstopa velja tudi z ozirom na pogodbe, ki se sklenejo z informativnimi in telematskimi sredstvi. Potrošnik mora v tem primeru ponudniku javiti svoj odstop v 7 dneh od prejema predmeta nakupa s priporočenim pismom (če s to pravico ni bil izrecno seznanjen, ima 60 dni časa). Vprašati bi se bilo le, ali bi v primeru elektronskega trgovanja zadostovalo sporočilo odstopa prek elektronske pošte. Glede na uporabljeno sredstvo bi najverjetneje to zadostovalo, čeprav zakon tega izrecno ne predvideva.

— DALJE

GLOSA

O Titu

JURIJ PALJK

Dvajset let je minilo, odkar je tudi Josip Broz, imenovan Tito, odšel v večnost in za sabo pustil dediče, ki so se z dediščino obnašali tako, kot so se, in je zato danes stanje tako, kakršno pač je, in je tako, kakršno je lahko samo po vojni in bratomornih spopadih.

Te dni smo v slovenskem in italijanskem časopisu prebrali veliko zapisov o veličini in majhnosti maršala, ki je pod geslom Bratstvo in enotnost! zbral sprte slovanske narode in ustanovil novo Jugoslavijo, ki je že odšla v zgodovino. Nekatere zapise so prispevali "pripadniki stroke", zgodovinarji, ki so prepričani, da imajo zgodovinska dejstva edino oni v zakupu; drugi zapisi o Titu so bili osebnostni, zopet tretji sociološko ubrani; tudi take smo našli, kjer je bil zraven več kot kanček "jugonostalgije" in otonosti "po minulih, starih, dobrih časih, ko je bilo vse tako, kot je treba, in je bil še Tito živ in se je vedelo, kdo pije in kdo plača, ne pa kot danes, ko ne veš niti tega, če boš konec meseca dobil plačo." Nekaterim se še danes toži po Titovi Jugoslaviji, drugi pa so prepričani, "da bi danes ne bilo tako, kot je, če bi bil Stari še živ!" Spet tretji so po njegovi smrti kar tekmovali, kdo bo povedal čimveč slabega o njem in njegovem vladanju z železno roko, "na katero je prej dal ro-kavico", kot je nekdo duhovito povedal in zadel bistvo Titovega socialističnega vladanja, ki je nihalo med čistkami in odpiranjem Zahodu.

Ob 20-letnici Titove smrti smo prebrali, da smo v takratni Jugoslaviji vsi jokali za njim.

To seveda ni res, saj sem sam videl veliko ljudi, ki niso jokali in se njegove smrti niso niti veselili, kot so se je drugi. Slišali smo, da je bil pokojnik "vijolica, a da nam ni nihče razložil, kako lahko vijolica tehta več kot sto kilogramov". Spomnili smo se časov, v katerih vse ni bilo tako slabo, kot se danes skuša prikazati, a tudi ne tako dobro, kot nekateri vztrajno ponavljajo še danes.

Spomin roma na Dedinje, v Hišo cvetja, kjer je še danes pokopan v Beogradu "človek in vodja, kakršen se pri nas nikdar več ne bo rodil", kot je žalostno rekel bolj sebi kot meni leta 1977 v Vojnem muzeju na Kalemegdanu mladi srbski poročnik, ko je ganjen stal pred čudovitim portretom: Tito je sijal v partizanski opremi, predse strmo in odločno gledal; ni imel dvomov, to so izdajali njegove odločne in stisnjene ustnice, pronicljive oči, visoko čelo in urejena pričeška. Prihodnost je bila pred nami, ko smo sedli na klopco nad Donavo in Savo in zrlj proti čudovitemu sončnemu zahodu, ki je ožarjal Novi Beograd pod nami, in nismo vedeli, da bo nekoč tako, kot je danes. Molčal sem in se spomnil pokojnega starega očeta, ki je bil avstrijski vojak in ni maral avstrijskega cesarja in niti ruskih revolucionarjev. Spomnil sem se na očeta, ki se je kot prekomorec počutil po vojni izigranega in je tudi molčal; le včasih je doma kako grenko povedal na račun Starega in njegovih, a mu to ni preprečilo, da ne bi javno ob-

sojal ravnanja s Titom, ko je bil betežen in star in so ga vozili okrog "kot medveda v kletki". Sedeli smo na klopci na Kalemegdanu in gledali počasnino reki, ki se veličastno zlivata v eno; bili smo premladi, da bi razumeli čas, ki je nevdružno prihajal in se ga je dalo slutiti iz majhnih stvari, tudi iz takratne javne odstranitve Titove zadnje uradne žene Jovanke. "Nikad se neče više roditi takav čovjek!" je ponovil mladi fant, ki je našel službo v slovenski Jugoslovanski ljudski armiji; jaz sem molčal. Zato, ker sem moral molčati in ker je bilo bolje molčati. Tito je bil takrat vse in že v življenju prava ikona takratnega časa.

Spomin gre dalje in se ustavi pri dolgih vrstah pred Hišo cvetja, v kateri so dolge ure stali pripadniki vseh narodov takratne Jugoslavije, da bi se poklonili "največjemu sinu Jugoslavije, geniju slavne armije". V vrstah so stali tudi takratni častniki, ki so kasneje kot generali vodili klanje, in mladeniči, ki so se kasneje krali. Poklonili so se pokojnemu med modro oblečenimi gardisti in odšli molče v vrsti naprej. Iz vrste nisi smel izstopiti, a so kasneje iz nje vsi izstopili.

Pravijo, da danes Hiša cvetja sameva, kot najbrž samevajo tudi tiste čudovite slike slovenskih impresionistov, ki so visele v Muzeju mladosti, muzeju 25. maja, v katerem so bila zbrana najlepša darila, ki jih je prejel Tito za svoj rojstni dan. In kje so štafete in teki in mladostno prešerno norenje ob njih in Titove slike na stenah javnih prostorov? Čas zabriše vse, dobro in slabo, predvsem slabo. Ostanejo spomini in dokumenti, zgodovinska dejstva, ki pa so preveč suhoparna, da bi jih ponavljali.

Gvatemala, delitev žita

Italija, pomoč ostarelim

Haiti, hranjenje otrok

Italija, restavriranje

Burkina Faso, razvoj kmetijstva

S prispevkom Osem od tisoč katoliški Cerкви smo naredili veliko. Za mnoge.

Tvoj podpis za Osem od tisoč katoliški Cerкви je postal voda, kruh, knjige, zdravila, šole, bolnišnice. Bil pa je tudi zavetišče, tolažba, sprejemanje potrebnih. In pomenil je pomoč in podporo evangeljskemu poslanstvu duhovnikov. Tvoj podpis nam je dovolil, da smo udeleženi v Italiji in v svetu šest tisoč posegov, ki nosijo tudi tvoje ime. Za informacije: www.sovvenire.it - Televideo RAI stran 373.

Porazdelitev 8x1000 (v milijardah lir)	1997	1998	1999
Potrebe za bogoslužje	633	585	712
Karitativni posegi v Italiji in v tretjem svetu	283	261	266
Podpora duhovnikom	467	482	485

CHIESA CATTOLICA - CEI Conferenza Episcopale Italiana

Burkina Faso, preventivno zdravstvo

Italija, delo z nekdanjimi zasvojenici

Italija, središče za potrebne